

4/6
ДЗЯРЖАЎНАЯ БІБЛІЯТЭКА БССР
імя В. І. ЛЕНІНА

ЯНКА КУПАЛА

1882—1942

БІБЛІЯГРАФІЧНЫ ДАВЕДНІК

ДЗЯРЖАЎНАЯ
БІБЛІЯТЭКА БССР
імя В. І. ЛЕНІНА

ВЫДАВЕЦТВА АН БССР
МІНСК 1953

и/о

ДЗЯРЖАЎНАЯ БІБЛІЯТЭКА БССР імя В. І. ЛЕНІНА
АДДЕЛ БЕЛАРУСКАЙ ЛІТАРАТУРЫ І БІБЛІЯГРАФІІ

ЯНКА КУПАЛА

1882—1942

БІБЛІЯГРАФІЧНЫ ДАВЕДНІК

22 к. в. 102

ВЫДАВЕЦТВА АН БССР
МІНСК 1953

*Рэдактар кандыдат філалагічных
навук В. В. БАРЫСЕНКА*

* * *

Склала Н. Б. ВАТАЦЫ

ЯНКА КУПАЛА

З Масквы, з Крэмя хадю ўдумнай,
Усенароднай, чалавечай,
Праз поле, поплавы, буруны
Ідзе, таварышы, комуна
На свеце шчасце ўвекавечыць!

Я. Купала. Шляхі (1939 г.).

ПРАДМОВА

Народны паэт Совецкай Беларусі Янка Купала разам са сваім саратнікам Якубам Коласам з'явіўся роданачальнікам сучаснай беларускай літаратуры.

Да рэвалюцыі паэт смела і праўдзіва выказваў у сваіх творах рэвалюцыйна-дэмакратычныя імкненні беларускага народа, яго мары аб соцыяльным і нацыянальным вызваленні.

Паэзія Янкі Купалы совецкага часу з вялікай мастацкай сілай адлюстравала гераічную эпоху пабудовы соцыялістычнага грамадства, песні паэта выражаюць лепшыя думы і імкненні савецкіх людзей.

Задача данага даведніка—дапамагчы бібліятэкару, настаўніку, лектару, студэнту філалагічнага факультэта ў вывучэнні спадчыны паэта і прапагандзе яе сярод шырокага кола чытачоў.

Многа цудоўных вершаў, паэм і драматычных твораў напісаў народны паэт. Да рэвалюцыі рознымі выдавецтвамі было выдана 6 кніг Янкі Купалы ў колькасці 16 000 экзэмпляраў. У Савецкім Саюзе з 1917 па 1952 г. творы народнага паэта выдаваліся на 10 мовах. Выдана 90 кніг агульнай колькасцю ў 2 158 000 экзэмпляраў.

Даведнік знаёміць чытача з усімі арыгінальнымі кнігамі Янкі Купалы і з лепшымі, найбольш новымі выданнямі выбраных яго твораў.

З крытычнай літаратуры аб творчасці паэта паказаны буйнейшыя і найбольш новыя кнігі і артыкулы. Завяршаюць даведнік звесткі аб мастацкіх творах, прысвечаных народнаму паэту Янку Купале.

Біяграфічныя звесткі — „Асноўныя даты жыцця і дзейнасці Янкі Купалы“ складзены на аснове апублікаваных аўтабіяграфічных матэрыялаў паэта і крытыкабіяграфічных нарысаў аб ім; матэрыялаў, сабраных Музеям Янкі Купалы; хронікі, што змяшчалася ў часопісах БССР; успамінаў удавы паэта У. Ф. Луцэвіч.

ПІСЬМЕННІКІ ПРА ЯНКУ КУПАЛУ

...У Беларусі ёсць два паэты: Якуб Колас і Янка Купала—вельмі цікавыя рэбяты... Проста пішуць, так ласкава, сумна, шчыра. Нашым-бы трохкі такіх якасцей. О, божа! Вось-бы добра было.

У кніжку маю ўложаны лісток-песня і ноты, нешта накшталт „Беларускага гімна“, мабыць. Мяне гэта рэч [верш „А хто там ідзе?“—Н. В.] усхвалявала.

А. М. Горкі. Письмо да М. Кацюбінскага. 21. XI 1910¹.

* * *

Дарэчы спытаю Вас: ці ведаеце Вы беларускіх паэтаў Якуба Коласа і Янку Купалу? Я нядаўна пазнаёміўся з імі—падабаюцца. Проста, задушэўна і, відаць, па-сапраўднаму народна.

У Купалы ёсць невялічкая паэмка „Адвечная песня“—вось-бы перакласці яе на вялікарускую мову!

А. М. Горкі. Письмо да паэта А. С. Чарэмнага. 1910².

* * *

Я звяртаю увагу скептыкаў на маладую літаратуру беларусаў—самага забітага народа ў Расіі,—на работу людзей, што згрупаваліся вакол газеты „Наша ніва“. Дазволю сабе прывесці песню, выдадзеную нядаўна

¹ Упершыню апублікавана ў часоп. „Новый мир“ № 1 за 1928 г., с. 187; змешчана таксама ў арыгінале ў кн. Коцюбинский М. Выбрані твори в двух томах. Т. 2. Київ, 1950, с. 406; у пер. на бел. мову ў кн. Янка Купала. (Зб. матэрыялаў аб жыцці і дзейнасці...). Мінск, Выд-ва АН БССР, 1952, с. 261.

² Газ. „Маяк коммуны“ (Севастополь) № 223 за 24.IX 1932 г.; у кн. Янка Купала. (Зб. матэрыялаў аб жыцці і дзейнасці...). Мінск, Выд-ва АН БССР, 1952, с. 261.

„Нашай нівай“, словы якой напісаны беларускім паэтам Янкам Купалам.

А хто там ідет по болотам и лесам
Огромной такой толпой?
Белорусы.

А что они несут на худых плечах,
Что подняли они на худых руках?
Свою кривду.

А куда они несут эту кривду всю,
А кому они несут на показ свою?
На свет божий.

А кто ж это их, не один миллион,
Кривду несть научил, разбудил их сон?
Нужда-горе.

А чего ж теперь захотелось им,
Угнетенным века, им, слепым и глухим?
Людьми зваться.

Каб уясніць сабе глыбокі сэнс гэтай песні,—якая, быць можа, на час зробіцца народным гімнам беларусаў,—чытачу варта было-б прагледзець „Нашу ніву“—яна шмат цікавага скажа яму.

Заўвага: Прашу Янку Купалу прабачыць мне дрэнны пераклад яго красамоўнай і суровай песні.

А. М. Горкі. Аб пісьменніках-самавучках¹.

* * *

Сардэчнае прывітанне нястомнаму саратніку, паэту, рэвалюцыянеру.

Тэлеграма А. М. Горкага да Янкі Купалы ў сувязі з трыццацігоднім юбілеем творчай дзейнасці. Захоўваецца ў Музеі Янкі Купалы ў Мінску².

¹ Часоп. „Современный мир“ № 2 за 1911 г.; У кн. Янка Купала. (Зб. матэрыялаў аб жыцці і дзейнасці...), Мінск, Выд-ва АН БССР, 1952, с. 276.

² Янка Купала. (Зб. матэрыялаў аб жыцці і дзейнасці...), Мінск, Выд-ва АН БССР, 1952, с. 262.

* * *

Бацькам новай беларускай літаратуры, якога беларусы недарэмна параўноўваюць з Шэўчэнкам і па сутнасці яго паэзіі і па той ролі, якую ён адыгрывае ў іх роднай літаратуры, з'яўляецца, безумоўна, Янка Купала.

Калі савецкі беларускі ўрад удастоіў яго звання народнага паэта, то гэта правільна ў абодвух значэннях гэтага слова: як вялікага нацыянальнага паэта і як выразцеля народных мас.

А. В. Луначарскі. Народны паэт Беларусі¹.

* * *

...Паэзія Я. Купалы—гэта не проста добрыя высокамастацкія вершы. Гэта—апрача ўсяго—своеасаблівая гісторыя жыцця беларускага народа, з яго нравамі і звычаямі, з яго думамі і спадзяваннямі, з яго барацьбой і перамогай. І калі я ўпершыню ўзяў у рукі кнігі Я. Купалы, то мяне ўразілі не толькі незабыўныя строфы паэта, але і тыя акалічнасці, што я, нібы ўвачавідкі, убачыў жывую Беларусь—яе раўніны, узгоркі, яе лугі і пералескі, рэкі і азёры. Я глыбей зразумеў жыццё працавітага і гераічнага беларускага народа. Я ўсёй душой палюбіў Беларусь, хоць ні разу там не быў раней.

М. Ісакоўскі. Слова аб юбіляру².

* * *

З народам ты вырас, спяваў для народа,
І ў сэрцы народная песня запала.
Жыві-ж і працуй на доўгія годы,
Пясняр Беларусі—Янка Купала!

М. Ісакоўскі³.

* * *

Сіла Янкі Купалы ў тым, што ён фашыстаў б'е метка.
Сіла Янкі Купалы ў тым, што ён выходзіць з рэспубліцы

¹ Газ. „Известия“ за 15 мая 1930 г.; у кн. Янка Купала. (36. матэрыялаў аб жыцці і дзейнасці.), Мінск, Выд-ва АН БССР, 1952, с. 265—270. (У скарачэнні).

² Газ. „Літаратура і мастацтва“ № 4 за 1940 г.

³ Янку Купалу. Мінск, Выд-ва АН БССР, 1943, с. 49.

нязломную моладзь. Сіла Янкі Купалы ў тым, што ён сам дагэтуль малады.

Вітаю вялікага паэта, народнага пясняра.

Паўло Тычына. Тэлеграма да 30-годдзя творчай дзейнасці Я. Купалы¹.

* * *

Янка Купала—гэта першая з вярышнь беларускага Эльбруса паэзіі. Магутная яна і чыстая, і высокая. Высокая, бо матывамі сваімі праўдзівая. Чыстая, бо мілагучная і майстэрская, а магутная, бо заўсёды была яна з народам.

Паўло Тычына. Тэлеграма да 35-годдзя літаратурнай дзейнасці Я. Купалы².

* * *

Народу аддаў ён свой вялізны паэтычны дар і сваё вялікае, чулае сэрца... Ён доўга будзе жыць у памяці народа. Яго песні будуць пераходзіць з пакалення ў пакаленне... Яны будуць абуджаць у сэрцы людзей лепшае пачуццё і лепшыя чалавечыя імкненні да ясных сонечных дзён, аб якіх часта пісаў паэт і дзе заўсёды будуць праўда і справядлівасць.

Якуб Колас. Янка Купала і яго паэзія³.

* * *

Шмат сцежак з табою прайшлі мы,
Адзін пракладаючы след,
І слухалі голас радзімы,
Каб несці той голас у свет.

Якуб Колас. Над магілай друга
(1942 г.)⁴

¹ Янка Купала. (Зб. матэрыялаў аб жыцці і дзейнасці...). Мінск, Выд-ва АН БССР, 1952, с. 281.

² Часоп. „Полюмя“ № 1 за 1941 г., с. 189.

³ „Беларусь“. Альманах першы. Выд-ва ЦК КП(б)Б, 1943, с. 162—163.

⁴ Я. Колас. Збор твораў у сямі тамах. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1952, т. 2, с. 297.

* * *

Янка Купала выдатна выказваў у сваіх творах думы і надзеі беларускага народа. Паэтычны лёс паэта быў непарыўна звязаны з лёсам роднага народа. Вось чаму для кожнага Купала і беларускі народ—адно вялікае і дарагое.

П. Броўка. Вянок памяці Янкі Купалы¹.

* * *

Вы клікалі нас, маладых арлянят,
Па песню, па сонца, па шчасце комуны.

П. Броўка. Янку Купалу (1931 г.)².

* * *

Паслухай, у дымных гарах Дагестана
Журчыць ручаінаю спеў Сулеймана,
І Янка, акын беларускіх палёў,
Лье песні цяплей, чымся крык жураўлёў.
Увесь наш Саюз запявае шматлікі:
Рускія, шоркі, казахі, талжыкі.

Джамбул. Гасему Тахуні³

* * *

Хто гэта землю узрадваў песняй?
Сэрца любоўю чыё запылала?
Хто абнадзеіў народ напрудвесні?
Рэха адказвае: „Янка Купала“.

Гасем Тахунці. Янка Купала⁴.

* * *

Таму, што слова яго упала,
Як пярэцёнак залаты у крыніцу,
Будзе імя Купалы
Навекі ў народзе ірдзіцца.

¹ Янку Купалу. Мінск, Выд-ва АН БССР, 1949, с. 8.

² П. Броўка. Выбраныя творы. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1951, с. 27.

³ Янку Купалу. Мінск, Выд-ва АН БССР, 1949, с. 48.

⁴ Там-жа, с. 59.

Скінуўшы цяжкасць панскага груза,
За кардон прагнаўшы іх міласць,
Беларусь—светлалобая муза
Ў той крыніцы сэрца абмыла.

Нікалай Асееў. Прывітанне, прачы-
танае на вечары, прысвечаным 35-годдзю
літаратурнай дзейнасці Янкі Купалы¹.

* * *

Хто быў цяплом вачэй яго сагрэты,
Той не забудзе іхняй цеплыні,
Ён вораг быў няпраўды і маны,
Ён рыцар быў высокароднай мэты.

Максім Рыльскі. Янка Купала².

* * *

Мы, дзіцячыя пісьменнікі, ганарымся, што ў нашым
асяроддзі ёсць велічавы і задушэўны Янка Купала, да-
стойны ўнук Шэўчэнкі і Некрасава.

Карней Чукоўскі. Тэлеграма да
35-годдзя літаратурнай дзейнасці Я. Купалы³.

¹ Янку Купалу. Мінск, Выд-ва АН БССР, 1949, с. 20.

² Газ. „Звязда“ за 28. VI 1947 г.

³ Часоп. „Полымя“ № 1 за 1941 г., с. 190.

АСНОЎНЫЯ ДАТЫ ЖЫЦЦЯ І ТВОРЧАСЦІ ЯНКИ КУПАЛЫ

1882 25 чэрвеня (7 ліпеня нов. ст.) на хутары Вязынка Радашковіцкага раёна Маладзечанскай вобласці ў сям'і дробнага арандатара з беззямельных сялян Дамініка Ануфрыевіча і Бэнігды Іванаўны Луцэвіч нарадзіўся сын Іван (Іван Дамінікавіч Луцэвіч—Янка Купала).

1882—1903 Сям'я Луцэвічаў вандруе ад аднаго памешчыцкага маёнтка да другога ў пошуках зямлі і работы.

Разам з бацькамі будучы паэт жыве ў фальварках Прудзішча, Селішчы і інш. Мінскай губерні. Вандраванне сям'і перашкаджае вучобе хлопчыка.

У 1889 г. некаторы час Янка Купала вучыўся ў народнай школе ў вёсцы Сенніца, недалёка ад Мінска, пазней—у выпадкоўнага настаўніка ў Мінску. Увосень 1897 г. Янка Купала паступіў у апошні клас народнага вучылішча ў сяле Беларучы (25 кіламетраў на поўнач ад Мінска) і скончыў яго ў 1898 г.

Дзяцінства і юнацтва паэта прайшлі ў працы на сельскай гаспадарцы. „Да 21 года (жыцця) гаспадарыў дома, араў, касіў, сек дрывы. ...Усё маё юнацтва прайшло на чужой зямлі, у пастаяннай залежнасці і пад уціскам панюў“¹.

Будучы паэт вельмі любіў кнігі. У вольны час, а іншы раз і ў час работы многа чытаў. „Прагнасьць да ведаў не давала мне спакою, хоць усе дарогі да навукі, як гаворыцца,

¹ Я. Купала. Аўтабіяграфія, 1938 г. У кн. Янка Купала. (Зб. матэрыялаў аб жыцці і дзейнасці...). Мінск, Выд-ва АН БССР, 1952, с. 21—22; на рус. мове ў кн. Я. Купала. Избранные произведения в одном томе. М., Гослитиздат, 1943, с. 18.

былі для мяне адрэзаны. Адно, што заста-
лося—гэта кнігі, і я ім аддаўся ўсёй душой
і сэрцам. Удзень працаваў на гаспадарцы, а
ўначы чытаў і перачытваў усё, што папада-
лася пад руку. Бацька глядзеў на гэта не
вельмі прыхільна, бо лічыў такое захапленне
кнігамі лішняй роскашшу для селяніна-работ-
ніка і бескарыснай тратай газы. Прыходзілася
газавае асвятленне замяняць больш танным
матэрыялам: карыстацца ў такіх выпадках
лятуценніцай-лучынай, альбо дымлівым вог-
нішчам у полі на начлезе¹.

„Кнігі, у якіх гаварылася пра цяжкую долю
беднага люду, заўсёды мяне захаплялі“².
Я. Купала зачытваецца творамі А. С. Пуш-
кіна, А. Н. Некрасава і А. В. Кальцова, а
пазней М. Горкага. З польскіх аўтараў—тво-
рамі Адама Міцкевіча і інш.

У 1902 г. памёр бацька Янкi Купалы, па-
кінуўшы ўдаву і семярых дзяцей, а праз
паўгода ад шкарлаціны памёр брат і дзве
сястры. Цяжка перажыў Янка Купала гэтую
страту. Клопаты аб маці і сёстрах ляглі на
яго плечы.

1903—1904 Янка Купала кідае гаспадарку і пачынае
шукаць іншых заработкаў. „Гаспадарка на
чужой зямлі апыркла, кінуў усё і пайшоў
шукаць „лёгкага хлеба“³.

Працаваў вандроўным настаўнікам, піса-
рам у судавага следчага ў Радашковічах;
малодшым прыказчыкам у маёнтку „Беліца“
Магілёўскай губерні. Атрымаўшы паведам-
ленне аб хваробе маці, вярнуўся ў фальва-
рак Селішча, дзе жыла маці з малодшымі
дзецьмі.

¹ Я. Купала. Аўтабіяграфія. 1910 г. У кн. Я. Купала. Избранные сти-
хотворения. М., 1919, с. 4—5.

² Я. Купала. З аўтабіяграфічных матэрыялаў. Часоп. „Польмя“
№ 6 за 1946 г., с. 122.

³ Я. Купала. Аўтабіяграфія. 1938 г. У кн. Янка Купала. (Зб. матэ-
рыялаў аб жыцці і дзейнасці...), Мінск, Выд-ва АН БССР, 1952, с. 22;
на рус. мове ў кн. Я. Купала. Избранные произведения в одном
томе. М., Гослитиздат, 1943, с. 18.

У Селішчы быў напісан першы верш Янкі Купалы. „Першы верш напісаў я ў Селішчы, ён быў прысвечаны сястры ў дзень яе імянін... У якім годзе пачаў пісаць? Мабыць, у 1903 або 1904 годзе“¹.

1904 Янка Купала ідзе працаваць чорнарабочым на панскі бровар. „Гэтак праслужыў тры гады ў броварах чорнарабочым. Зазнаў там такога пекла, якога яшчэ дагэтуль не меў“².

Тут Янка Купала ўпершыню знаёміцца з рэволюцыйнымі пракламацыямі і з літаратурай на беларускай мове. „У 1904 годзе трапляюцца мне ў рукі беларускія пракламацыі і рэволюцыйныя брашуры на беларускай мове. Гэта каччаткова вырашыла, што я беларус і што адзінае маё прызначэнне—служыць свайму яроду ўсімі сіламі сваёй душы і сэрца“³.

З твораў, напісаных паэтам у 1904 г., захаваўся верш „Мая доля“. Гэты верш змешчан у першым томе „Збора твораў“ (Мінск, Выд-ва АН БССР, 1951, с. 53—54).

1905 З цікавасцю сочыць Янка Купала за падзеямі 1905 года, чытае рэволюцыйныя лістоўкі, якія распаўсюджваліся сярод рабочых бровара, прымае ўдзел у хваляваннях.

У маі публікуецца першы верш Янкі Купалы „Мужык“ („Што я мужык, усе тут знаюць...“), надрукаваны ў мінскай газеце „Северо-Западный край“ за 15 мая 1905 г. „...Калі з’явіўся ў 1905 годзе ў друку мой верш „Мужык“, я ўжо свядома ведаў, што і як мне пісаць“⁴.

У гэтым годзе Янкам Купалам напісаны таксама вершы „Чаго-б я хацеў“ („Мне не трэба багатых другоў“); „Думы маркотныя“

¹ Я. Купала. З аўтабіяграфічных матэрыялаў. Часоп. „Польмя“ № 6 за 1946 г., с. 125.

² Я. Купала. Аўтабіяграфія. 1938 г. У кн. Янка Купала (35 матэрыялаў аб жыцці і дзейнасці...), Мінск, Выд-ва АН БССР, 1952, с. 22.

³ Я. Купала. З аўтабіяграфічных матэрыялаў. Часоп. „Польмя“ № 6 за 1946 г., с. 126.

⁴ Там-жа.

(„Думы маркотныя, думы гаротныя“); „І як тут не смяцца...“ („На нашым хітрым свеце“); „У зялёным садочку“ („Ой, не раз удваёчку пад шырокай вярбой“) і інш.

1906

Паэтам напісаны рэволюцыйныя вершы „Зашумеў лес разгуканы“, „Спрасоння“, „Пойдзем“, „Што ты спіш?..“ „Там“ і інш., у якіх Янка Купала прама заклікаў беларускі народ да рэволюцыйнага паўстання разам з гераічным рускім народам.

Там кроў ліцца, там за волю
Барцы на вісельні ідуць,
А вы, вы мучаны найболей,
Спіце, хоць вас даўно там ждуць.

.

Паўстаньце! покуль цар звыродны
Крыві ўсяёй не высаў з вас!
Паўстаньце! Край ваш стогне родны,
Заве збаўляць, як зваў не раз.

Паўстаньце, гляньце, божа мілы,
Свабода, сонца вас заве!
Крыху адвагі й дружнай сілы,
А шчасце вечно зацвіце.

.

Хай кроў пальца дзень, другі
Варожым трупам на падсіл,
Хай у няволі ланцугі
Спадуць ад грому вашых сіл!

(„Там“)

У гэтым-жа годзе напісан паэтам гнеўны верш „Водклік з 29 кастрычніка 1905 г. у Мінску“, накіраваны супраць падлых стаўленікаў царызма, страляўшых у мірную дэманстрацыю рабочых, а таксама паэмы „Нікому“, „Зімою“ і „Адвечная песня“. Частка вершаў гэтага перыяду ўвайшла пазней у першую кнігу паэта „Жалейка“ (СПБ. 1908).

1907

Янка Купала паранейшаму працуе на панскіх броварах. У гэтым годзе паэтам напісана многа рэволюцыйных вершаў, якія хутка распаўсюджваюцца ў рукапісах. Пасля вялікага

перарыву публікуецца яшчэ адзін верш паэта „Касцу“ у газеце „Наша ніва“ № 18 за 11(24) мая 1907 г.

1908

Я. Купала піша многа вершаў і пасылае ў рэдакцыю газеты „Наша ніва“, але значная частка з іх не была надрукавана.

„Пісаў, дзе і як траплялася: пры кастры, пры месяцу, вобмацкам уначы, у дарозе, у час працы. Памятаю, верш „Чаго вам хочацца, панове“ (апублікаваны ў газ. „Наша ніва“ № 12 за 6. V 1908 г. пад назваю „Ворагам Беларушчыны“) напісан мною пры перагонным і кантрольным апарце на вінакурным заводзе, калі я павінен быў назіраць за гэтым апаратам, каб рэгулярна паступаў у яго спірт.

Велізарная частка напісанага мною страчана. Пасля я шмат пасылаў у Вільню, у „Нашу ніву“ рэволюцыйных вершаў, якія паводле тагочасных цензурных умоў друкаваць нельга было. І яны недзе з архівам „Нашай нівы“ страціліся“¹.

Увосень 1908 г. Янка Купала пакідае работу на бровары і пераязджае ў Вільню, дзе працуе супрацоўнікам рэдакцыі „Наша ніва“ і бібліятэкарам у бібліятэцы Даніловіча „Знание“.

„Якую ролю я адыгрываў у „Нашай ніве“? Даводзілася ўсё рабіць, напраўляць рукапісы, у асаблівасці вершы, перакладаць з польскай, рускай або украінскай моваў, рабіць карэктуры, дапамагаць у экспедыцыі газеты і г. д., усё гэта даводзілася рабіць таму, што штат работнікаў быў вельмі абмежаваны. Гэта ў 1908—1909 гг.“².

У 1908 г. у Галіцыі ўпершыню апублікаваны рэволюцыйныя вершы паэта „Што ты спіш?...“ (пад псеўданімам Марка Бяздолны) і „Там“, напісаныя яшчэ ў 1906 г. (У кнізе на украінскай мове: Свянтицькі Іл. „Відродженне білоруськаго пісьменства“. Львів, 1908,

¹ Я. Купала. З аўтабіяграфічных матэрыялаў. Часоп. „Польмя“ № 6 за 1946 г., с. 125.

² Там-жа, с. 127.

с. 54—58)¹. Змяшчаючы гэтыя вершы, аўтар кнігі робіць заўвагу: „...Позволяемо собі закінчыць нинішню статью двома стихамі, які дсталісь нам в рукопісі і еше не так скоро зможуць увидіти дневний світ в Росіі“.

У Пецербургу ў выдавецтве „Загляне сонца і ў наша ваконца“ выдаецца першая кніга вершаў паэта пад назваю „Жалейка“ (СПБ, 1908). У яе ўвайшлі вершы, напісаныя паэтам у 1905—1908 гг.

5 лістапада 1908 г. пачалася справа аб забароне кнігі „Жалейка“². Першы зборнік маіх вершаў быў двойчы канфіскаваны: першы раз па распараджэнню Пецербургскага камітэта па справах друку, а другі раз па прапанове Віленскай адміністрацыі³.

1909 Янка Купала паранейшаму жыве ў Вільні, працуе ў бібліятэцы Даніловіча „Знаніе“ і супрацоўнічае ў газеце „Наша ніва“.

У гэтым годзе паэтам напісана паэма „Адвечная песня“ і рад вершаў.

Публікуюцца першыя пераклады вершаў Янкі Купалы на рускую мову „Песня беларускага мужыка“ і „Мужыцкая песня“ ў кнізе „Альманах-календарь для всех на 1910 г.“ (Пецербург, 1909); на украінскую мову „Я бачив...“ і „Вільха“ ў часоп. „Літэратурна-навуковий вістник“ № 9, 1909, с. 511.

У канцы 1909 г. Янка Купала едзе ў Пецербург. Спачатку працуе рабочым на спіртавым заводзе, а затым паступае на агульнаадукацыйныя курсы А. Чарняева.

1910 Янка Купала жыве ў Пецербургу на кварцэры бібліятэкара Пецербургскага універсітэта

¹ За змяшчэнне рэвалюцыйных вершаў Я. Купалы 8 сакавіка 1908 г. кніга Іл. Святціцкага была забаронена. (Гл. кн. Янка Купала. (36. матэрыялаў аб жыцці і дзейнасці...), Мінск, Выд-ва АН БССР, 1952, с. 257.

² Справа аб забароне „Жалейкі“ апублікавана ў кн. Янка Купала. (36. матэрыялаў аб жыцці і дзейнасці...), Мінск, Выд-ва АН БССР, 1952, с. 255—256.

³ Я. Купала. Аўтабіяграфія. 1910 г. (У кн. Я. Купала. Избранные стихотворения. М., 1919, с. 7.).

прафесара Б. Эпімах-Шыпіла і вучыцца на агульнаадукацыйных курсах А. Чарняева.

„Агульнаадукацыйныя курсы Чарняева далі мне вельмі многа. Яны, так сказаць, сістэматызавалі мае хаатычныя веды, якія я набыў з прачытаных кніг. Тут я больш пазнаёміўся з тэорыяй і гісторыяй літаратуры“¹.

Янка Купала глыбока знаёміцца з рускай літаратурай, захапляецца творамі Максіма Горкага, настойліва займаецца творчай працай.

У той час пры Пецярбургскім універсітэце існаваў беларускі навукова-літаратурны гурток студэнтаў. Янка Купала часта прымаў удзел у яго сходах, часам чытаў студэнтам свае новыя вершы².

У гэты час творы Янкі Купалы былі ўжо шырока вядомы. Ён многа і ўдумліва пісаў, але не ўсе яго творы маглі трапіць у друк па цэнзурных умовах. У аўтабіяграфіі, напісанай у 1910 г. (апублікавана ў 1919 г.), паэт піша аб сваёй творчасці таго прыяду: „Можа быць у мяне запытаюць аб маіх светапоглядах і перажываннях—дык усё гэта, прыблізна, адбівалася ў маіх вершах. Але пра многае даводзілася маўчаць, бо ў нашы „вясёлыя“ часы не ўсюды і не ўсё можна ўголас гаварыць... У заключэнне, парадыруючы верш рускага паэта, скажу: „Суждены нам благіе порывы, да свершыць нічога не даюць!“³.

У 1910 г. выходзіць другі зборнік вершаў Купалы „Гусляр“ (Пецярбург, 1910) і паложаны на музыку верш Я. Купалы „А хто там ідзе?“ (Музыка Л. М. Рагоўскага; выдан у Вільні).

¹ Я. Купала. З аўтабіяграфічных матэрыялаў. Часоп. „Польмя“ № 6 за 1946 г., с. 122.

² Гл. Справаздачу беларускага навукова-літаратурнага гуртка студэнтаў Пецярбургскага ун-та аб сваёй рабоце за 1912 і 1913 гады, выданую пад назваю „Белорусский научно-литературный кружок студентов С.-Петербургского университета“ ў 1913 і ў 1914 гг.

³ Я. Купала. Аўтабіяграфія, 1910 г. (У кн. Я. Купала. Избранные стихотворения, М., 1919, с. 7—8).

У гэтым-жа годзе напісана паэма „Курган“ і драматычная паэма „Сон на кургане“.

1911

Вялікі пролетарскі пісьменнік Максім Горкі звярнуў увагу перадавой грамадскасці на творчасць Янкі Купалы і пераклаў на рускую мову яго верш „А хто там ідзе?“.

Увага і падтрымка вялікага рускага пісьменніка-змагара Максіма Горкага ўмацавала ўпэненасць Янкі Купалы ў тым, што ён ідзе правільным шляхам, узмацніла яго творчыя сілы.

Усё жыццё быў удзячны Янка Купала Максіму Горкаму за цёплы водгук аб яго творах. У 1941 г. Янка Купала гаварыў: „У сваім сэрцы я на працягу доўгіх год захоўваю самую чыстую і бязмежную любоў да вялікага рускага народа і яго геніяльнага пісьменніка Аляксея Максімавіча Горкага, які ў тыя змрочныя часы заўважыў маю песню. Глыбока расчуліў мяне тады цёплы водгук Аляксея Максімавіча і яго пераклад верша „А хто там ідзе?“¹.

Вялікай удзячнасцю прасякнуты верш Янкі Купалы, прысвечаны Максіму Горкаму.

Мяне ты тады йшчэ заўважыў, мой сокал,
Калі была цемра і жудасць навокал,
І гора стагнала з капца да капца,
Здавалася ночы не будзе канца.
Сваім зоркім вокам мяне ўсё-ж прыкмеціў,
Забытага светам, людзьмі ў беспрасвецці,
І песню маю спадабаў, пахваліў...
О, як-жа тады быў я рад і шчасліў!
А песня была з беларускіх загонаў,
Аграбленых, скованых царскім законам.
Былі мае словы:—А хто там ідзе?
А ты быў магутны ў сваёй барацьбе...

(„Памяці Максіма Горкага“, 1938 г.),

Вершы „А хто там ідзе?“ і „Песня і сіла“ публікуюцца на чэшскай мове ў перакладзе

¹ Я. Купала. Прамова на ўрачыстым паседжанні, прысвечаным 35-годдзю творчай дзейнасці Янкі Купалы (часоп. „Польмя“, № 1, за 1941 г., с. 17).

Адольфа Чорнага (у часоп. „Slovanský Přehled“, № 10, Прага, 1911, XIII, с. 411—413).

1912

Летам 1912 г. Я. Купала ездзіў на канікулы дадому, гасціў у сваёй маці на хутары Акопы, дзе ў чэрвені скончыў першую сваю п'есу „Паўлінка“.

У жніўні месяцы Я. Купала ўпершыню сустрэўся з Якубам Коласам, якога наведаў у вёсцы Мікалаеўшчына. (Аб першай сустрэчы з Якубам Коласам паэт успамінае ў вершы „Якубу Коласу“, 1936 г.).

Якуб Колас таксама неаднаразова ўспамінаў аб гэтай сустрэчы: „Тагочасны воблік Янкі Купалы запомніўся мне на ўсё жыццё. Гэта быў малады, статны, жыццерадасны чалавек, з вясёлымі, крыху насмешлівымі светлакарымі вачамі, з прыветнаю ўсмешкаю. Ён паначаваў у мяне. Назаўтра мы пайшлі ў мястэчка Сержань, адтуль у Стаўбцы на станцыю. Мы развіталіся, як добрыя сябры, даўно даўно падружыўшыя. Але нашы дарогі разышліся. Пачалася вайна 1914 года. Мы апынуліся ў розных канцах рускай зямлі, і толькі пасля вайны і рэвалюцыі мы сыйшліся ў Мінску і, пачынаючы з 1921 года, жылі неразлучна па 1941 год.

Купала быў маім частым госцем, таксама як і я быў гасцём у Купалы. Мы ішлі рука-ў-руку дарогамі нашага жыцця“¹.

Першая сустрэча будучых народных паэтаў апісана таксама ў артыкуле У. Ф. Луцэвіч „Янка Купала ў Вільні“ („Беларусь“ № 6 за 1945 г.).

У Пецербургу выдана драматычная паэма Я. Купалы „Сон на кургане“ (Пецербург, 1912 г.).

Увосень Я. Купала скончыў агульнаадукацыйныя курсы Чарняева і вярнуўся ў Вільню.

Тут ён знаёміцца з выдатным літоўскім паэтам Людасам Гіра.

¹ Я. Колас. Янку Купалу. Газ. „Літаратура і мастацтва“ за 2. VII 1945 г.

1913 Янка Купала працуе ў рэдакцыі газеты „Наша ніва“. Рэдагуе зборнік вершаў М. Багдановіча „Вянок“ (Вільня) „...У часе прабывання ў „Нашай ніве“ маім абавязкам было папраўляць, часам невыправімыя, прысланыя ў рэдакцыю вершы, а іх дасылалі вельмі многа. Не было чаго папраўляць толькі ў Я. Коласа, М. Багдановіча“¹.

У лютым паэт едзе ў Пецербург, дзе таварыствам беларускіх студэнтаў упершыню ставіцца яго п’еса „Паўлінка“. Летам яна ставілася таксама ў Вільні і ў Радашковічах.

Выходзіць трэцяя кніга вершаў Янкі Купалы „Шляхам жыцця“ (Пецербург) і камедыя „Паўлінка“ (Пецербург).

Напісаны паэмы „Яна і я“, „Бандароўна“, „Магіла льва“, драма „Раскіданае гняздо“ і камедыя „Прымакі“.

1914 У жніўні Я. Купала пазнаёміўся з Валерыям Брусавым. (В. Брусаў прыязджаў у Вільню). В. Брусаў пераклаў на рускую мову некалькі вершаў Я. Купалы („У начным царстве“, „Песня“, „Адцвітанне“, „На купалле“ і інш).

Тры вершы ў перакладзе Валерыя Брусава былі пазней апублікаваны ў кнізе: Я. Купала. „Избранные стихотворения“ (М., 1919).

1915 У пачатку года супраць Янкі Купалы як рэдактара газеты „Наша ніва“ ўзбуджаецца судовая справа за апублікаванне ў газеце артыкула „Думка“.

„Камітэт мае гонар давесці, што на № 2 штотыднёвай газеты на беларускай мове пад назвай „Наша ніва“ ад 16 студзеня г. г. Камітэтам наложан арышт за артыкул п. н., „Думка“, прычым супраць рэдактара вышэйадзначанай газеты ўзнімаецца судовае праследванне па 3 ст. 1034 улаж. аб пакараннях“. (3 пісьма Часовага камітэта па справах друку

¹Я. Купала. 3 аўтабіяграфічных матэрыялаў. Часоп. „Полымя“ № 6 за 1946 г., с. 128.

ў Вільні ў Галоўнае ўпраўленне па справах друку ад 15.1 1915 г.)¹.

У жніўні 1915 г. Янка Купала эвакуіраваўся з Вільні.

1916 У пачатку года быў прызван у армію і залічан у дарожна-будаўнічы атрад. Служыў некалькі месяцаў у Мінску, пасля ў Полацку.

1917—1918 Янка Купала пераязджае з дарожна-будаўнічым атрадам у Смаленск. Вялікую Кастрычніцкую рэвалюцыю сустрэў на пасадзе старшага дарожнага рабочага.

У 1918 годзе напісаны вершы, у якіх паэт заклікаў народныя масы Беларусі даць рашучы адпор нямецкім акупантам.

1919 21 студзеня Я. Купала пераязджае ў Мінск і з таго часу стала жыве ў Мінску. Працуе ў Народным камісарыяце асветы БССР.

Выдана драма „Раскіданае гняздо“ (Вільня, 1919 г.).

У Маскве выходзіць першы зборнік выбраных вершаў у перакладзе на рускую мову („Избранные стихи“, М., 1919 г.).

1919—1920 У перыяд грамадзянскай вайны і іншаземнай інтэрвенцыі Янка Купала напісаў некалькі вершаў, у якіх выказвае нянавісць да акупантаў, пасягнуўшых на нашу Радзіму.

Робіць праявічны пераклад на беларускую мову „Слова аб палку Ігаравым“ (1919).

1920 Пасля выгнання польскіх акупантаў (11 ліпеня) і канчатковай перамогі Совецкай улады на Беларусі, Янка Купала атрымлівае магчымасць усе свае сілы аддаваць творчай грамадска-карыснай працы.

„Сапраўдная мая творчая дзейнасць пачалася толькі пасля Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

Ленінска-сталінская нацыянальная палітыка дала майму народу побач з іншымі народамі

¹ Фотакопія пісьма захоўваецца ў Музеі Янкі Купалы пры Акадэміі навук БССР.

нашай Радзімы дзяржаўнасць. У Совецкай Беларусі росквіт культуры такі магутны, пра які я і не мог сніць у дарэволюцыйныя часы. Мае кнігі разыходзяцца ў дзесятках і сотнях тысяч экзэмпляраў, песні мае спяваюцца ва ўсіх кутках вялікага Совецкага Саюза.

Толькі Совецкай уладзе і роднай Комуністычнай партыі я абавязан росквітам маёй паэзіі¹.

16 верасня 1920 г. Першым беларускім дзяржаўным тэатрам была пастаўлена камедыя „Паўлінка“.

1921 Янка Купала перакладае на беларускую мову міжнародны пролетарскі гімн „Інтэрнацыянал“² і робіць вершаваны пераклад „Слова аб палку Ігаравым“.

1922 Выходзіць зборнік вершаў Янкі Купалы „Спадчына“ (Мінск). Сюды ўвайшлі дарэволюцыйныя вершы, якія друкаваліся ў папярэдніх зборніках, вершы аб імперыялістычнай вайне і частка вершаў, напісаных у час грамадзянскай вайны.

1923 Янка Купала ездзіў на магілу Тараса Шэўчэнкі ў Канеў. Перагледзеў свае зборнікі вершаў „Жалейка“ і „Гусляр“ для перавыдання; пераклаў тэкст оперы Манюшкі „Галька“³ на беларускую мову.

1924 З групай пісьменнікаў Янка Купала едзе ў творчую камандыроўку ў Віцебск, Магілёў, Барысаў і Оршу.

1925 Выходзіць зборнік вершаў „Безназоўнае“ (Мінск). Пачалося выданне „Збора твораў“

¹ Я. Купала. Аўтабіяграфія. 1938 г. У кн. Янка Купала. (36. Матэрыялаў аб жыцці і дзейнасці...), Мінск, Выд-ва АН БССР, 1952, с. 23; на рус. мове ў кн. Я. Купала. Избранные произведения в одном томе. М., Гослитиздат, 1943, с. 19.

² Я. Купала. Збор твораў, т. 6. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1932, с. 275—277.

³ Я. Купала. Збор твораў, т. 4. Мінск, Бел. дзярж. выд-ва, 1928, с. 183—226; Я. Купала. Драматычныя творы. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1952, с. 207—246.

Янкі Купалы, выдан першы том (т. I, „Жалейка“, „Гусляр“).

У маі месяцы грамадскасцю БССР адзначаўся 20-гадовы юбілей літаратурнай дзейнасці Янкі Купалы. Да 20-годдзя творчай дзейнасці паэта (15 мая) урад БССР прысвоіў Янку Купалу званне народнага паэта БССР і вызначыў яму сталую пенсію адказнага працаўніка.

На ўрачыстым паседжанні, прысвечаным 20-годдзю сваёй літаратурнай дзейнасці, Янка Купала расчулена гаварыў:

„Не я адзін складаў свае песні, не я іх выдумаў, я толькі падслухаў думкі сардэчныя беларускага селяніна і работніка, ды гэтыя думкі на паперу перавёў.

Такім чынам атрымалася як-бы калектыўнае святкаванне беларускай песні“¹.

1926

Выходзіць зборнік „Апавяданні вершам“, (кнігі 1 і 2) і другі том „Збора твораў“ („Шляхам жыцця“).

У вершы „За ўсё“, напісаным у 1926 г., паэт кажа:

За ўсё, што сёння маю,
Што даў мне мой народ:
За кут у родным краю,
За хлеб-соль без клапот,—
Я адплаціў народу,
Чым моц мая магла:
Зваў з путаў на свабоду,
Зваў з цемры да святла!²

Выходзіць трэці том „Збора твораў“ („Ракіданае гняздо“, „Тутэйшыя“, „Паўлінка“с „Прымакі“) і паэма „Магіла льва“.

1927

У жніўні—верасні Янка Купала ездзіў у Чэхаславакію ў горад Карлсбад лячыцца. У чэхаславацкім друку ў гэты час змяшчаліся

¹ Газ. „Совецкая Беларусь“ № 140 за 1925 г.

² У кн. Я. Купала. Выбраныя творы. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1952, с. 416.

пераклады вершаў Янкі Купалы на чэшскую мову.

1928 Янка Купала выбіраецца правадзейным членам Акадэміі навук БССР.

З мэтай азнаямлення з сацыялістычным будаўніцтвам у асобных кутках Беларусі наведвае Горкі, Бабруйск і Гомельскую вобласць.

Выходзяць чацверты і пяты тамы „Збора твораў“ (т. 4, „Сон на кургане“, „Адвечная песня“, „На папасе“, „Песня аб паходзе Ігара“, „Галька“; т. 5, „Спадчына“). Другім выданнем выпушчаны першы том і зборнік вершаў „Безназоўнае“.

1929 Янка Купала выбіраецца правадзейным членам Акадэміі навук УССР.

У лютым разам з групай пісьменнікаў ён наведаў Ленінград.

Знайшлася частка рукапісаў Я. Купалы дарэволюцыйнага часу, якія не маглі быць надрукаваны пры царскай цензуры і аб якіх аўтар думаў, што яны загінулі. Знайшліся рукапісы сярод архіву і кніг у былога бібліятэкара Пецербургскага універсітэта прафесара Б. Эпімах-Шапілы. Сярод знойдзеных матэрыялаў ёсць верш „Перад вісельняй“ (1908 г.), які аўтар, працуючы ў „Нашай ніве“, друкаваў на нашаніўскім шапірографе без ведама кіраўніка газеты і распаўсюджваў сярод знаёмых. Знойдзеныя вершы былі ўпершыню апублікаваны ў часоп. „Полымя“ № 2 і 3 за 1929 г. і № 5—6 за 1930 г.

У лістападзе напісан вядомы верш „Зыходзіш, вёска, з яснай явы“, у якім паэт вітае нараджэнне калгаснай вёскі.

1930 У маі адзначаўся 25-гадовы юбілей літаратурнай дзейнасці Янкі Купалы. У адзнаку 25-гадовага юбіля паэта Народны камісарыят асветы БССР устанавіў 2 стыпендыі імя Янкі Купалы—адну на літаратурным аддзяленні педфака Беларускага дзяржаўнага універсітэта, другую ў Беларускім педагагічным тэхнікуме (Мінск). Дзяржаўнае выдавецтва

РСФСР вылучыла 2 стыпендыі імя Янкі Купалы ў Маскоўскім дзяржаўным універсітэце. Беларускае дзяржаўнае выдавецтва—адну стыпендыю на літаратурным аддзяленні педфака Беларускага дзяржаўнага універсітэта.

У чэрвені ў зале Комакадэміі (Масква) адбыўся вечар, прысвечаны 25-гадоваму юбілею літаратурнай дзейнасці Янкі Купалы. З уступным словам выступіў А. В. Луначарскі.

Выходзяць зборнікі вершаў „Адцвітанне“ і „Песня-байка“ (у серыі „Мастацкае слова—масам“) і кніга паэм „За што“ (таксама ў серыі „Мастацкае слова—масам“). У апошнюю ўвайшлі паэмы „Курган“, „Бандароўна“, „За што“, „За чужую ёлку“, „Сват“. Выходзіць другое выданне 2 тома „Збора твораў“.

У Маскве выдаецца кніга перакладаў вершаў Янкі Купалы на рускую мову „Сборник стихов“ (М.-Л., ГИЗ).

1931 Янка Купала піша свае выдатныя вершы аб соцыялістычным пераўтварэнні горада і вёскі: „Песня будаўніцтву“, „Дзе крыўда адвечная спела“ і інш., а таксама гнеўны пратэст супраць здзекаў над народамі ў панскай Польшчы—„А ў Вісла плавае тапелец“.

1932 Грамадскасць БССР урачыста адзначае 50 год з дня нараджэння Янкі Купалы.

У сувязі з гэтым Янка Купала пісаў у лісце ў рэдакцыю „Совецкая Беларусь“:

„... Я заяўляю, што адзіны шлях да канчатковага вызвалення працоўных мас—ёсць шлях камунізма.

З гэтага шляху я асабіста ніколі не сыйду і заклікаю ўсіх змагароў за лепшую светлую будучыню ісці па ім цвёрда да канчатковай перамогі.

Усе свае сілы і здольнасці я аддаю і аддам на вялікую справу пабудовы соцыялізма і вызвалення працоўных мас усяго свету“¹.

Выходзіць 6 том і другое выданне 3 тома „Збора твораў“.

¹ Газ. „Совецкая Беларусь“ № 201 за 1932 г.

У кастрычніку паэт едзе на свята адкрыцця Днепрагэсу. У гэтым-жа годзе наведвае Віцебск, Полацк і Копыль, дзе выступае са сваімі творамі перад партыйным актывам і пагранічнікамі.

Увосень 1932 г. паэт публікуе сваё пісьмо да Аляксея Максімавіча Горкага¹.

У вершы, напісаным да кастрычніцкага свята ў 1932 г., Янка Купала пісаў:

Паўстаў пракляццем катаваны,
Паўстаў, хто з голаду век пух,
Апалі рабскія кайданы,
Апаў нявольніцтва ланцуг.

Пролетарыят усіх краінаў
Пад сцягам Леніна удумна
Шляхі, я веру працярэбе
І да сусветнае Комуны.

(„Вялікаму Кастрычніку“)

1933 Янка Купала едзе ў творчую камандыроўку ў саўгас імя 10-годдзя БССР (Палессе), слаўныя справы якога апісвае ў паэме „Над ракой Арэсай“ — напісана і выдана ў арыгінале і ў перакладзе на рускую мову (пераклад Сяргея Гарадзецкага).

У ліпені наведвае Ленінград. 10 ліпеня сустракаецца з пісьменнікамі Ленінграда. У жніўні з дэлегацыяй ад БССР быў на афіцыйным адкрыцці Беламорска-Балтыйскага канала. Свае ўражанні аб пабудове канала апісаў у артыкуле „Цуда, створанае большэвікамі“².

1934 24 красавіка Янка Купала ўдзельнічае ў з’ездзе пісьменнікаў Заходняй вобласці ў Смаленску і знаёміцца з М. Ісакоўскім.

25 мая ў Маскоўскім клубе пісьменнікаў адбыўся вечар, прысвечаны творчасці Янкі Купалы.

¹ Газ. „Совецкая Беларусь“ № 213 за 1932 г.

² Газ. „Літаратура і мастацтва“ № 25 за 1933 г.

У ліпені паэт едзе ў творчую камандыроўку ў горад Барысаў і калгасы Барысаўскага і Аршанскага раёнаў.

Напісана паэма „Горад Барысаў“, другім выданнем выдана паэма „Над ракой Арэсай“.

У жніўні паэт прымае актыўны ўдзел у Першым Усесаюзным з’ездзе пісьменнікаў СССР, з’яўляецца членам прэзідыума з’езда; сустракаецца з Максімам Горкім, А. Талстым, А. Фадзеевым і Сулейманам Стальскім¹.

У вершы „Трэба нам песень“, прысвечаным Першаму з’езду Саюза савецкіх пісьменнікаў, Янка Купала пісаў аб задачах савецкага паэта:

Трэба нам песень не гэткіх што некалі
Здавен няволя спявала нам царская,
Калі мы пад ёрмамі гора век пекалі,
Слухалі свісты нагайкі жандарскае,—
А песень ясных, як сонца, як воля
Усёй неабсяжнай краіны Советаў,
Песень, што птушкай ляталі-б над полем
І шчасце тварылі-б ад летаў да летаў.

(„Трэба нам песень“)

У снежні 1934 г. піша верш „На смерць таварыша Кірава“.

1935

22 студзеня на XI Усебеларускім з’ездзе Советаў Я. Купала быў выбран у члены Цэнтральнага Выканаўчага Камітэта Беларускай СССР і дэлегатам ад Беларускай ССР на VII Усесаюзны з’езд Советаў з рашаючым голасам. У прамове на з’ездзе Янка Купала гаварыў аб вялікіх задачах, якія стаяць перад савецкімі пісьменнікамі:

„Мы разам з усёй краінай будзем соцыялізм. Нас натхняе на новыя радасныя песні нязмерная веліч таго, што будзе геній чалавека, вызваленага з капіталістычнай няволі

¹ Артыкулы паэта, прысвечаныя Першаму Усесаюзнаму з’езду пісьменнікаў СССР, „Створым літаратуру, лепшую ў свеце“ (Газ. „Звязда“ № 201 за 1934 г.) і „Могучая сіла“ (Газ. „Правда“ № 226 за 1934 г.) змешчаны ў кн. Я. Купала. Выбраныя творы. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1952, с. 901—905.

рабочым класам... Ад усяго сэрца, поўнага вялікай творчай радасцю маёй Радзімы—Вялікага Совецкага Саюза і не адлучнай часткі яго Совецкай Беларусі—дазвольце мне, шчасліваму народнаму паэту, прынесці сваё гарадае прывітанне гаспадару зямлі беларускай—ХІ з'езду Советаў, Комуністычнай партыі¹.

З 29 студзеня па 6 лютага Купала ўдзельнічае ў рабоце VII Усесаюзнага з'езда Советаў. Свае ўражанні аб з'ездзе выказаў у артыкуле „Создадим песни о прекрасной Родине“².

24 сакавіка прымае ўдзел у дэлегацыі Беларускай Акадэміі навук і Саюза пісьменнікаў БССР на адкрыцці помніка Тарасу Шэўченку ў Харкаве³.

11 ліпеня ўзнагароджаны ганаровай граматай БССР у сувязі з 15 гадавінай вызвалення БССР ад белапольскай акупацыі і ўручэння БССР ордэна Леніна.

У Кастрычніку Янка Купала з дэлегацыяй беларускіх пісьменнікаў быў у Чэхаславакіі і выступаў у Празскім універсітэце са сваімі вершамі. У чэшскім перыядычным друку ў той час былі змешчаны пераклады твораў Янкі Купалы.

11 снежня адзначаўся 30-гадовы юбілей літаратурнай дзейнасці Янкі Купалы. (Святкаванне юбілея з мая было перанесена на снежань)⁴.

11 снежня Совет Народных Камісараў у сувязі з 30-гадовым юбілеем Янкі Купалы пастанавіў прыняць на ўтрыманне за кошт урада БССР дом Я. Купалы; прыняць выдаткі за кошт урада БССР па пабудове дачы для Я. Купалы на месцы па яго выбару.

¹ Прамова апублікавана ў газ. „Звязда“ № 20, газ. „Рабочий“ № 16 і „Літаратура і мастацтва“ № 5 за 1935 г.; змешчана ў кн. Я. Купала. Выбраныя творы. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1952, с. 906—907.

² „Літаратурная газета“ № 7 за 1935 г.

³ Прамова Я. Купалы на адкрыцці помніка змешчана ў газ. „Літаратура і мастацтва“ № 18 за 1935 г.

⁴ Прамова паэта на ўрачыстым юбілейным сходзе „Жыццё наша такое вясёлае, што песні самі на вусны просяцца“ змешчана ў газ. „Звязда“ № 283 за 1935 г. і ў часоп. „Полюмя“ № 12 за 1935 г.

У Маскве ў перакладзе на рускую мову выдаецца кніга „Избранные стихи и поэмы“ Я. Купалы.

У Мінску ў школьнай серыі выходзіць зборнік вершаў „Выбраныя творы“; у перакладзе на польскую і літоўскую мовы асобнымі выданнямі выдаецца паэма „Над ракой Арэсай“.

1936 Напісаны верш Янкі Купалы „Табе, правадыр“.

Выходзіць зборнік вершаў паэта „Песня будаўніцтву“ (Мінск); „Выбраныя творы“, т. 2, выданы да 30-годдзя літаратурнай дзейнасці; 3-е выданне паэмы „Над ракой Арэсай“ (у „Школьнай серыі“); сцэнічны жарт „Прымакі“.

У перакладзе на рускую мову выходзіць зборнік вершаў „Под новым солнцем“ (Масква). У перакладзе на украінскую мову паэма „Над ракой Арэсай“ (Кіеў).

На Усесаюзным конкурсе на лепшую песню, абвешчаным газетай „Правда“, атрымаў другую прэмію за песню „Выпраўляла маці сына“.

ЦВК і СНК БССР за выдатную работу па пераказу ў высокамастацкай форме пісьма беларускага народа таварышу Сталіну ўзнагародзілі граматамі ЦВК і СНК БССР групу паэтаў, сярод іх—Янку Купалу.

1937 Напісаны верш „Аб Сталіне сейбіту“.

Янка Купала перакладае на беларускую мову „Медны коннік“ А. Пушкіна.

Выходзіць зборнік вершаў паэта „Беларусі ордэнаноснай“ (Мінск); „Выбраныя творы“, т. 3; 4-е выданне паэмы „Над ракой Арэсай“, 2-е выданне камедыі „Паўлінка“ і зборнік вершаў для дзяцей „Хлопчык і лётчык“.

У перакладзе М. Ісакоўскага на рускую мову выходзіць зборнік „Избранные стихи“ (Смаленск). На Украіне выданы „Выбраныя творы“ (Кіеў—Харкаў) у перакладзе на украінскую мову.

У гэтым-жа годзе Янка Купала з'яўляўся членам Усебеларускага ўрадавага Пушкінскага камітэта; удзельнічаў у святкаванні пятнаццацігоддзя Грузінскай ССР.

1938

У гэтым годзе Янка Купала напісаў вершы „А мы сабе сеем і сеем“, „Кандыдатам народа“, „На выбары вышлі“ і інш.

У студзені на курорце ў Цхалтуба Янка Купала сустракаецца з Новікавым-Прыбоем.

У гэтым-жа годзе ён наведваў Аршанскі ільнакамбінат і Магілёўскую фабрыку штучнага шоўку, летам разам з Якубам Коласам ездзіў на Украіну.

24—29 снежня Янка Купала ўдзельнічаў у пленуме Саюза савецкіх пісьменнікаў СССР, які адбыўся ў Тбілісі і быў прысвечан святкаванню 750-годдзя з дня паяўлення паэмы Шота Руставелі „Віцязь у тыгравай шкуры“.

26 снежня разам з усімі ўдзельнікамі пленума пабываў у гор. Горы—радзіме І. В. Сталіна.

Піша верш „Грузія“.

У Маскве ў перакладзе на рускую мову выдаюцца „Избранные произведения“ і вершы для малодшага ўзросту „Маленький летчик“ (у серыі „Книжка-малышка“).

1939

За выдатныя заслугі ў развіцці савецкай літаратуры Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР указам ад 31 студзеня 1939 г. узнагародзіў Янку Купалу ордэнам Леніна.

На атрыманне вышэйшай узнагароды Янка Купала адказаў натхнёным вершам „Сэрца і думка мне кажа“, напісаным у лютым месяцы ў Маскве.

У маі паэт прымае ўдзел у юбілейным пленуме Саюза савецкіх пісьменнікаў СССР у Кіеве, прысвечаным 125-годдзю з дня нараджэння Тараса Шэўчэнкі¹.

Янка Купала піша вершы „Я Сталіну мудраму песню спяваю“, „Дзень добры, Масква“,

¹ Прамова Я. Купалы на пленуме надрукавана ў газ. „Літаратура і мастацтва“ за 11.V 1939 г.; змешчана таксама ў кн. Я. Купала. Выбраныя творы. Мінск, Дзяржвяд. БССР, 1952, с. 912—913.

серыю вершаў „На заходне-беларускія матывы“ і інш.; перакладае паэму Тараса Шэўчэнкі „Кацярына“ і яго вершы (гл. Т. Шэўчэнка, „Кабзар“, Мінск). Паэтам напісана паэма аб жыцці і літаратурнай дзейнасці Тараса Шэўчэнкі „Тарасова доля“ (22 лютага 1939 г.).

У верасні 1939 г. Янка Купала прымае ўдзел у святкаванні ў Ерэване 1000-годдзя армянскага народнага эпаса „Давід Сасунскі“, дзе выступае з прамовай на ўрачыстым паседжанні¹.

1940

Выходзіць зборнік вершаў „Ад сэрца“, 5-е выданне паэмы „Над ракой Арэсай“, „Паэмы“ (Мінск) і 2-е выданне 4 тома „Збора твораў“. Выдаюцца ў перакладзе на рускую мову драматычныя творы Янкі Купалы ў кнізе „Пьесы“ (Масква) і паэмы „Курган“, „Бандароўна“ і „Магіла льва“ у кнізе „Курган“ (Мінск); у перакладзе на азербайджанскую мову „Хлопчык і лётчык“ пад назваю „Маленькі лётчык“ (Баку).

Янка Купала выбіраецца членам Камітэта па Сталінскіх прэміях.

24 сакавіка выбран у Вярхоўны Совет БССР ад заходніх абласцей рэспублікі (Лідскай выбарчай акругі).

У чэрвені прымаў удзел у правядзенні дэкады беларускага мастацтва ў Маскве.

1941

8 снежня адзначаўся 35-гадовы юбілей літаратурнай дзейнасці Я. Купалы².

Пастановай Совета Народных Камісараў Саюза ССР ад 15 сакавіка 1941 г. Янку Купалу прысуджана Сталінская прэмія першай ступені за кнігу вершаў „Ад сэрца“ (Мінск, 1940 г.)³.

У Маскве выдан у перакладзе на рускую мову зборнік вершаў „От сердца“ і ў Ашхабадзе „Выбраныя вершы і паэмы“ на туркменскай мове.

¹ „Літаратурная газета“ за 20.IX 1939 г.

² Прамова Я. Купалы на юбілейным урачыстым паседжанні змешчана ў часоп. „Польмя“ № 1 за 1941 г.

³ Газ. „Правда“ № 74 за 16. III 1939 г.

14—15 чэрвеня Янка Купала ўдзельнічаў разам з А. Фадзеевым, А. Карнейчуком, П. Броўкам і М. Лыньковым у Першым з'ездзе савецкіх пісьменнікаў Латвіі.

Па дарозе з Рыгі дадому па запрашэнню літоўскіх пісьменнікаў спыніўся ў Каунасе, дзе яго застала вайна.

23 чэрвеня прыехаў у Мінск. 24 чэрвеня выехаў на сваю дачу ў Ляўкі, з Ляўкоў на машыне ў Маскву, куды прыбыў 3 ліпеня.

11 ліпеня ў газеце „Известия“ апублікаван артыкул Я. Купалы „Поднялась Беларусь“.

17 ліпеня апублікаван у газеце „Известия“ артыкул Янкі Купалы „Не будет белорус рабом немецких баронов“. 18 ліпеня ў газеце „Правда“ быў змешчан артыкул Янкі Купалы „Германский фашизм—злейший враг белорусского народа“. 22 жніўня ў газеце „Красная звезда“ надрукаван артыкул паэта аб партызанскім руху ў Беларусі—„Народная война“. 10 кастрычніка ў газеце „Красный флот“,— артыкул „Партизанский удар“.

У гэтым-жа годзе выходзіць брашура паэта „Народ-мститель“ (выд. газ. „Советская Беларусь“, 1941 г.) і зборнік вершаў „Стихи о Родине“ (М., ОГИЗ, 1941 г.).

У верасні напісан верш „Беларускім партызанам“, апублікаваны ў газеце „Красная звезда“ за 28 верасня 1941 г.

Янка Купала выбіраецца ў члены Прэзідыума Усеславянскага камітэта. 11 жніўня ён выступае ля мікрафона Усеславянскага антыфашысцкага мітынга ў Маскве¹.

3 лістапада Янка Купала жыве ў рабочым пасёлку Печышча, недалёка ад Казані.

25 лістапада выступае з прамовай на мітынгу беларускай інтэлігенцыі ў Казані.

¹ Прамова апублікавана ў газ. „Правда“ і „Известия“ за 12.VIII 1941 г.; змешчана таксама ў кн. Я. Купала. Выбраныя творы. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1952; на рускай мове ў кн. Избранные произведения в одном томе. М., Гослитиздат, 1943.

1942

Выдаецца кніжка выбраных вершаў для дзяцей старшага ўзросту ў перакладзе на рускую мову „Избранные стихи“ (Масква).

18 студзеня Я. Купала выступае ў Казані на радыёмітыngu прадстаўнікоў беларускага народа¹.

12 сакавіка на сесіі Акадэміі навук БССР, у Казані, Янка Купала робіць даклад „Айчынная вайна і беларуская інтэлігенцыя“².

13 чэрвеня выязджае з Печышч у Маскву, куды прыязджае 18 чэрвеня.

28 чэрвеня ў Маскве Іван Дамінікавіч Луцэвіч (Янка Купала) памёр.

Совет Народных Камісараў СССР прыняў пастанову „Аб пахаванні народнага паэта БССР Янкі Купалы і ўстанаўленні яго сям’і персанальнай пенсіі“.

4 жніўня 1945 г. Совет Народных Камісараў БССР і Цэнтральны Камітэт Комуністычнай партыі Беларусі прыняў пастанову „Аб увекавечанні памяці народнага паэта Беларусі Янкі Купалы“³.

¹ Прамова Я. Купалы „Узнімайся, народзе мой, на вялікую расплату!“ друкавалася ў газ. „Советская Беларусь“ № 10 за 1942 г.; у кн. Я. Купала. Выбраныя творы. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1952, с. 930—931; Избранные произведения в одном томе. М., Гослитиздат, 1943, с. 464—465.

² Доклад Я. Купалы „Айчынная вайна і беларуская інтэлігенцыя“ змешчан у кнізе: „Материалы мартовской сессии Академии наук БССР“, (12—13 марта 1942 года) г. Казань. М., Молодая гвардия, 1942, с. 23—34.

³ Янка Купала (36. матэрыялаў аб жыцці і дзейнасці...). Мінск, Выд-ва АН БССР, 1952, с. 308—309.

ТВОРЫ ЯНКІ КУПАЛЫ

АСОБНЫЯ ВЫДАННІ

I. ВЕРШЫ

1. **Жалейка.** Зборнік вершаў. Пецербург, „Загляне сонца і ў наша аконца“, 1908. 152, IX с., 50 к.

Першы зборнік лірычных вершаў паэта (1905—1907 гг.).

У сваіх вершах паэт праўдзіва паказвае цяжкую працу безьямельных сялян да рэвалюцыі, іх бяспраўнае становішча і заклікае народныя масы да рэвалюцыйнай барацьбы. Глыбокая вера ў сілы працоўнага народа гучыць у вершах паэта:

...Грамада вялікі гмах:
Адзін ляжа, сто ідзе,
А хто-ж роўны грамадзе?

(„Касцю“)

У зборніку „Жалейка“ змешчан выдатны верш Я. Купалы „А хто там ідзе?“.

У канцы кнігі—пераклады Янкі Купалы твораў вялікіх рускіх пісьменнікаў Лермантава, Крылова і Некрасава, украінскага паэта Т. Шэўчэнкі, а таксама некаторых польскіх паэтаў (М. Канапіцкай і інш.). У зборнік увайшла паэма Я. Купалы „Адплата каханья“.

Зборнік быў канфіскаван царскай цензурай¹.

Вершы зборніка „Жалейка“ разам з неапублікаванымі да рэвалюцыі па цензурных умовах рэвалюцыйнымі вершамі таго-ж перыяду (1904—1907 гг.) увайшлі ў першы том „Збору твораў“ (1951 г.) выдання Акадэміі навук БССР, а таксама ў шматлікія выданні выбраных твораў паэта.

Поўнаасцю з дапаўненнямі аўтара супраць 1-га выдання зборнік „Жалейка“ быў змешчан ў першым томе 1-га выдання „Збора твораў“, (1925 г.) і 2-га выдання „Збора твораў“ (1928 г.) Янкі Купалы.

¹ „Дело 1-го отделения канцелярии главного управления по делам печати о брошюре на белорусском наречии „Жалейка“ Янки Купалы“ захоўваецца ў Цэнтральным Дзяржаўным Архіве ў Ленінградзе. Фотакопія справы захоўваецца ў музеі Янкі Купалы (Мінск).

2. **Гусляр.** Зборнік твораў. (Надрукаваны лацінскім шрыфтам.) Пецербург, выд. Грыневіча, 1910. 79 с. 2.500 экз. 50 к.

У зборнік увайшлі вершы аб жыцці беларускага народа пад прыгнётам цара, пімешчыкаў і капіталістаў, напісаныя паэтам у часы сталыпінскай рэакцыі (1908—1910 гг.). У сваіх вершах паэт не траціць веры ў сілы народа і чакае новага рэвалюцыйнага ўздыму.

Лепшыя вершы зборніка— „Беззямельная“, „Ці ты ўзойдзеш калі, сонца“, „З песняй аб мужыцкай долі“ і інш. змешчаны ў шматлікіх выбраных творах паэта. Поўнаасцю зборнік быў змешчан у 1 томе першага (1925 г.) і другога выдання „Збора твораў“ (1928 г.) Янкі Купалы.

У новым выданні „Збора твораў“ (выданне Акадэміі навук БССР, 1952) вершы са зборніка „Гусляр“ змяшчаюцца ў 2 томе.

3. **Шляхам жыцця.** Зборнік вершаў. Пецербург. „Загляне сонца і ў наша аконца“, 1913. 264 с. 3.000 экз. 1 р. 25 к.

Вершы трэцяга зборніка паэта „Шляхам жыцця“ напісаны ў перыяд новага рэвалюцыйнага ўздыму пасля сталыпінскай рэакцыі (1912 г.).

Большасць вершаў раскрывае перад чытачом суровую рэчаіснасць капіталістычнай вёскі і адкрыта і ўпэўнена заклікае да барацьбы з царызмам:

Хай бацькі стагналі ўчора,
Йшлі на той свет без пары,
Сёння ў нашай моцы гора,
Мы жыцця гаспадары!

Думка ў думку, дружна, смела
Усе наперад, грамадой!
Кожны ведай сваё дзела,
Знай за праўду крэпка стой!

(„Гэй, наперад!“)

У канцы змешчаны пераклады з польскай мовы вершаў Адама Міцкевіча, В. Сыракомлі і М. Кананніцкай.

Вершы зборніка змешчаны ў „Выбранных творах“ (1947—1952 гг.). Поўнаасцю зборнік „Шляхам жыцця“ быў змешчан ў „Зборы твораў“, т. 2 (1926 г.).

4. **Спадчына.** Зборнік вершаў. Мінск, 1922. 221 с.

У зборнік увайшлі некаторыя дарэвалюцыйныя вершы, неапублікаваныя ў свой час, вершы, напісаныя ў час імперыялістычнай вайны, а таксама ў час нямецкай акупацыі Беларусі (1918 г.), калі паэт жыў у Смаленску.

У цыкле вершаў „Песні вайны“ паэт асуджае імперыялістычную вайну, вайну, у якой народныя масы прымушаны былі ваяваць за інтарэсы эксплуатацыйных класаў.

У кнізе змешчаны таксама наступныя паэмы Я. Купалы: „Яна і я“ (1913 г.), „Магіла льва“ (1913 г.), „Бандароўна“ (1919 г.) і „Зімой“ (1905 г.).

Лепшыя вершы са зборніка „Спадчына“ ўвайшлі ў пазнейшыя выданні выбраных твораў паэта; паэмы „Магіла льва“, „Бандароўна“, „Яна і я“ і „Зімой“ змешчаны ў кнізе „Паэмы“ (Мінск, 1949 г.).

5. Безназоўнае. Зборнік вершаў. Мінск, Дзяржвыд. Бел. 1925. 104 с., 3.000 экз.

Другім выданнем кніга выдана ў 1928 г.

У зборніку змешчаны вершы Я. Купалы аднаўленчага перыяду і паэма „Безназоўнае“ (1924 г.), у якіх паэт адмаўляе змрочнае мінулае і сцвярджае новае савецкае жыццё:

А мы самі, сабе самі
Ўжо гаспадары,
Малатамі і сярпамі
Звонім да зары.
(„Безназоўнае“)

Палымяны верш „Арлянятам“, прысвечаны цудоўнай савецкай моладзі, змешчан ва ўсіх пазнейшых выданнях выбраных твораў Янкі Купалы.

6. Песня будаўніцтва. Вершы. Мінск, Дзяржвыд. Бел. 1936. 159 с. 6.185 экз. 5 р. 75 к.

Зборнік вершаў (1929—1935 гг.), прысвечаных соцыялістычнаму будаўніцтву і гераічнай працы савецкіх людзей у гады першай і пачатку другой пяцігодкі.

Натхнёныя вершы паэта гэтага зборніка аб соцыялістычным пераўтварэнні вёскі, як „Сыходзіш, вёска, з яснай явы“ (1929 г.), „Лён“ (1935 г.), „Я калгасніца“ (1934 г.), „Вечарынка“ (1935 г.), і аб Чырвонай Арміі („Выпраўляла маці сына“ і інш.), аб савецкіх дзеях („Хлопчык і лётчык“) — сталі любімымі песнямі беларускага народа.

У вершы „А ў Вісле плавае тапелец“ (1931 г.) аўтар паказваў бяспраўнае жыццё беларускага народа пад уладай белаяпанскай Польшчы.

Два вершы зборніка напісаны да 1929 г.: „Дзве сястры“ (1924 г.) — аб бяспраўным жыцці работніцы і сялянкі да рэвалюцыі і аб іх вызваленні Кастрычніцкай рэвалюцыяй з-пад прыгнёту, і верш аб савецкай моладзі „Арлянятам“ (1923 г., са зборніка „Безназоўнае“).

У канцы змешчаны дзве паэмы: „Барысаў“ (1934 г.) — аб індустрыялізацыі горада Барысава і „Над ракой Арэсай“ (1933 г.) — пра соцыялістычнае будаўніцтва ў беларускай вёсцы.

Вершы са зборніка „Песня будаўніцтва“ змешчаны ва ўсіх пазнейшых выданнях выбраных твораў паэта.

7. Беларусі ордэнаноснай. Зборнік вершаў. Мінск, Дзяржвыд. Бел. 1937. 207 с. 10.000 экз. 6 р. 50 к.

У зборнік увайшлі вершы Янкі Купалы 1935—1937 гг. і некаторыя вершы з папярэдніх зборнікаў „Безназоўнае“ і „Песня будаўніцтва“, а таксама паэмы „Барысаў“ і „Над ракой Арэсай“.

Кніга адкрываецца вершам „Табе, правадыр...“

У сваіх вершах паэт ставіць нашу сацыялістычную Радзіму, творчую працу савецкіх людзей ля варштата і ў полі.

Вершы са зборніка „Беларусі орлянаоснай“ увайшлі ва ўсе пазнейшыя выданні выбраных твораў Я. Купалы.

8. Ад сэрца. Вершы. Мінск, Дзяржвыд. пры СНК БССР, 1940. 105 с. 5.000 экз. 6 р.

У зборнік увайшлі вершы 1937—1939 гг. і паэма „Тарасова доля“, прысвечаная жыццю Тараса Шэўчэнкі.

У вершах зборніка ярка адлюстравана шматграннае жыццё беларускага савецкага народа, думы і мямры савецкага чалавека.

Паэт прысвечвае свае вершы заваёвам Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі, творчай працы беларускага народа, моцнай дружбе народаў СССР, Канстытуцыі СССР, выбарам у Вяхоўны Совет, гістарычнаму XVIII з'езду партыі, слаўнай Чырвонай Арміі і савецкай моладзі, гераічным лётчыкам, савецкім пісьменнікам і паэтам: М. Горкаму, Сулейману Стальскаму і Джамбулу.

Цыкл вершаў паэта, прысвечаны Заходняй Беларусі, напісан у першыя дні ўз'яднання беларускага народа ў адзінай Савецкай дзяржаве.

Вершы зборніка ўвайшлі ва ўсе пазнейшыя выданні яго выбраных твораў.

9. Беларускім партызанам. Выд. газ. „Савецкая Беларусь“, 1942. 23 с.

Зборнік выдан адразу пасля смерці Я. Купалы. У ім змешчаны вершы паэта, напісаныя ў пачатку Вялікай Айчыннай вайны, і артыкул „Паднялася Беларусь“.

Палыманыя вершы-заклікі да народа, змешчаныя ў зборніку, паэт прысвечвае справе абароны Радзімы.

Патрыятычныя вершы зборніка „Беларускім партызанам“, „Паўстаў народ“, „Хлопчык і лётчык на вайне“, „Грабежнік“, „Зноў будзем шчасце мець і волю“, прысвечаныя мужнаму савецкаму народу, заклікалі народ да зброі:

Партызаны, партызаны,
Беларускія сыны!
За няволю, за кайданы
Рэжце гітлераў паганых,
Каб не ускрэслі век яны.
(„Беларускім партызанам“)

Вершы паэта гучаць цвёрдай упэўненасцю ў перамозе савецкага народа:

Ачысцім нашы лес і поле
Ад Гітлера, ад яго бандаў,
Зноў будзем шчасце мець і волю
У сваіх адноўленых прысадах.
Загоім раны, адбудуем
Свае сялібы зруйнаваны,
Сваю краіну маладую
Святлом асвецім нечуваным.

Зірнуць зноў нашы ў высь палацы,
Святочна прыбяруцца людзі,
Як красаваўся, красавацца
Чырвоны сцяг над намі будзе.

(„Зноў будзем шчасце мець і волю“)

Вершы са зборніка «Беларускім партызанам» змешчаны ў пазнейшых выданнях выбраных вершаў Я. Купалы — У «Выбраных творах», выданых у 1947 г., у серыі «Выбраныя творы беларускай савецкай літаратуры» (1917—1947 гг.), у «Вершах і паэмах», выданых у 1948 г. у серыі «XXX год БССР», «Выбраных творах» (1952) і інш. выданнях.

10. Выбраныя творы. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1946. 407 с. 20 000 экз. 13 р.

У зборніку змешчаны выбраныя вершы і паэмы Я. Купалы. Вершы аб'яднаны ў 2 раздзелы:

1) 1905—1918 гг. і 2) 1918—1942 гг.

У раздзел паэм уваходзяць: «Нікому», «Курган», «Магіла льва», «Бандароўна», «Адвечная песня», «Барысаў», «Над ракой Арэсай», «Тарасова доля».

Уступны артыкул аб грамадскай і літаратурнай дзейнасці Я. Купалы напісалі Ц. Гарбуноў, М. Лынькоў і К. Крапіва.

11. Выбраныя творы. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1947, 535 с. (Выбраныя творы беларускай савецкай літаратуры 1917—1947 гг.) 8000 экз. 16 р. 50 к.

У кнізе змешчаны найбольш вядомыя вершы і паэмы Я. Купалы, напісаныя на працягу ўсяго творчага шляху.

Вершы змешчаны па храналагічных раздзелах: 1905—1918 гг. (Выбраныя вершы са зборнікаў «Жалейка», «Гусляр», «Шляхам жыцця» і часткова са зборніка «Спадчына»); 1918—1942 гг. (Выбраныя вершы са зборнікаў «Спадчына», «Безназоўнае», «Песня будаўніцтву», «Беларусі ордэнаноснай», «Ад сэрца», «Беларускім партызанам»). Трэці раздзел складаюць паэмы як дарэволюцыйныя, так і савецкага часу: «Нікому», «Зімою», «Курган», «Магіла льва», «Бандароўна», «Адвечная песня», «Яна і я», «Барысаў», «Над ракой Арэсай», «Тарасова доля».

Уступны артыкул знаёміць чытача з творчым шляхам Я. Купалы. У канцы дадзена бібліяграфія асобных выданняў твораў паэта.

12. Вершы і паэмы. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1948. 329 с. (XXX год БССР), 4000 экз. 10 р.

У зборніку змешчаны лепшыя вершы і паэмы Янкі Купалы, напісаныя ў савецкі час.

Кнігу адкрываюць выдатнейшыя вершы паэта аб радзіме і партыі.

16. **Магіла льва.** Паэма. Мінск, выд. ЦБ Маладняка, 1927. 44 с. 3 000 экз. 25 к.

Паэма напісана ў 1913 г. на матыў легенды аб разбойніку-асілку Машэку, на магіле якога, па народнаму паданню, быў пабудован горад Магілёў.

Паэма змешчана таксама у кн. «Паэмы» (1949 г.).

17. **Над ракой Арэсай.** Паэма. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1949. 44 с. з іл. 10 000 экз. 2 р. 50 к.

Паэма аб сацыялістычным будаўніцтве ў беларускай вёсцы. Паэт паказаў, як творчая дружная праца свабодных людзей ператварыла глухі, дзікі, забалочаны куток Палесся ў квітнеючы край.

Упершыню паэма «Над ракой Арэсай» вышла ў 1933 г., пазней асобнымі выданнямі ў 1934, 1936, 1937, 1940 і 1949 гг., а таксама змешчана была ў зборніках вершаў «Песні будаўніцтву» (1936 г.), «Беларусі ордэнаноснай» (1937 г.), у кнігах «Паэмы» (1940 і 1949 гг.), «Выбраныя творы» (1947 г.), «Вершы і паэмы» (1948 г.) і «Выбраныя творы» (1952 г.).

Паэма выходзіла асобнымі выданнямі ў перакладзе на рускую (1933 і 1952 гг.), украінскую (1936 г.), польскую (1935 г.) і літоўскую (1935 г.) мовы.

18. **Паэмы.** Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1949. 190 с. 8 000 экз. 10 р.

Змест зборніка: «Нікому», «Зімою», «Адплата кахання», «Адвечная песня», «Курган», «Магіла льва», «Бандароўна», «Яна і я», «На папасе», «Безназоўнае», «Над ракой Арэсай», «Барысаў», «Тарасова доля».

У зборнік увайшлі дарэволюцыйныя паэмы Янкі Купалы і паэмы савецкага часу.

У дарэволюцыйных паэмах Я. Купалы паказана жыццё сялян у часы прыгону («Нікому») і ў час капіталізацыі беларускай вёскі («Зімою», «За што», «Адвечная песня» і інш.). Светлым вобразам беднякоў паэт супрацьстаўляе памешчыкаў-эксплуататараў.

Паэмы «Курган», «Магіла льва» і «Бандароўна», напісаныя па матывах старажытных народных паданняў, маюць пратэст прадстаўнікоў простага народа супраць эксплуатацыі і прыгнёту.

Паэмы савецкага часу прысвечаны Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі («Безназоўнае»), індустрыялізацыі нашай краіны («Барысаў»), сацыялістычнаму пераўтварэнню беларускай вёскі («Над ракой Арэсай»).

Паэма «Тарасова доля» напісана да 125-годдзя з дня нараджэння Тараса Шэўчэнкі. Яна прысвечана жыццю і дзейнасці вялікага украінскага паэта-змагара.

Акрамя пералічаных асобных выданняў паэм і зборнікаў, некаторыя паэмы змяшчаліся ў наступных выданнях Янкі Купалы: „Жалейка“ (1908 г.—змешчана

паэма „Адплата кахання“); „*Шляхам жыцця*“ (1913 г.— змешчана паэма „Курган“); „*Спадчына*“ (1922 г.— змешчаны паэмы: „Яна і я“, „Магіла льва“, „Бандароўна“ і „Зімою“); „*Апавяданні вершам*“, ч. 1 і 2 (1926 г.— змешчаны паэмы: „Бандароўна“, „Курган“, „Адплата кахання“, „У піліпаўку“, „За што“, „За чужую ёлку“). „*Песні будаўніцтву*“ (1936 г.— змешчаны паэмы: „Барысаў“ і „Над ракой Арэсай“); „*Беларусі ордэнаноснай*“ (1937 г.— змешчаны паэмы „Барысаў“ і „Над ракой Арэсай“); „*Ад сэрца*“ (1940 г.— змешчана паэма „Тарасова доля“); „*Паэмы*“ (1940 г.— змешчаны паэмы: „Зімою“, „За што?“, „Нікому“, „У піліпаўку“, „Адплата кахання“, „З песень беззямельнага“, „Аб мужыцкай долі“, „Курган“, „Магіла льва“, „Бандароўна“, „З угодкавых настрояў“, „Барысаў“, „Над ракой Арэсай“, „Беларусі ордэнаноснай“, „Табе, правадыр“, „Тарасова доля“); „*Выбраныя творы*“ (1946 г.— змешчаны паэмы: „Нікому“, „Курган“, „Магіла льва“, „Бандароўна“, „Адвечная песня“, „Барысаў“, „Над ракой Арэсай“ і „Тарасова доля“); „*Выбраныя творы*“ (1947 г.— змешчаны паэмы: „Нікому“, „Зімою“, „Курган“, „Магіла льва“, „Бандароўна“, „Адвечная песня“, „Яна і я“, „Барысаў“, „Над ракой Арэсай“ і „Тарасова доля“); „*Вершы і паэмы*“ (1948 г.— змешчаны паэмы: „Барысаў“, „Над ракой Арэсай“ і „Тарасова доля“); „*Выбраныя творы*“ (1952 г.— змешчаны паэмы: „Зімою“, „Адвечная песня“, „На папасе“, „Курган“, „Бандароўна“, „Яна і я“, „Безназоўнае“, „Над ракой Арэсай“, „Барысаў“, „Тарасова доля“).

III. ДРАМАТЫЧНЫЯ ТВОРЫ

19. **Паўлінка.** Камедыя ў 2 актах. Пецербург, „Загляне сонца і ў наша аконца“, 1913. 85 с. 70 к.

Двухактавая камедыя аб класавых супярэчнасцях і побыце дарэвалюцыйнай беларускай вёскі. Напісана ў 1912 г.

П’еса перавыдавалася асобным выданнем у 1937 г., змешчана таксама ў 3 томе «Збора твораў» (1927 г.) і ў кнігах «Драматычныя творы» (1952 г.) і «Выбраныя творы» (1952 г.) Янкі Купалы.

20. **Раскіданае гняздо.** Драма ў 5 актах. Вільна, выд. Мінскага камісарыята асветы. 1919. 74 с.

Драма аб збыдненні і разбурэнні сялянскіх гаспадарак у Беларусі ў пачатку XX ст. Паэт паказвае рост барацьбы сялянства за зямлю і волю ў перыяд новага ўздыму рэвалюцыйнага руху 1912—1914 гг.

П’еса напісана ў верасні 1913 г. Упершыню апублікавана толькі ў 1919 г.

Змешчана таксама ў 3 томе «Збора твораў» (1927) і ў кнігах «Драматычныя творы» (1952 г.) і «Выбраныя творы» (1952 г.) Янкі Купалы.

21. Прымакі. Сцэнічны жарт у адным акце. Мінск, выд. Усесаюзнага дома народнай творчасці імя Н. К. Крупскай, Беларускае аддзяленне. 1936. 23 с. 7 200 экз. 1 р.

Сцэнічны жарт з вясковага быту, датуецца 31/ХІІ 1913 г.

Змешчаны таксама ў 3 томе «Збора твораў» (1927 г.) і ў кнізе «Драматычныя творы» (1952 г.) Янкі Купалы.

22. Драматычныя творы. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1952. 247 с. 10 000 экз. 8 р. 35 к.

Змест: «Раскіданае гняздо», «Паўлінка», «Прымакі», «Галька».

IV. ЗБОРЫ ТВОРАЎ РОЗНЫХ ЖАНРАЎ

23. Выбраныя творы. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1952. 942 с. 20 000 экз. 17 р. 75 к.

У зборніку прадстаўлены вершы, паэмы, п'есы і публіцыстычныя артыкулы Янкі Купалы.

Асобны раздзел складаюць паэмы: «Зімою», «Адвечная песня», «На папасе», «Курган», «Бандароўна», «Яна і я», «Безназоўнае», «Над ракой Арэсай», «Барысаў», «Тарасова доля».

З драматычных твораў змешчаны «Раскіданае гняздо» і «Паўлінка».

Выбраная публіцыстыка прадстаўлена за 1926—1942 гг.

Адкрываецца кніга крытычным нарысам «Янка Купала» (аўтар артыкула кандыдат філалагічных навук В. Івашын).

У кнізе змешчаны: 1. Партрэт Янкі Купалы. 2. Фота: Янка Купала і Якуб Колас (1921 г.); У прэзідыюме Першага Усесаюзнага з'езда пісьменнікаў СССР (1934 г.); Янка Купала, Александр Фадзееў і Алексей Талсгой (1940 г.). 3. Аўтографы вершаў Я. Купалы «Мужык» (1905 г.) і «Аб Сталіне родным» (1939 г.). 4. Аўтограф пісьма А. М. Горкага да рускага паэта А. С. Чарэмнага (1910 г.). 5. Фота: вокладак першага зборніка вершаў Я. Купалы «Жалейка» (1908 г.) і зборніка вершаў «Ад сэрца» (1940 г.).

V. ВЫДАННІ ТВОРАЎ ЯНКІ КУПАЛЫ ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

24. Хлопчык і лётчык. Вершы. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1937. 24 с. з іл. 6000 экз. 1 р. 20 к.

25. Для дзяцей. Вершы. Мінск, Дзяржвыд. пры СНК БССР, 1940. 56 с. 7000 экз. 1 р.

26. Творы. Вершы. М.—Л., Детгиз, 1942. 52 с. 25.000 экз. 90 к.

27. Алеся. Вершы. Малюнкі М. Горшмана. М.—Л., Детгиз, 1946. 16 л. 30.000 экз. (Школьная б-ка). 1 р. 40 к.

28. **Арлянятам.** Вершы для дзяцей. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1945. 58 с. з іл. 10.000 экз. 2 р.

29. **Вершы.** Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1947. 30 с. з іл. 20.000 экз. 2 р.

30. **Выбраныя вершы.** Мінск, Дзяржвыд БССР, 1948. 188 с. (Б-ка школьніка). 20.000 экз. 3 р. 50 к., перапл. 1 р.

31. **Славуты домік.** Вершы. Малюнкі С. Раманава. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1948. 62 с. з іл. (Першая б-ка школьніка). 10.000 экз. 2 р.

У зборніку змешчаны вершы і ўрыўкі з вершаў аб радзіме, аб І. В. Сталіне, аб Савецкай Арміі, аб творчай працы савецкага народа, аб вольнай шчаслівай нашай дзетвары, аб прыродзе роднага краю.

32. **Песні і думы.** Вершы аб В. І. Леніне і І. В. Сталіне. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1952. 33 с. 15.000 экз. 2р. 05 к.

VI. ТВОРЫ ЯНКІ КУПАЛЫ Ў ПЕРАКЛАДЗЕ НА РУСКІЮ МОВУ

Некаторыя вершы Янкi Купалы былі перакладзены на рускую мову яшчэ да Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі. Першыя пераклады паявіліся ў рускім друку ў 1909 г. (у кн. „Альманах-календарь для всех на 1910 г.“, СПб., 1909 г.).

У 1911 г. Алексей Максімавіч Горкі пераклаў на рускую мову і апублікаваў у сваім артыкуле „О писателях-самоучках“ верш Янкi Купалы „А хто там ідзе?“. Гэта быў першы мастацкі пераклад верша Янкi Купалы.

Сваім перакладам і дадатнай ацэнкай творчасці Янкi Купалы А. М. Горкі звярнуў увагу пэдагагаў рускай грамадскасці на творчасць паэта. У 1914 г. некалькі вершаў паэта пераклаў Валерый Брусаў.

Асобным выданнем творы Янкi Купалы былі ўпершыню выданы ў Маскве ў 1919 г. Апрача перакладаў малавядомых аўтараў, у кнігу ўвайшлі тры вершы ў перакладзе Валерыя Брусава.

Творы Янкi Купалы шырока вядомы чытачам усяго Савецкага Саюза дзякуючы перакладам Максіма Горкага, Э. Багрыцкага, М. Ісакоўскага, А. Пракоф'ева і многіх іншых рускіх савецкіх паэтаў.

Выбраныя творы Янкi Купалы на рускай мове выдаваліся шмат разоў асобнымі выданнямі (у 1919, 1930,

1934, 1935 і ў інш. гг.). З 1919 па 1952 гг. творы Янкі Купалы на рускай мове выданы 22 асобнымі выданнямі ў колькасці 544000 экзэмпляраў.

Тут паказаны найбольш новыя і поўныя выданні выбраных твораў Янкі Купалы, а таксама выданні асобных твораў у перакладзе на рускую мову.

1. **Над рекой Орессой.** Поэма. Авториз. пер. с бел. С. Городецкого. М., ГИХЛ, 1933. 46 стр. 5 000 экз. 75 к.

2. **Под новым солнцем.** Стихи. М., „Худож. литература“, 1936. 176 с. 5000 экз. 3 р. 75 к.

У зборнік уваходзяць вершы 1925—1935 гадоў і паэмы „Горад Барысаў“ і „Над ракой Арэсай“ у пер. С. Гарадзецкага.

3. **Избранные стихи.** В пер. М. Исаковского. Смоленск, Загиз, 1937. 71 с. 3000 экз. 2 р.

Выбраныя вершы 1906—1935 гадоў.

4. **Избранные произведения.** Стихи. Вступ. статья и ред. Е. Мозолькова. М., Гослитиздат, 1938. 320 с. 10.000 экз. 9 р.

5. **Избранные стихи.** Пер. с бел. М., Гослитиздат, 1939. 172 с. 25000 экз. 4 р.

Вершы зборніка аб'яднаны ў двух храналагічных раздзелах. 1905—1915 гг. і 1918—1939 гг. У другім раздзеле змешчана таксама паэма „Тарасова доля“ ў пер. Б. Турганова.

Уступны артыкул аб творчым шляху Янкі Купалы Е. Мазалькова.

6. **Курган.** Поэмы. Минск, Госиздат БССР, 1940. 62 с. 10000 экз. 2 р. 50 к.

У кнізе змешчаны паэмы „Курган“, „Бандароўна“ ў пер. С. Родава і „Магіла льва“ ў пер. М. Ісакоўскага.

7. **Пьесы.** М.—Л., „Искусство“, 1940. 180 с. 5 р.

Змест: „Раскіданае гняздо“ (драма ў 5 дзеях), „Паўлінка“ (камедыя ў 2 дзеях), „Прымакі“ (сцэнічны жарт у 1 дзеі). У прадмове дадзён кароткі аналіз драматычных твораў Янкі Купалы.

8. **От сердца.** Стихи и поэмы. (1933—1941). Пер. с бел. М., Гослитиздат, 1941. 252 с. 25000 экз. 4 р. 25 к.

9. **Стихи о родине.** Пер. с бел. М., Гослитиздат, 1941. 40 с. 2500 экз. 40 к.

У зборніку змешчан артыкул Янкі Купалы „Германскі фашызм—злейшы вораг беларускага народа“ і вершы 1934—1938 гг.

10. **Народ мститель.** М., Воениздат НКО СССР. 1941. 14 с. (Б-ка красноармейца). 5 к.

Артыкул аб гераічнай барацьбе беларускіх партызан супраць нямецка-фашысцкіх захопнікаў. Пер. з бел.

11. **Избранное.** (Для детей старшего возраста). Пер. с бел. Ред. и предисл. Е. Мозолькова. М.—Л., Детиздат, 1942. 68 с. 50000 экз. 1 р. 50 к.

12. **Избранные произведения в одном томе.** Пер. с бел. Под общ. ред. Якуба Коласа, Е. Мозолькова. М., Гослитгиздат, 1943. 479 с. 10000 экз. 20 р.

У кнізе змешчаны: 1) вершы Я. Купалы, аб'яднаныя ў два хрэналагічныя раздзелы—1905—1918 гг. і 1918—1941 гг.; 2) паэмы: „Адвечная песня“, „Нікому“, „Мужыцкая доля“, „Курган“, „Сват“, „Магіла льва“, „Бандароўна“, „Яна і я“, „Над ракой Арэсай“, „Горад Барысаў“, „Тарасова доля“; 3) драма „Раскіданае гнездо“; 4) артыкулы: „Германскі фашызм—злейшы вораг беларускага народа“, „Вышэй знамя барацьбы за свабоду і незалежнасць!“, „Падмайся, народ мой, на вялікую расплату“, „Прызыў да беларускага народа“.

Кніга адкрываецца артыкулам Якуба Коласа „Памяці друга“, артыкулам Ц. Гарбунова, К. Крапівы і М. Лынькова—„Янка Купала і яго паэзія“ і аўтабіяграфіяй Які Купалы.

13. **Стихи и поэмы.** Пер. с бел. М., „Сов. писатель“, 1948. 231 с. (Б-ка избранных произведений советской литературы 1917—1947). 25000 экз. 9 р.

Вершы Я. Купалы савецкага перыяду і паэмы „Над ракой Арэсай“ (пер. М. Ісакоўскага), „Горад Барысаў“ (пер. С. Гаралзецкага) і „Тарасова доля“ (пер. В. Турганова). У канцы змешчана біяграфічная спраўка.

14. **Мой край.** Стихи. Пер. с бел. М.—Л., Детиздат, 1949. 63 с. (Школьная б-ка). 60000 экз. 1 р. 30 к. Вступ. статья Б. Емельянова.

15. **Избранное.** Стихи и поэмы. Пер. с бел. Под ред. Н. Брауна, П. Бровки, П. Глебки, Я. Коласа, А. Прокофьева. М.—Л., Гослитиздат, 1950.

У кнізе змешчаны дарэволюцыйныя вершы Я. Купалы і вершы 1917—1942 гг.

У раздзеле «Паэмы» змешчаны: «Нікому» (пер. М. Ісакоўскага), «Зімой» (пер. М. Камісаравай), «Курган» (пер. Брауна), «Мужыцкая доля» (пер. М. Ісакоўскага), «Магіла льва» (пер. М. Ісакоўскага), «Бандароўна» (пер. А. Пракоф'ева), «Яна і я» (пер. В. Раждзественскага), «Над ракой Арэсай» (пер. М. Ісакоўскага), «Барысаў» (пер. Н. Брауна), «Тарасова доля» (пер. В. Турганова).

Даты напісання вершаў, змешчаных у даным зборніку, правяраны па перыядычных выданнях, у якіх яны ўпершыню друкаваліся.

16. **Стихотворения и поэмы.** Пер. с бел. Ред. и вступ. статья Е. Мозолькова. М.—Л., Детгиз, 1950. 336 с. (Школьная б-ка). 50000 экз. 4 р. 80 к.

17. **Собрание стихотворений.** Л., Советский писатель, 1950. 442 с. (Б-ка поэта основана М. Горьким. Большая серия) 10000 экз. 11 руб.

Выбраныя вершы Я. Купалы 1905—1917 гг. і 1917—1942 гг. і паэмы.

У раздзеле паэм змешчаны: «Зімой», «Курган», «Мужыцкая доля», «Бандароўна», «Яна і я», «Над ракой Арэсай», «Барысаў», «Тарасова доля» ў тых-жа перакладах, што і ў папярэднім выданні.

Уступны артыкул аб жыцці і дзейнасці Янкі Купалы Е. Мазалькова.

18. Мальчик и летчик. Стихи. Пер. с бел. М. Исаковского. М.—Л., Детиздат, 1952. [12] с. 100 000 экз. 1 р. 80 к.

Выдавалася таксама ў 1938 і 1951 гг.

19. Над рекой Орессой. Стихи и поэма. Пер. с бел. Гравюры А. Журова. М.—Л., Детиздат, 1952. 56 с. с илл. (Школьная б-ка). 50 000 экз. 63 к.

У кнізе змешчаны вершы ў перакладзе М. Ісакоўскага і Б. Ірыніна і паэма «Над ракой Арэсай» у перакладзе М. Ісакоўскага.

VIII. ПЕРАКЛАДЫ ЯНКІ КУПАЛЫ

1. Слова аб палку Ігаравым. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1952. 58 с. 4 000 экз. 3 р.

У кнізе змешчаны: старажытнарускі тэкст «Слова аб палку Ігаравым»; праязічны і вершаваны пераклад «Слова аб палку Ігаравым» на беларускую мову. (Праязічны пераклад зроблен Янкам Купалам у 1919 г., вершаваны—у 1921 г.).

Праязічныя і вершаваныя пераклады Янкі Купалы «Слова аб палку Ігаравым» змешчаны таксама ў кн. «Слова аб палку Ігаравым» (Мінск, 1938 г.); вершаваны пераклад—у «Зборы твораў», т. 4, (1928 г.).

2. Пушкін А. С. Медны коннік. Пецербургская аповесць. Пер. з рус. мовы Янка Купала. Мінск, Дзяржвыд. Бел., 1937. 29 с. (Пушкінская б-ка). 30 000 экз. 60 к.

3. Шэўчэнка, Тарас. Кабзар. Пер. з укр. мовы пад рэд. Янкі Купалы і Якуба Коласа. Мінск. Дзяржвыд. Бел., 1939. 288 с. 10 000 экз. 20 р.

Янкам Купалам у дадзеным зборніку перакладзены наступныя вершы і паэмы Тараса Шэўчэнкі: «Прычынна», «Думка» («Вецер буйны, вецер буйны...»), «На вечную памяць Катлярэўскаму», «Думка» («Цячэ вада ў сіне мора...»), «Ой вы думы, мае думы...», «Перабендзя», «Кацярына» (паэма), «Таполя», «Думка» («Нашто чорныя мне бровы...»), «Да Аснавяненкі», «Іван Падкова», «Тарасова ноч», «Н. Маркевічу», «Думка» («Цяжка-цяжка жыць на свеце...»), «На не забудзь», «Гайдамакі» (паэма).

Першыя пераклады Янкі Купалы вершаў Тараса Шэўчэнкі былі змешчаны ў кнізе Я. Купалы «Жалейка» (1908 г.).

4. Шэўчэнка Т. Г. Выбраныя вершы і паэмы. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1948. 259 с. 30 000 экз. 8 р.

У перакладзе Янкі Купалы на беларускую мову змешчаны наступныя вершы і паэмы Т. Г. Шэўчэнка: «Ой, вы, думы, мае думы», «Каўказ», «Думка» («На што чорныя мне бровы...»), «Думка» («Цяжка, цяжка жыць на свеце...»), «Тарасова ноч», «Кацярына» (паэма) і «Сон» (паэма).

Пераклады твораў класікаў рускай і украінскай літаратуры, выкананыя Янкам Купалам, выдаваліся асобнымі выданнямі і змяшчаліся ў розных зборніках вершаў паэта. Так, міжнародны пролетарскі гімн «Інтэрнацыянал», перакладзены Янкам Купалам у 1921 г., змешчан ў 6 томе яго «Збора твораў» (1932 г.).

Яшчэ да Вялікай Кастрычніцкай рэвалюцыі (1905—1907 гг.) паэт пераклаў на беларускую мову некалькі вершаў Некрасава «Агароднік» (змешчан у зборніку вершаў «Жалейка», 1908 г.), «Што ні год...», «Галадоўліца», «Салёная», «У людзей і ў нас...» і «Нясжатыя гоні».

У зборніку «Жалейка» змешчан пераклад байкі Крылова «Шчупак, лебедзь і рак».

У 1909 г. Я. Купала пераклаў верш Кальцова «Гасцінец» («Збор твораў», т. 6, 1932 г.).

У зборніку «Жалейка» і ў VI томе «Збора твораў» (1932 г.) апублікаваны пераклады Я. Купалы з польскай мовы Адама Міцкевіча, М. Канапніцкай, Л. Кандрацівіча, У. Бранеўскага і інш.

У кнізе «Драматычныя творы» (Мінск, 1952 г.) змешчан пераклад тэкста оперы Станіслава Манюшкі «Галька». Янка Купала пераклаў таксама тэкст оперы «Сялянка», напісаны В. Дуніным-Марцінкевічам на польскай мове¹.

¹ Рукапіс пераклада захоўваецца ў Музеі Янкі Купалы. (Мінск).

ЛІТАРАТУРА АБ ЖЫЦЦІ І ТВОРЧАСЦІ ЯНКІ КУПАЛЫ

1. КНІГІ

1. **Мозольков Е.** Янка Купала. Жизнь и творчество. М., „Советский писатель“, 1950. 184 с. 20 000 экз. 6 р.

Кніга перавыдана ў Мінску ў 1952 г., у перакладзе на беларускую мову—у 1951 г.; у перакладзе на ўкраінскую—у 1952 г.

У першым раздзеле кнігі («Ля вытокаў беларускай літаратуры») аўтар дае кароткі агляд развіцця беларускай літаратуры да XX стагоддзя.

Творчасці Янкі Купалы прысвечаны тры раздзелы «Паэзія вызваленчай барацьбы» (Жыццё і дзейнасць Я. Купалы да Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі), «Пясняр сацыялістычнай Беларусі» і «Зброя паэта» (Янка Купала ў дні Вялікай Айчыннай вайны).

У канцы змешчана бібліяграфія кніг Я. Купалы ў арыгінале і ў перакладзе на рускую мову. У тэксце ілюстрацыі: некалькі партрэтаў Я. Купалы, здымак хаты, у якой нарадзіўся паэт, вокладка першага зборніка яго вершаў «Жалейка» і аўтограф верша «Беларускім партызанам».

2. **Памяти Янки Купалы.** Сборник под ред. народного поэта Якуба Коласа. Ташкент, Изд-во АН БССР, 1943. 76 с. (Акад. наук БССР) 3 000 экз. 2 р. 50 к.

Змест: 1. Ад рэдакцыі. 2. Акад. *С. М. Липагаў* — Янка Купала — верны сын беларускага народа. 3. Народны паэт БССР, акад. *Якуб Колас*—Янка Купала і яго паэзія. 4. Член-карэспандэнт АН СССР *Н. К. Піксанаў* — Янка Купала і Максім Горкі. 5. *С. Гарадзецкі* — Творчасць Янкі Купалы і беларуская народная паэзія. 6. *Э. Агняцвет* — Янка Купала і маладыя паэты Беларусі. 7. *Л. А. Байдзей* — Антыфашысцкая паэзія Янкі Купалы.

3. **Пиксанов Н. К.** Горький и национальные литературы. М., Гослитиздат, 1946. 322 с. 10 000 экз. 7 р.

Аб творчасці Янкі Купалы гл. на стар. 32—34, 253—254, 256—262, 285—286, 301—303.

4. **Івашын В.** Янка Купала — вялікі народны паэт. Мінск, Выд-ва АН БССР, 1952. 48 с. (Т-ва па распаўсюджванню паліт. і навук. ведаў БССР). 10 000 экз. 1 р.

5. **Залесская Л. П.** Поэзия Янки Купалы. М., Изд-во „Знание“, 1952. 31 с. (Всесоюзн. о-во по распространению полит. и научн. знаний). 15 000 экз. 60 к.

6. **Янка Купала.** Зборнік матэрыялаў аб жыцці і дзейнасці народнага паэта БССР Янки Купалы. Склалі Ул. Ф. Луцэвіч і В. Т. Тарасаў. Мінск, Выд-ва АН БССР, 1952. 312 с. (Літаратурны музей Янки Купалы) 5000 экз. 8 р.

Змест кнігі: *М. Лынькоў*—Янка Купала. *Я. Купала*—Аўтабіяграфія. 3 аўтабіяграфічных запісаў. *Л. Раманоўская*—Дзіцячыя і юнацкія годы паэта. *Я. Колас*—Памятная сустрэча. На дачы Янки Купалы. *Ул. Луцэвіч*—Янка Купала ў Вільні. Пра Янку Купалу. *А. Пасах*—Мае сустрэчы з народным паэтам. *Яўг. Хлябцэвіч*—Янка Купала і Пецербургскі універсітэт. *Ал. Александровіч*—Паэт і дзеці. *Я. Садоўскі*—Ганаровы металіст. *С. Свірыдаў*—Голас вялікай зямлі. *П. Кавалёў*—Шчыры прыцэль газеты. *М. Бахмецьева*—Старонка аб бессмяротным паэце Беларусі. *І. Я. Някшынь*—Цудоўны чалавек. *А. Н. Вазнясенскі*—Дзве сустрэчы. *К. Елісееў*—Апошняе спатканне. Красавацца чырвоны сцяг над намі будзе. *Тэрэнь Масэнка*—Слова пра Янку Купалу. *Я. Колас*—Янка Купала і яго паэзія. *В. Івашын*—Янка Купала і газета „Северо-Западный край“. *В. Таўлай*—Творчасць Янки Купалы ў барацьбе за ўз'яднанне беларускага народа. *В. Ф. Вольскі*—Пясняр дружбы народаў. *С. А. Карабан*—„Адвечная песня“. *М. Ларчанка*—Янка Купала і беларуская паэзія. *М. Клімковіч*—Вобраз Іосіфа Вісарыёнавіча Сталіна ў паэзіі Янки Купалы. *П. П. Ахрыменка*—Янка Купала і Т. Г. Шэўчэнка. Паэт і царская цензура. Дакументы і матэрыялы аб жыцці і дзейнасці народнага паэта. Трыццацігоддзе творчай дзейнасці паэта. Да трыццацігоддзя творчасці Янки Купалы. 28 чэрвеня 1942 года. Аб увекавечанні памяці паэта.

2. АРТЫКУЛЫ

а) Біяграфічныя матэрыялы

Купала Я. Аўтабіяграфія (I). 1910 г. У кн. Купала Я. Избранные стихотворения. М., 1919., с. III—VIII.

Купала Я. Аўтабіяграфія (1938 г.). У кн.: Гарачун Е. Г., Родная літаратура. Хрэстаматыя для 7 класа. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1948, с. 58—60; у кн. Янка Купала. (Зб. матэрыялаў аб жыцці і дзейнасці...), Мінск, Выд-ва АН БССР, 1952, с. 21—25.

На рус. мове ў кн. Купала Я. „Избранные произведения в одном томе“. М., Гослитиздат, 1943, с. 17—19.

Купала Я. 3 аўтабіяграфічных матэрыялаў. Часоп. „Полымя“ № 6 за 1946 г., с. 122—129; у кн. Янка Купала. (Зб. матэрыялаў аб жыцці і дзейнасці...), Мінск, Выд-ва АН БССР, 1952, с. 23—28.

Купала Я. Успаміны (аб мінулым Беларусі і сваім жыцці). Газ. „Літаратура і мастацтва“ № 58—59 за 1937 г., с. 4.

Колас Я. Янка Купала. (Успаміны). Газ. „Звязда“ за 6.VII 1952 г.

Колас Я. Нашы сустрэчы з Янкам Купалам. Газ. „Чырвоная змена“ за 28.VI 1947 г.

Колас Я. На дачы ў Янкі Купалы. Газ. „Чырвоная змена“ за 27.VI 1946 г.; у кн. Янка Купала. (Зб. матэрыялаў аб жыцці і дзейнасці...). Мінск, Выд-ва АН БССР, 1952, с. 42—44.

Колас Я. Памятныя вистречи. Газ. „Советская Белоруссия“ за 28.VI 1947 г.; у кн. Янка Купала. (Зб. матэрыялаў аб жыцці і дзейнасці...). Мінск, Выд-ва АН БССР, 1952, с. 38—41.

Колас Я. Янку Купалу. (Успаміны аб сустрэчах і сумесным жыцці). Газ. „Літаратура і мастацтва“ за 2.VII 1945 г.

Шарахоўскі Я. Біяграфія Янкі Купалы. Часоп. „Полымя“ № 2 за 1947 г., с. 98—107.

Дзіцячыя і юнацкія годы паэта. (Па ўспамінах сястры Янкі Купалы Леакадзіі Раманоўскай). Часоп. „Бярозка“ № 2—3 за 1945 г., с. 2.

Луцэвіч Ул. Янка Купала ў Вільні. (Урывак з успамінаў). Часоп. „Беларусь“ № 6 за 1945 г., с. 24—28; У кн. Янка Купала. (Зб. матэрыялаў аб жыцці і дзейнасці...). Мінск, Выд-ва АН БССР, 1952, с. 45—53.

Луцэвіч Ул. Ляўкі. (Успаміны). Газ. „Літаратура і мастацтва“ за 5.VII 1952 г.

Луцэвіч Ул. Пра Янку Купалу. Літ. дадатак да газ. „Советская Беларусь“, 1943, чэрвень; у кн. Янка Купала. (Зб. матэрыялаў аб жыцці і дзейнасці...), Мінск, Выд-ва АН БССР, 1952, с. 54—57.

Масенка Т. Слова пра Янку Купалу. (Успаміны). Часоп. „Полымя“ № 6 за 1952, с. 130—143; у кн. Янка Купала. (Зб. матэрыялаў аб жыцці і дзейнасці...), Мінск, Выд-ва АН БССР, 1952, с. 93—126.

Глебка П. Памятныя размовы. Газ. „Літаратура і мастацтва“ за 5.VII 1952 г.

Хлябцэвіч Я. Янка Купала і Пецербургскі універсітэт. Часоп. „Беларусь“ № 9 за 1947 г., с. 31; у кн. Янка Купала. (Зб. матэрыялаў аб жыцці і дзейнасці...), Мінск, Выд-ва АН БССР, 1952, с. 60—63.

Хлябцэвіч Я. Янка Купала на агульнаадукацыйных курсах А. С. Чарняева. Часоп. „Беларусь“ № 8 за 1946 г., с. 28—30.

Хлябцэвіч Я. Янка Купала ў Пецярбургу. Часоп. „Беларусь. № 11—12 за 1945 г., с. 27—30.

Луцэвіч У. Літаратурны музей Янкі Купалы. Газ. „Літаратура і мастацтва“ за 28.IV 1951 г.

Таўлай В. З неапублікаваных лістоў Янкі Купалы. Газ. „Літаратура і мастацтва“ за 22.VIII 1945 г.

Адкрыццё помніка Янку Купалу ў Мінску. (Інфармацыя). Газ. „Звязда“ за 24.VI 1949 г.; газ. „Советская Белоруссия“ за 24.VI 1949 г.

б) Крытычныя артыкулы

Колас Я. Он живёт среди нас. Газ. „Советская Белоруссия“ за 6.VII 1952 г.

Колас Я. Бессмертный баян белорусского народа. Газ. „Советская Белоруссия“ за 28.VI 1946 г.

Колас Я. Народны паэт. Газ. „Звязда“ за 28.VI 1946 г.

Колас Я. Памяти друга. В кн.: Купала Я. Избранные произведения в одном томе. М., Гослитиздат, 1943, с. 3—5.

Колас Я. Янка Купала і яго паэзія. У кн.: Беларусь. Альманах першы. Пад рэд. П. Глебкі, К. Крапівы і М. Лынькова. М., выд. ЦК КП(б)Б „Советская Беларусь“, 1943, с. 160—164; У кн.: Янка Купала. (Зб. матэрыялаў аб жыцці і дзейнасці...), Мінск, Выд-ва АН БССР, 1952, с. 129—134.

Александровіч Ал. Аб дакастрычніцкай творчасці Янкі Купалы. Часоп. „Полымя“ № 6 за 1947 г., с. 69—84.

Барысенка В. Янка Купала. У кн.: Купала Я. „Збор твораў“, т. 1. Вершы. Мінск, Выд-ва АН БССР, 1951, с. 15—49.

Борисенко В. Великий народный поэт. Газ. „Советская Белоруссия“ за 28.VI 1949 г.

Броўка П. Народны паэт. Газ. „Літаратура і мастацтва“ за 12.VII 1952 г.

Брыль Я. Велічная сімфонія. Газ. „Літаратура і мастацтва“ за 12.VII 1952 г.

Вольскі В. Я. Купала ў дні Айчынай вайны. Часоп. „Беларусь“ № 5 за 1945 г., с. 45—46.

Венцлова А. Заўсёды жывы. Газ. „Літаратура і мастацтва“ за 5.VII 1952 г.

Глебка П. Аб мове Янкі Купалы. Газ. „Літаратура і мастацтва“ за 10.VIII 1946 г.

Глебка П. Неапублікаваныя купалаўскія радкі. Газ. „Літаратура і мастацтва“ за 30.VI 1951 г.

Горбунов Т., Крапіва К., Лыньков М. Янка Купала і яго поэзія. В кн.: Купала Я. Избранные произведения в одном томе. М., Гослитиздат, 1943, с. 6—16.

Івашын В. Літаратурна-эстэтычныя погляды маладога Янкі Купалы. Часоп. „Полымя“ № 6 за 1951 г., с. 146—154.

Івашын В. Янка Купала і газета „Северо-Западный край“. Часоп. „Полымя“ № 5 за 1950 г., с. 98—103; у кн.: Янка Купала. (Зб. матэрыялаў аб жыцці і дзейнасці...), Мінск, Выд-ва АН БССР, 1952, с. 135—153.

Карпаў У. Драматургія Янкі Купалы. У кн.: Карпаў У. Па шляху сталасці. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1952, с. 3—56.

Клімковіч М. Максім Горкі і Янка Купала. Часоп. „Беларусь“ № 6 за 1948 г., с. 11—14.

Клімковіч М. Вобраз І. В. Сталіна ў паэзіі Янкі Купалы. Часоп. „Беларусь“ № 6 за 1949 г., с. 21—23; у кн.: Янка Купала. (Зб. матэрыялаў аб жыцці і дзейнасці...), Мінск, Выд-ва АН БССР, 1952, с. 208—229.

Ларчанка М. Янка Купала і беларуская паэзія. Часоп. „Беларусь“ № 6 за 1951 г., с. 9—10; у кн.: Янка Купала. (Зб. матэрыялаў аб жыцці і дзейнасці...), Мінск, Выд-ва АН БССР, 1952, с. 198—207.

Лужанін М. Праца паэта. (Слова на вечары, прысвечаным 9-й гадавіне з дня смерці Янкі Купалы). Часоп. „Полымя“ № 10 за 1951 г., с. 84—89.

Лыньков М. Бессмертные песни (Я. Купалы). Газ. „Советская Белоруссия“ за 28.VI 1947 г.

Лыньков М. Крупнейший поэт современности. Газ. „Советская Белоруссия“ за 5.VII 1952 г.

Мазалькоў Е. Янка Купала ў дні Айчынай вайны. Часоп. „Полымя“ № 2 за 1948 г., с. 122—129.

Нісневіч С. Янка Купала ў музыцы. (Па матэрыялах музея імя Я. Купалы). Газ. „Літаратура і мастацтва“ за 2.VII 1945 г.

Перкін Н. Эстэтычныя погляды Янкі Купалы. Газ. „Мінская праўда“ за 5.VII 1952 г.

Пшырков Ю. Народный поэт. Газ. „Советская Белоруссия“ за 5.VII 1952 г.

Пятровіч Н. М. Фальклорна-рамантычныя паэмы Янкі Купалы, Вучоныя запіскі (Мінскі дзярж. педінстытут, філалагічная серыя, вып. 1), 1950, с. 46—60.

Рыльский М. Янка Купала. Да п'ятириччя з дня смерці Янкі Купалы. Часоп. „Дніпро“ (Кіеў) № 6 за 1947 г., с. 114—116.

Семенович А. Певец белорусского народа (Я. Купала). Газ. „Советская Белоруссия“ за 27.VII 1951 г.

Судрабкалн Ян. Паэт дружбы народов. Газ. „Советская Белоруссия“ за 6.VII 1952 г.

Танк М. Шлях жыцця. Газ. „Літаратура і мастацтва“ за 1.VI 1945 г.

Таўлай В. Урыўкі з невядомай паэмы Янкі Купалы „Гарыслава“. Часоп. „Беларусь“ № 5—6 за 1945 г., с. 34—35.

Тихонов Н. Певец борьбы и труда. Газ. „Советская Белоруссия“ за 6.VII 1952 г.

Тычина П. Пламенный патриот. Газ. „Советская Белоруссия“ за 6.VII 1952 г.

Упіт А. Блізкі, дарагі. Газ. „Звезда“ за 6.VII 1952 г.

Фіглоўская Л. І. Радзіма і народ у творчасці Янкі Купалы. Часоп. „Полымя“ № 7—8 за 1945 г., с. 122—133.

Шарахоўскі Я. Янка Купала—выдатны савецкі паэт. Часоп. „Полымя“ № 6 за 1947 г., с. 85—98.

Шкраба Р. Тры паэмы Янкі Купалы („Курган“, „Магіла льва“, „Бандароўна“). Часоп. „Полымя“ № 6 за 1948 г., с. 103—111.

МАСТАЦКІЯ ТВОРЫ, ПРЫСВЕЧАНЫЯ ЯНКУ КУПАЛУ

Колас Я. Янку Купалу (верш, 1930 г.), Над магілай друга (верш, 1942 г.), Топаль (верш, 1945 г.). У кн.: Колас Я. Вершы і паэмы. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1948, с. 34—35, 135—136, 150—151.

Колас Я. Янку Купалу (верш, 1935 г.). У кн.: Колас Я. Нашы дні. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1937, с. 31—32.

Агняцвет Э. Любоў паэта (верш). Газ. „Звезда“ за 6.VII 1952 г.

Агняцвет Э. У новым Мінску (верш). Газ. „Літаратура і мастацтва“ за 5.VII 1952 г.

Агняцвет Э. Я хадзіла нядаўна па вуліцы Янкі Купалы... (верш, 1946 г.). У кн.: Агняцвет Э. Дарога ў будучыню. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1949, с. 57—58.

Астрэйка А. З песняў Купалы (верш, 1943 г.). У кн.: Астрэйка А. Крэмлёўскія зоры. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1945, с. 72—73.

Астрэйка А. Янку Купалу (верш, 1952 г.). Часоп. „Полымя“ № 6 за 1952 г., с. 3.

Астрэйка А. Янку Купалу (верш, 1947 г.). У кн.: Астрэйка А. Добры дзень. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1948, с. 113—114.

Аўрамчык М. Слова паэта (верш). Газ. „Літаратура і мастацтва“ за 1.VII 1950 г.

Аўрамчык М. У той дзень (верш, 1947 г.) У кн.: Аўрамчык М. Пярэдні край. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1947, с. 70—71.

Бачыла А. Памяці Янкі Купалы (верш, 1942 г.) У кн.: Бачыла А. Подых вясны. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1950, с. 75.

Броўка П. Янку Купалу (верш, 1931 г.); Не паверу смерці (верш, 1943 г.). У кн.: Броўка П. Выбраныя

твори. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1951, с. 26—27, 349—350.

Буйла К. Купала. (верш, 1944 г.); Песняру (верш 1944 г.); Янку Купалу (верш, 1946 г.). У кн.: Буйла К. Світанне. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1950, с. 188—193.

Бялевіч А. Жывая рака (верш). „Настаўніцкая газ.“ за 10.VII 1952 г.

Вялюгін А. На параходзе „Янка Купала“ (верш, 1946 г.) У кн.: Вялюгін А. Салют у Мінску. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1947, с. 26—26.

Глебка П. Песня (верш, 1935 г.); Жывое слова (верш, 1944 г.). У кн.: Глебка П. Пад небам бацькаўшчыны. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1947, с. 144—146, 296—297.

Калачынскі М. Тады ў Цхалтуба... (верш). У кн.: Калачынскі М. Сонца ў блакіце. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1949, с. 80—81.

Калеснік І. З песняі Купалы (верш). Газ. „Мінская праўда“ за 6.VII 1952 г.

Кірэенка К. Памяці песняра (верш, 1947 г.). У кн.: Кірэенка К. Мая рэспубліка. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1949, с. 41—43.

Лужанін М. На параходзе „Янка Купала“ (верш). Газ. „Звязда“ за 6.VII 1952 г.

Лужанін М. Сэрца паэта. (верш, 1944 г.). У кн.: Лужанін М. Поступ. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1950, с. 105—106.

Машара М. Янку Купалу (верш, 1947 г.). У кн.: Машара М. Праз навальніцу. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1948, с. 131—132.

Няхай Р. Песня Купалы (верш). Газ. „Літаратура і мастацтва“ за 5.VII 1952 г.

Пестрак П. Сасна (верш, 1937 г.); Памяці Янкі Купалы (верш, 1943 г.); Поўначчу (верш, 1947 г.). У кн.: Пестрак П. Выбраныя творы. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1947, с. 54—55, 119, 174.

Пракоф'еў А. Янку Купалу (верш). Пер. А. Бачыла. Газ. „Літаратура і мастацтва“ за 5.VII 1952 г.

Прыходзька П. Сустрэча з Янкам Купалам (верш). Часоп. „Полюмя“ № 6 за 1949 г., с. 17.

Рыльскі М. Янка Купала (верш). Пер. з укр. П. Глебкі. Газ. „Звязда“ за 28.VI 1947 г.

Рыльский М. Янке Купале (верш, 1942 г.). У кн.: Рыльский М. Избранные произведения. Пер. с укр. Киев, Гослитиздат. УССР, 1951, с. 129.

Танк М. 28 чэрвеня (верш, 1943 г.). У кн.: Танк М. Выбраныя вершы. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1947, с. 233—234.

Танк М. Янку Купалу (верш, 1947 г.); На Даўгінаўскім гасцінцы (верш, 1947 г.). У кн.: Танк М. Каб ведалі. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1948, с. 118—119.

Таўлай В. Падарожны (верш, 1945 г.); Памяці Янкі Купалы (верш, 1946 г.). У кн.: Таўлай В. Выбраныя творы. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1951, с. 74—76.

Трус П. Янку Купалу (верш, 1925 г.). У кн.: Трус П. Вершы і паэмы. Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1949, с. 46—48.

* * *

Вітка В. Шчасце паэта (драматычная паэма ў 4 актах, 10 карцінах). Мінск, Дзяржвыд. БССР, 1951, 115 с. 5000 экз. 3 руб.

Янку Купалу. Мінск, Выд-ва АН БССР, 1949. 96 с. (Акад. навук БССР. Музей Янкі Купалы). 3000 экз. 4 р.

Зборнік вершаў розных аўтараў, прысвечаных народнаму паэту Янку Купалу.

Замест прадмовы змешчан артыкул П. Броўкі „Вянок памяці Янкі Купалы“.

АЛФАВІТНЫ УКАЗАЦЕЛЬ

ТВОРАУ Я. КУПАЛЫ, ЗМЕСЧАНЫХ У ЗБОРНІКАХ, ПАКАЗАНЫХ У ТЭКСЦЕ¹.

А

- А зязюлька кукавала («Як на свет радзіўся Янка...»). Верш—5, 10, 11, 23, 28.
- А мы сабе сеем і сеем («А мы сабе сеем і сеем...»). Верш—8, 10, 11, 12, 23, 26, 30.
- А ты, браце, сні! («Вясна. Сонца ўзыходзе...»). Верш—1, 13, 23.
- А ты, сіраціна («А ты, сіраціна, жыві...»). Верш—4, 23.
- А ў бары, бары («А ў бары, бары...»). Верш—5.
- А ў Вісле плавае тапелец... («Балюе панская Варшава...»). Верш—6, 7, 11, 12, 23.
- А хто маю долю пойме («А хто маю долю пойме?...»). Верш—2.
- А хто там ідзе? («А хто там ідзе...»). Верш—1, 10, 11, 13, 23, 30.
- А я думаў... («А я думаў—сонца да нас не загляне...»). Верш—8, 10, 11, 12, 23.
- А яна («Гэткім шчырым каханнем яе атуліў...»). Верш—4, 23.
- Аб мужыцкай долі («Ходзяць гутаркі па свеце...»). Верш—4, 11.
- Аб мужыцкай долі. Цыкл вершаў:
1. Дайце скрыпку мне маю...; 2. Кенска жыці. Дый што зробіш?...; 3. Сагнуўшы плечы ў крук...; 4. Як выйду за хату...; 5. Эх дзяцюк, хама ўнук...; 6. За сахой, бараной...; 7. Сажань шырынёю...; 8. На што хлеб, на што багацце...—3, 23.
- Аб Сталіне-сейбіту. Цыкл вершаў: 1. Аб Сталіне-сейбіту песня мая... 2. Яркая зімою, шумлівым прадвеснем; 3. Я Сталіну мудраму песню спяваю—8, 10, 11, 12, 23, 30, 32.
- Абвілася краіна ў кветкі.. («Абвілася краіна...»). Верш—7, 11, 12, 23, 26, 30.
- Абнімі... («Абнімі ты мяне, маладая...»). Верш—3, 23.
- Агароднік («На людзей нападаць, забіваць не хадзіў...»). Верш, пераклад з Н. А. Некрасава—1, 13.

¹ У алфавітным указавелі пералічаны творы, якія ўваходзяць у кнігі, змешчаныя ў раздзеле «Творы Янкі Купалы» гэтага даведніка. Лічбы адсылаюць да нумара, пад якім у раздзеле змешчана кніга, уключаючая даны твор.

- Ад мінскіх дзяцей («Ад дзіцячай згоднай буйнай...»). Верш—11.
 Ад рана да рана... («Ад рана да рана...»). Верш—10, 11, 13, 23.
 Адвечная песня ў XII праявах. Паэма—10, 11, 14, 18, 23.
 Адгукніся, душа!.. («Адгукніся, душа, песняй звонкай грымні...»).
 Верш—2, 23.
 Адзін («Ці йду я вясёлай дзянінай...»). Верш—1, 13.
 Адзінаццаць месяцаў («Адзінаццаць месяцаў, кроў цурком
 цякла...»). Верш—6, 7, 11, 12, 23.
 Аднаасобніку («Што ты спіш? Для каго...»). Верш—8, 11.
 Адплата кахання. Паэма—1, 18.
 Адповедзь («Вы, паны, мяне з песняй к сабе прызваеце...»).
 Верш—1, 13, 23.
 Адцвітанне («Не шасцяць каласы...»). Верш—3, 10, 11, 23.
 Адшчапенцам (заходнім) («Адкуль і хто яны, адменцы...»).
 Верш—5.
 Алеся («Кукавала зизюля...»). Верш—6, 7, 10, 11, 12, 23, 24, 25,
 26, 27, 28, 30, 31.
 Аратаму («Ну, годзе ўжо спаці! Глянь: светла ўжо ў хаце...»).
 Верш—3, 23.
 Араты («Цягнецца араты...»). Верш—3.
 Арлянятам («Гэй, узвейце сваім крыллем...»). Верш—5, 6, 7, 10,
 11, 12, 23, 26, 28, 30, 31.
 Асёл і навука («Аслова невуцтва не раз...»). Байка—3, 23.
 Асёл і яго цень («Асёл, убачыўшы ў вадзе...»). Верш—4, 23, 24.
 Асеннім вечарам («За хатай асеннія шумы»). Верш—4.
 Аўтарцы «Скрыпкі беларускай» («Чутна йграеш, гулка йграеш...»).
 Верш—13, 23.
 Ах, ці доўга... («Ах ці доўга, брацце, будзем...»). Верш—1, 13, 23.

Б

- Бабулька — прадаўшчыца зёлак («У Мінску на рынку...»).
 Верш—1, 13.
 Бай («Бегаў бай па сцяне...»). Верш—5, 24, 25, 27, 28, 29.
 Бандароўна. Паэма—4, 10, 11, 18, 23.
 Барысаў. Паэма—6, 7, 10, 11, 12, 18, 23.
 Бацькаўшчына («З зямлёй і небам звязвае мяне ніць...»).
 Верш—4, 23.
 Бацькаўшчыне («Усяго па крысе знойдзеце вы гэта...»). Верш—3.
 Беззямельныя («Жывём, забытыя людзьмі...»). Верш—2, 23.
 Безназоўнае. Паэма—5, 11, 18, 23.
 Беларус («Сеў, як той крыж на расці...»). Верш—3.
 Беларусі ордэнаноснай («Чым ты была, Беларусь мая родная...»).
 Верш—6, 7, 10, 12, 23, 30.
 Беларускай выдаўніцкай суполцы «Загляне сонца і ў наша аконца»
 («Прывет вам, прывет з найцямнейшай старонкі...»).
 Верш—1, 13.
 Беларускім партызанам («Партызаны, партызаны беларускія
 сыны...»). Верш—9, 10, 11, 12, 23, 26, 28, 30, 31.
 Беларусь («На магілах ваякаў...»). Верш—28; пад назв. «Лета-
 піснае»—7, 11, 12.
 Благая жонка... («Апляла мяне нядоля...»). Верш—4, 13.
 «Бледныя будні дні...». Верш—3, 23.

- Блізкім і далёкім («Вам, цемратворцам блізкім, далёкім...»).
Верш—4, 11, 23.
- Бор («Цёмна і хмурна, хмарна і цёмна...»). Верш—3.
- Бот і ланаць («Раз прытычкі лапцю бот сыпаць стаў...»). Верш—2.
- Братка і сястрыца («Ой у лузе ў зялёным...»). Верш—4.
- Брату («Мой ты ўбогі, мой ты цёмны...»). Верш—3, 10, 11, 23.
- Брату ў чужыне («Ці помніш, ты нядбалы дружа...»). Верш—3,
11, 23, 30.
- Будаўніцтва («Дзе пустка поруч з вечным ліхалеццем...»).
Верш—31.
- Будзь гатоў («Будзь гагоў...»). Верш—24.
- Будзь смелым («Будзь смелым! Магутна ярмо дзугачы...»).
Верш—4, 11, 23, 30.
- Буслы («Падчысіла узвіжанне ўсю зямлю шчыра...»). Верш—4.
- Б'юць на трывогу званы... («Б'юць на трывогу званы...»). Верш—5.
- Бываюць хвілі («Бываюць хвілі горкіх жалюў...»). Верш—11, 13.
- Былі ў бацькі тры сыны... («Былі ў бацькі тры сыны...»).
Верш—3, 13, 23.
- Было гэта («Было гэта вясною...»). Верш—2.
- Быў гэта сон («Быў гэта толькі сон...»). Верш—4.
- Бяспутнасць («Дзе сонца, дзе сонца прытульнага трэба...»).
Верш—4.

В

- Валачобнікі («Штогод вясной у дзень вялікім званы...»). Верш—4.
- Варажбітка («Вечер коціца па полю...»), М. Канапніцкай.
Верш—3.
- Варожбы («На ўзбярэжжы над ракою...»). Верш з цыкла «Песні
вайны»—4.
- Ваўкалак («Як змеркне, як ноч дзень звае...»). Верш—3.
- Ваякі («Сышліся два светы на сцежы адной...»). Верш—23.
- Верасень месяц («Верасень месяц абходзіў палаткі...»). Верш—11,
12; у цыкле «На заходне-беларускія матывы»—8, 10, 23, 30.
- Вёска («Горы ды каменне, вузкія палоскі...»). Верш—10, 11, 23,
30; пад назв. «Наша вёска»—3.
- Вечер («Ах, і з якой-жа дакукай...»). Верш—7.
- Вечар («Мой вечар, знаю блізка, недалёка...»). Верш—4.
- Вечарынка («Вечарынка ў калгасе...»). Верш—6, 7, 10, 11, 12, 23.
- Вітаю мудрае рашэнне ўрада. (Да вызвалення Чырвонай Арміяй
Заходняй Украіны і Заходняй Беларусі). Артыкул—23.
- Віхор загуляў («Гэй, шумна ў боры...»). Верш—4, 11, 13.
- Водклік з 29 кастрычніка 1905 г. у Мінску («Божа наш, божа,
што гэта будзе...»). Верш—11, 13, 23.
- Вольха («Шуміць маркотна вольха...»). Верш—1, 13.
- Воля («І люблю-ж я, люблю гэту волю сваю...»). Верш—10, 11,
23, 30.
- Ворагам беларушчыны («Чаго вам хочацца, панове?...»). Верш—3,
10, 11.
- Восень («З буйных ліп і бяроз...»). Верш—28; пад назв.
«Осень»—25.
- Восень («Ось і на леце... Няма яснай гожасці...»). Верш—3.
- Восень («У вырай сабраліся гусі...»). Верш—29.

- Восень («Эй, восень, восень...»). Верш—1, 13, 23.
 Вось тут і жыві («Няма хлеба, няма солі...»). Верш—10, 11, 13, 23, 30; пад назв. «З песень мужыцкіх»—1.
 Воўк («Топчучы верас і мох...»). Верш—3.
 Воўк і баран («Ах, баранок мой, ах, бараночак!...»). Пераклад з польскай мовы верша К. Балінскага—13.
 Вучыся... («Вучыся, нябожа, вучэнне паможа...»). Верш—3, 13.
 Вы кажаце... («Вы кажаце: «падта пяю я нявесела...»). Верш—11, 13, 23.
 Выбары («Запыталіся ў Галінкі...»). Верш—8, 11, 12, 23, 25, 30, 31.
 Выйдзі («Устань ты, старонка, родная маці...»). Верш—3, 10, 11, 23, 30.
 Выйду, выйду... («Выйду выйду я з хацінкі...»). Верш—2, 13.
 Выпраўляла маці сына («Выпраўляла маці сына з калгаснае хаты...»). Верш—6, 7, 10, 11, 12, 23, 24, 25, 26, 28, 30, 31.
 Выше знамя борьбы за свабоду і незалежнасць! (Речь на Всеславянском митинге в Москве 11 августа 1941 г.)—23.
 Вялікаму Кастрычніку. («Была Расія царскіх дзён...»). Верш—6, 7, 10, 11, 12, 23, 30.
 Вялікая гордая радасць (Прамова на XI Усебеларускім з'ездзе Саветаў)—23.
 Вярба («Стаіць вярба сухая...»). Верш—3.
 Вяртаюцца з выраю жоравы, гусі... Верш—5.
 Вясенняя раіца («Вясенняя ночка...»). Верш—2, 10, 11, 30, 31.
 Вясна («Згінулі сніжы, марозы, мяцеліцы...»). Верш—4, 11, 13, 23, 30.
 Вясна («Ой вясна, ой, вясна!...»). Верш—1, 13, 23; пад назв. «Вясной»—28.
 Вясна («У вянку з пралесак...»). Верш—2, 23, 25, 28, 31.
 Вясна («Як з'явілася ты...»). Верш—29.
 Вясна 1915-я («Дык вось жа як прыйшла яна—жаданая вясна...»). Верш—4, 10, 11, 23, 30.
 Вясной («Ой вясна, ой вясна...»). Верш—28; пад назв. «Вясна»—1, 13, 23.
 Вячэрняя малітва («Як летняе сонца свае згасіць косы...»). Верш—3.

Г

- Галадоўліца («Стаіць мужык...»). Пераклад з рускай мовы верша Н. А. Некрасава—13.
 Гарэлка («Азругай маёю...»). Верш—1, 13.
 Генацвале («Снег бялеецца ў вышынях...»). Верш—8, 10, 11, 12, 23.
 Германскі фашызм—злейшы вораг беларускага народа. (Артыкул, 1941 г.)—23.
 Голад («Праз поле, праз хату і сёлы...»). Верш—5.
 Голуб і дзяцюк («Любе голуб галубку...»). Верш—2.
 Гоніш мяне, панічок («Гоніш мяне, панічок...»). Верш—1, 13, 23.
 Горад шчаслівы («Горад шчаслівы, шчаслівыя сёлы...»). Верш—25.
 Госці («Ка мне ў госці з прывітаннем шчырым...»). Верш—6, 7, 10, 11, 12, 23, 26, 30.
 Грабар («Ужо даўно, у вялікім у горадзе...»). Верш—3.

- Грабежнік («Брыдзе, паўзе сліўнём раз'юшаны грабежнік...»).
Верш—9, 10, 11, 12, 23.
- Град («О вы, што век цэлы адзеты і сыты...»). Верш—1, 10, 11,
13, 23.
- Грай, мая жалейка...». Верш—13.
- Грай-жа, музыка («Цёпла, спакойна, цёпла і сыта...»). Верш—3.
- Грайце, песні («Ці то позна, ці то рана...»). Верш—3, 23.
- Груган («З па-над лесаў, з па-над хмараў...»). Пер. верша
В. Сыракомлі—3.
- Груган і салавей («Груган, сустрэўшы салаўя...»). Верш—4, 11, 23.
- Грузія («Грузія, дружная з сонцам краіна...»). Верш—8, 10, 11,
12, 23, 26, 28, 30, 31.
- Груша («Калышыцца сталетняя...»). Верш—3; пад назв. «Дзікая
груша»--25, 28, 29.
- Гуслі-самаграі («Як зайгралі, загудзелі...»). Верш—2, 10, 11.
- Гусляр («Гэй, гусляр, гусляр...»). Верш—2, 23.
- Гутарка аб кепскім гаспадары («Кепска калі кепска...»). Верш—11.
- Гутарка аб кепскай гаспадыні («З кепскай гаспадыняй кепска
жыць вядома...»). Верш—11.
- Гэй наперад! («Гэй, наперад, покі сэрца...»). Верш—3, 10, 11, 23, 30.
- Гэй паехаў сын Даніла. («Гэй паехаў сын Даніла...»). Верш—28.
- Гэй ты, дзяўчына, кветка-лілея... Верш—4, 10, 23.
- Гэй ты, сэрцайка... («Гэй, ты, сэрцайка, не тужы, замры...»).
Верш—13, 23.
- Гэта крык, што жыве Беларусь! («Ці завылі ваўкі, ці заенчыў
віхор...»). Верш—1, 10, 11, 13, 23.

Д

- Да дзяўчатак («Ой, дзевачкі, любанькі...»). Верш—1, 13.
- Да дзяўчынкі («Не цурайся, дзяўчынка-галубка, мяне!...»).
Верш—3, 10, 11, 23.
- Да моладасці («Ты скажы, скажы...») — 23; пад назв. «К мола-
дасці» — 3.
- Да мужычка («Эй скажы, мужычок...»). Верш—1.
- Да N («Нядаўна з табой мне спаткацца прышлося...»).
Верш—11, 13.
- Да песень («Песні мае песні, смуткаў маіх дзеці!»). Верш—10,
11, 13, 23; пад назв. «К песням» — 1.
- Да сваіх думак («Думкі, думкі-весялушкі...»). Верш—1, 10,
11, 13.
- Да сваіх думак («Скажыце мне думкі...»). Верш—2.
- Дайце мне... («Дайце мне волю, дайце арліную...»). Верш—4, 11,
13, 23.
- Дайце скрыпку мне маю... (З цыкла «Аб мужыцкай долі») — 3.
- Далей і болей... («Далей і болей рвуцца і хочучь...»). Верш—13.
- Далевак. («Скажаш, напэўна, добры чытальніку...»). Верш—11, 13.
- Дарогі («Дарогі вы шасейныя...»). Верш—6, 7, 11, 12, 23, 24, 25,
28, 30, 31.
- Даўней і цяпер («Даўней мы пану...»). Верш—11, 13, 23.
- Два браты («Былі два браты...»). Верш—2.
- Джамбулу («Джамбулу я песню сягоння паяю...»). Верш—8, 10, 11,
12, 20, 23.

- Дзве дзяўчыны («Па ўзгорках, па далінах...»). Верш—7, 11, 12, 23, 30.
- Дзве долі («Расце бярозка сярод поля...»). Верш—4, 23.
- Дзве сястры («На тутэйшай зямлі...»). Верш—7, 10, 12, 23, 26, 30.
- Дзве таполі («Там, за вёскай, у полі...»). Верш—10, 23.
- Дзе? («Дзе ты, хатка, дзе сялібка...»). Верш—3, 23.
- «Дзе-б і праўда жыла... («Дзе-б і праўда жыла, дзе-б і доля цвіла...»). Верш—13, 23; пад назв. «3 пралетных дум»—1.
- Дзе вы? («Дзе вы, хлопцы непакорныя...»). Верш—3, 10, 11, 23.
- Дзе крыўда адвечная спела («Дзе крыўда адвечная спела...»). Верш—6, 7, 11, 12, 23, 30.
- Дзе мой дом, дзе ты хата мая... (Верш з цыкла «3 песень без-зямельнага»)—3.
- Дзе ні вылеці з няволі... («Дзе ні вылеці з няволі...»). Верш з цыкла «3 песень аб мужыцкім горы»—1, 13.
- Дзе ні кінь—дык клін («Ну а як табе на службе...»). Верш—4.
- Дзе стаяў двор панскі («Дзе стаяў двор панскі...»). Верш—11, 12, 23.
- Дзе ты схавалася, яснае сонца... Верш—13.
- Дзе ты, шчасце маё, дзе ты светлая доля... Верш—3.
- Дзед і баба («Быў сабе дзед і баба...»). Верш—5.
- Дзень добры, Масква! («Дзень добры, Масква, як вясна, маладая...»). Верш—8, 10, 11, 12, 23, 26, 28, 30, 31, 32.
- Дзень канстытуцыі («Дзень канстытуцыі...»). Верш—8, 10, 11, 12, 23, 30, 32.
- Дзіка груша («Калышыцца сталетняя сягоння...»). Верш—25, 28, 29; пад назв. «Груша»—3.
- Дзякую партыі Леніна—Сталіна («Дзякую партыі Леніна—Сталіна...»). Верш—12, 23, 32.
- Дзяўчынка, галубка мая («Дзяўчынка, галубка мая...»). Верш—1, 13.
- Дзяўчынка і вянок («Сонца ўтульна паглядала...»). Верш—3.
- Дзяўчынцы («Ты адзінокай, я сіратаю...»). Верш—2.
- Для куска хлеба («Для куска хлеба, чорнага хлеба...»). Верш—11, 13, 23, 30.
- Для нас цвітуць сады («Для нас цвітуць сады і агароды...»). Верш—31.
- Для тых, якіх люблю («Палюбіў я Марусю ўсім сэрцам...»). Верш—6, 7, 10, 12, 23, 30.
- Для яе («3 зорак усходніх, заходніх з бліскучай...»). Верш—3; пад назв. «3 зорак усходніх, заходніх, з бліскучай»—23.
- Днём і ночкай працаваў ён... Верш—4.
- Добра жыць, тварыць і змагацца ў эпоху нашага мудрага Сталіна (Прамова на вечары ў ДOME пісьменніка 28 мая 1935 г.)—23.
- Доля («Ные сэрца без патолі...»). Пер. верша В. Сыракомлі—3.
- Доля ўдавы («Як гляню я, гляню ў свет зрэнкай хмурліваю...»). Верш—11, 13, 23.
- Доўгажданая («Ты прыйшла ка мне тады»). Верш—3, 10.
- Дружная праца («На нашым полі...»). Верш—29.
- Дрэмле Юрка («Ёсць старонкі, дзе ў народзе...»). Верш—4.
- Дуб («Калыханы вятрамі...»). Верш—13.
- Дуб («Распусцішы вецце...»). Верш—3, 25, 28, 31.
- Дужыя і слабыя («На балі жыцця шумнага...»). Верш—13, 23.
- Думка («Нудна ў думках Тамаша...»). Верш—2, 23.
- Думка («Пакуль старасць неўдалая...»). Верш—4, 11.

- Думка («Эх, мой брагга, эх мой родны...»). Верш—4, 10, 11, 23, 30.
- Думкі («З неспакоем думкі роєм...»). Верш—1, 13, 23.
- Думкі («Нашто-ж чорныя мне бровы...»). Пер. з украінскага верша Т. Шэўчэнкі—1, 13.
- Думкі перад вясной («Штодзень вышэй, штодзень цяплей...»). Верш—11, 13.
- Думы маркотныя.. («Думы маркотныя...»). Верш—11, 13.
- Дунулі сіверы («Дунулі сіверы з поўначы...»). Верш—4, 11.
- Душачка, шынкарка («Душачка, шынкарка...»). Верш—4.
- Дыктатура працы («Культуру хамства...»). Верш—6, 7, 11, 12, 30.
- Дэпутаты і грамадзяне («Селі ў Думу думаць думы...»). Верш—4, 11, 23.

Е

- Ен і яна («Гэткая пары на свеце...»). Верш—3.

Ж

- Жальба дзяўчыны («Эй, ты доля залатая...»). Пер. з польскай мовы верша Яскулкі—13.
- Жальцеся, грайкія сгруны («Ліра змірае ў спакою...»). Верш—2, 23.
- Жар ня згас («Цяжка, горка мы жылі...»). Верш—4.
- Жнеям («Красаваў, наліваўся...»). Верш—3.
- Жніво («Годзе жытцо маё, годзе наспелае...»). Верш—3, 28, 31.
- Жніво («Жнеяў прышла во дружна вялікая...»). Верш—29.
- Жніво («Няспелая постаць шчаслівых пасаваў...»). Верш—3, 10, 11, 23.
- Жняя («Як сама царыца...»). Верш—3, 10, 11, 23, 28.
- Жывём у сонечнай краіне... Верш—29.
- Жыў музыка Налім... Верш—23.
- Жыццё маё належыць народу, правяду (Артыкул, 1939 г.)—23.

З

- З асенніх напеваў («Не гудзі так, восень...»). Верш—1, 3, 13, 23.
- З бяды і нуды («Не даеш ты, бяда...»). Верш—11, 13.
- З вясной («Як зыйшла святая...»). Верш—4.
- З вячэрніх дум («Як нябеснае згасне за лесам святло...»). Верш—4.
- З гора ды з бяды («Гэй, хадзі ў карчомку...»). Верш—3.
- З дарогі («Дарогай шырокай, з дарогі нялёгкай...»). Верш—13.
- З дня ў дзень («Жывём з дня ў дзень мы столькі лет...»). Верш—4.
- З думак жабрака («Я чалавечак жабрачай натуры...»). Верш—4.
- З думак маркотных («Труденька, ой, жыці...»). Верш—2.
- З зорак усходніх, заходніх, з бліскучай... Верш—23; пад назв. «Для яе»—3.
- З кірмашу («Я іду з кірмашу...»). Верш—2.
- З Конрада Валенрода. Перакл. урыўка з паэмы А. Міцкевіча «Конрад Валенрод»—3.
- З кутка жаданняў («З цэлым народам гутарку весці...»). Верш—3, 10, 11, 23.

- 3 летніх малюнкаў («Коціца, уецца далінкай крынца...»).
Верш—3, 23.
- 3 людзьмі («Трудна, крыўдна жыць на свеце...»). Верш—11, 13.
- 3 маіх думак («Я не сокал зоркавокі...»). Верш—1.
- 3 маіх песень («Што нахлыне ў душу...»). Верш—1, 13, 23.
- 3 маркотных думак... («Ці вымкну я птушкаю з думкай пралётнаю...»). Верш—11, 13.
- 3 надзеяй гаротнай... («З надзеяй гаротнай, з слязою чырвонай...»).
Верш—11, 23.
- 3 недацветаў («Зелянелі лагі...»). Верш—3, 23.
- 3 новай думкай («З новай думкай, з новай песняй...»). Верш
з цыкла «На заходне-беларускія матывы»—8, 10, 11, 23.
- 3 Новым годам! («З Новым годам...»). Верш—5, 11, 12, 23.
- 3 нуды («Нудна... Штосьці ломіць косці...»). Верш—4, 13.
- 3 павяўшай славы («З павяўшай славы...»). Верш—5, 7.
- 3 песень аб бітвах («Іграюць сурмы баявыя...»). Верш—1, 13.
- 3 песень аб вясне («І зелень, і кветкі і песні...»). Верш—23.
- 3 песень аб вясне («Свяціла сонца, птушкі пелі...»). Верш—1, 13.
- 3 песень аб мужыцкай долі («Чый шнур, вузак, убог...»). Верш—2.
- 3 песень аб мужыцкім горы («Дзе ні выляці з няволі...»). Верш—1;
пад назв. «Дзе ні выляці з няволі»—13.
- 3 песень аб няволі («То не свісты зімовай мяцеліцы...»). Верш—11,
13, 23, 30.
- 3 песень аб сваёй старонцы («Невясёлая старонка...»). Верш—1,
10, 11, 13.
- 3 песень барацьбы за волю («Спіце, хто згінулі ў бойках за
люд...»). Пер. з рус. мовы верша Д. Цэнзара—13.
- 3 песень бедака («Ой, кепска жыці...»). Верш—11, 13, 23.
- 3 песень беззямельнага («Ніваў загоны...»; «Як спыніўся я за
хатай...»; «Што за шчасце, што за доля...»; «Растаніліся
гурбы...»; «Паляці ты лесам-полем...»; «Ой скажы ты, без-
зямельнік...»; «Дзе мой дом, дзе ты хатка мая...»). Цыкл
вершаў—3.
- 3 песень беззямельнага («Ніваў загоны...»). Верш—23.
- 3 песень беззямельнага («Ох, як гляну, гляну я...»). Верш—13, 23.
- 3 песень беларускага мужыка («Я—багач, я—магнат!...»). Верш—1,
13, 23.
- 3 песень жыцця («Нарадзіўся на долю-нядолю...»). Верш—2, 3.
- 3 песень мужыцкіх («Няма хлеба, няма солі...»). Верш—1; пад
назв. «Вось тут і жыві»—10, 11, 13, 23, 30.
- 3 песень мужычых («Гора нам бедным, гора, загнаным...»).
Верш—4, 10, 11, 23, 30.
- 3 песень нядолі («Колькі жудкага...»). Верш—4, 11, 13, 23.
- 3 песень нядолі («Шумныя бярозы...»). Верш—13, 23.
- 3 пралётных дум («Дзе-бы праўда жыла...»). Верш—1; пад назв.
«Дзе-б і праўда жыла...»—13.
- 3 пралётных думак («Па жыццёвай па цярністай...»). Верш—1;
пад назв. «Па жыццёвай пучыне»—13.
- 3 сіроцкай долі («Блудзіла сіротка па полі...»). Верш—11, 13.
- 3 табою («З табою спаткаліся ў лесе...»). Верш—3.
- 3 угодкавых настройў («Як пабег тады той...»). Верш—7, 11,
12, 23.
- За годам год («За годам год, за родам род...»). Верш—2.

- За думаю дума роем вылятае... Перакл. з украінскай мовы верша Т. Ш.ўчэнькі—1, 13.
- За касой («Кожны раз, як жывой муравой-дываном...»). Верш—3, 10, 11, 23, 30.
- За сахой, бараной... (Верш з цыкла «Аб мужыцкай долі»)—3.
- За свабоду сваю («За свабоду сваю ўсёй душой пастаю...»). Верш—3, 10, 11, 23, 30.
- За ўсё... («За ўсё, што сёння маю...»). Верш—10, 11, 12, 23, 30.
- За чаркай («Ну, што сумен там ты, мой дзяцюк малады...»). Верш—3.
- За чужую ёлку («Было гэта, было гэта...»). Верш—2.
- За што?... («Маці мая, маці...»). Верш—11, 13.
- За што («Ой, мае вы песні...»). Верш—3.
- Забытая карчма («Павыбіты вокны...»). Верш—4, 7, 11, 13.
- Забытая скрыпка («Доўга пад трамай ляжала...»). Верш—3.
- Завітаў Пятрок («Завітаў Пятрок...»). Верш—2.
- Загудзелі гулка грубы. Верш—8.
- Зажынкi («Натачы, кавалёк...»). Верш—3.
- Зазімак («На ўзгоры, на даліны...»). Верш—2.
- Заклятая кветка («Чуць толькі Купальскае свята...»). Верш—3, 10, 11.
- Замаўчэце, думы... («Як дуброваў шумы...»). Верш—11, 13.
- Замковая гара («Над Віллею ракой...»). Верш—2.
- Запела вясна сваю песню («І шумам задумнага лесу...»). Верш—4.
- Запушчаны палац («Твой кволы валадар, забыўшыся навуц...»). Верш—3.
- Заручыны. («Далёкай, нялёгкай сцяганы хадзьбой...»). Верш—3.
- Засвяціла цяпло... («Засвяціла цяпло бляскам радасці яснай...»). Верш—13, 23.
- Засвяціла ясна зорка («Засвяціла ясна зорка...»). Верш з цыкла «На заходне-беларускія матывы»—11, 12, 23, 30.
- Засталіся нівы, сёлы («Вышлі роднай вёскі дзеці...»). Верш з цыкла «Песні вайны»—4.
- Заўсёды гатоў («Піонер я малады, хоць куды...»). Верш—31.
- Заўсёды наперад («Ты слухай, паслухай...»). Верш—6, 7, 10, 11, 12, 23, 26, 30.
- Захад сонца. («За нязнаную даль пахмурную...»). Верш—11, 13, 23.
- Зашумеў лес разгуканы («Зашумеў лес разгуканы...»). Верш—10, 11, 13, 23, 30.
- Зашуміць, загудзіць. («Зашуміць, загудзіць завіруха...»). Верш—7, 11, 12, 23.
- Званы («Гудуць званы з дня ў дзень...»). Верш—4, 7.
- Зваяваным («Спіце ўсе тыя, што праўды па свеце шукалі...»). Верш—3, 23.
- «Звяздзе» («Дырэктывы партыі, ўрадавы дэкрэты...»). Верш—6, 11, 12, 23.
- Згінула сонца... («Згінула сонца. Белья, грозныя...»). Верш—11, 13, 23.
- Згнаннік («Выгналі з хаты, выгналі людзі...»). Верш—3.
- Здаецца-ж, было гэта ўчора («Здаецца-ж, было гэта ўчора...»). Верш—6, 7, 10, 11, 12, 23.
- Зіма («Белы сніг, бела поле...»). Верш—29.
- Зіма («Было цёпла. У ваконца...»). Верш—3, 25, 28, 31.
- Зіма («На марозе, на мяцеліцы...»). Верш—3.

- Зіма («Прышла зіма халодная...»). Верш—1, 10, 13, 23.
 Зімовая ноч («Каля зоркі зорка...»). Верш—3, 23, 28.
 Зімой у лесе («І лягла-ж цішыня...»). Верш—2, 23, 25, 28, 31.
 Зімой у лесе («Снег пушаны залёг...»). Верш—29.
 Зімою (паэма)—4, 11, 18, 23.
 Злажыўшы рукі («Злажыўшы рукі накрыж»). Верш—11.
 Змачу пёрка («Змачу пёрка ў атрамэнту...»). Верш—1, 13.
 Зноў будзем шчасце мець і волю («Лютуе Гітлер ашалелы...»).
 Верш—9, 10, 11, 12, 23, 30, 31.
 Знямога («Плача сонца маладое...»). Верш—2.
 Зоркі («Ночкай, як толькі выходзіў я з хаты...»). Верш—3, 23.
 Зпрасоння («Не! досыць досыць!...»). Верш—1.
 З'езду Совегаў («Знатныя людзі савецкай зямлі...»). Верш—6, 7,
 11, 12, 23, 30.

I

- I. Буйніцкаму («Важна рэй, Ігнат Буйніцкі...»). Верш—3.
 I вецер, і сокал, і я... («I вецер, і сокал, і я...»). Верш—2, 10,
 11, 23.
 I прыдзе («I прыдзе новых пакаленняў...»). Верш—7, 10.
 I як тут не смяйца («На нашым хітрым свеце...»). Куплеты—1,
 10, 11, 13, 23.
 Ігнат і п'яўкі («Лет шмат таму назад...»). Байка—3.
 Ідзе вясна («Ідзе вясна...»). Верш—4.
 Іспанія будзе свабоднай («Зараза ў Севілі, у Грэнадзе...»).
 Верш—7, 11, 12, 23.
 Ісцінна-чорнае трыо («Сып, калега, сып «во-всю...»). Верш—11.

K

- K моладасці («Ты скажы, скажы...»). Верш—3; пад назв. «Да
 моладасці»—23.
 K песням («Песні мае, песні...»). Верш—1; пад назв. «Да пе-
 сень»—10, 11, 13.
 K сваім думкам («Скажыце мне, думкі...»). Верш—2.
 Каб («Каб таму на локаць адсушыла рукі...»). Верш—11.
 Каб я князем быў («Каб я князем быў уладарным...»). Верш—3, 23.
 Каб я меў загончык нівы... Верш—23.
 Каваль быў луганскі... Верш—8.
 Калі ў свет я ні гляну прыгожы... Верш—13.
 Калгасу «Чырвоны баец» («Панаваў тут Едка...»). Верш—6, 11.
 Калі пачнуць... («Калі пачнуць збірацца хмары...»). Верш—4.
 Қалыханка («Спі, мой маленькі сыночак...»). Верш з цыкла «На
 заходне-беларускія матывы»—8, 11, 12, 23, 28, 29, 30, 31, 32.
 Қаму? («Қаму вас, песні, я, нясмелы...»). Верш—1; пад назв.
 «Қаму вас песні?»—10, 11, 13, 23.
 Қаму («Тым саху, плуг толькі здаці...»). Пер. з польскай мовы
 верша М. Қанапніцкай—1, 13.
 Қаму вас, песні? («Қаму вас, песні...»). Верш—10, 11, 13; пад
 назв. «Қаму?»—1.
 Кандыдатам народа («Не аб сонцы, што нам свеціць...»). Верш—8,
 11, 12, 23, 30.

- Канюх («Ёсць, братцы мае вы, у нашым народзе...»). Верш—1, 13, 23.
- Қаралі («Як ішоў я ў бой кіпячы...»). Пер. з польскай мовы верша В. Сыракомлі—3.
- Қароль («Я кароль над каралямі...»). Верш—5.
- Қаршун («Пад небам высокім лётаў каршун...»). Верш—11, 13.
- Қасцам («Дзе вы, брацці-ўдальцы, дзе вы, хлопцы-қасцы...»). Верш—3, 23.
- Қасцу («Стук, стук, стук, малаток...»). Верш—1, 10, 11, 13, 23.
- Қасьба («Бяжыць час, дзень за днём,—скуль вазьміся Пятрок...»). Верш—1, 13, 23.
- Қат («У неба цянейшае сажы...»). Верш—2.
- Қацярына («Ох, як гэта Қацярына...»). Верш—4, 13.
- Кепска, братцы, жыць нам стала («Кепска, братцы, жыць нам стала...»). Верш—1; пад назв. «Кепска...».—13.
- Кепска жыці! Дый што зробіш... (Верш з цыкла «Аб мужыцкай долі») —3.
- Қліч да беларускага народа (1942 г.) Артыкул—23.
- Қомсамолу («Гэй ты, моладзь, наша змена...»). Верш—7, 10, 11, 12, 23, 26, 30.
- Қоціцца крыніца («Қоціцца крыніца...»). Верш—4, 11.
- Қрыжы («Чуць мы божы свет убачым...»). Верш—2.
- Қрым («О, Қрым, нязведаная казка...»). Верш—5, 7, 23.
- Қуды ні ўцякаю... («Қуды ні ўцякаю...»). Верш—4, 11, 13.
- Қуды ты рвешся («Қуды ты рвешся ў знемажэнні...»). Верш—4, 13.
- Қурган (паэма)—2, 3, 10, 11, 18, 23.

Л

- Лапці («Не праклінайце...»). Верш—1, 13.
- Лебедзь, шчупак і рак («Там, дзе аднасці і згоды...»). Пер. з рус. мовы байкі Крылова.—13; пад назв. «Шчупак, лебедзь і рак»—1.
- «Легла на сэрцы гора нядольнае...» Верш —3, 13.
- Лён («Як на поле, на зямлю...»). Верш—6, 7, 10, 11, 12, 23, 26, 30, 31.
- Лес («Ці знаеш ты, дзяцюк нядбалы...»). Верш—3.
- Лета («Лета ты, лета прыгожа-квяцістае...»). Верш—2, 23, 29.
- Лега («Шум стаіць над лясістай дубраваю...»). Верш—28, 31.
- Лета («Эх ты, лета, гарачае, бурнае...»). Верш—3, 10, 11, 13, 23, 30.
- Летам («Выйду, сяду каля саду...»). Верш—4, 11, 23.
- Летам («Звоніць поле доляй, воляй...»). Верш—25, 28; пад назв. «Поле»—24.
- Летапіснае («На магілах ваякаў...»). Верш—7, 11, 12, 23; пад назв. «Беларусь»—12, 28.
- Летняя раса («Як брыльянты рассявае...»). Верш—3, 24, 25, 28, 31.
- Ліна («Высока, разлажыста...»). Верш—1, 13.
- Лірнік вясковы. («Не аб шумна-разгульнай бяседзе-вяселлі...»). Верш—3.
- Ліст да палачан. (12 мая 1926 г.)—23.
- Людка («Як Людкі не бачу...»). Верш—3.

М

- Люлі, люлі, мужычок («Шуміць шумненька, барок...»). Верш—1, 13.
- Лявоніха («Ой, лявоніха, гулянка, гульня...»). Верш—25, 29.
- Магіла льва (паэма)—4, 10, 11, 16.
- Мае думкі («Мае думкі, быццам кумкі...»). Верш—2.
- Маё мне сонца правадыр... («Маё мне сонца правадыр...»). Верш—6, 7, 11, 12, 23, 30.
- Маё цярпенне («Маё цярпенне, мой крывавы боль...»). Верш—4, 23.
- Май («Да нас у госці май прыходзіць...»). Верш—7, 11, 12, 23, 25, 28, 30.
- Май («Ходзіць май па свеце...»). Верш—6, 11, 12, 23, 24.
- Максіму Горкаму. (Прывітанне, 1932 г.)—23.
- Мала іх павесіць («Мала іх павесіць на сухой асіне...»). Верш—7, 11, 12, 23.
- Маладая ачуныла («Ах, як сталася ўсё гэта...»). Верш—11.
- Маладая Беларусь. («Вольны вецер напеў вольных песень табе...»). Верш—10, 11, 23, 30.
- Маладым на выселі («Ужо звязалі рукі вам...»). Верш—1, 13.
- Маладым паэтам («Кастрычнік светам здрыгануў...»). Верш—6, 7, 10, 11, 12, 23.
- Мароз («Іду я, сняжысты, усясільны...»). Верш—5, 7, 11, 23, 24, 25, 28, 31.
- Матцы («Ты гадуў сынка, матуля...»). Верш—4, 28.
- Мая вера («Не веру ідалам паганым...»). Верш—4, 23.
- Мая дзяўчынка («У дзяўчынкі, у княгіні...»). Верш—3, 23.
- Мая доля («Мая доля, дык вось доля...»). Верш—13.
- Мая доля («Што дасі заўтра, доля змянлівая...»). Верш—3, 23.
- Мая думка («Як вецер, як птушка, дзе сонца, дзе зоры...»). Верш—3, 23.
- Мая жонка («Не хачу я жонкі...»). Верш—3.
- Мая малітва («Ва ўсяку мінуту, ва ўсякай патрэбе...»). Верш—3, 23.
- Мая малітва («Я буду маліцца і сэрцам і думамі...»). Верш—11, 13.
- Мая навука («Мне мудрасці кніжнай...»). Верш—4, 10, 11, 23.
- Мая Радзіма («Чуй, народ совецкі...»). Верш—25, 28.
- Мая хатка («І старая і крывая хатчка мая...»). Верш—1, 10, 11, 13.
- Мая эпітафія («Тут ляжыць Янук Купала...»). Верш—11, 13.
- Мікіта і валы. («Ці летась, ці залетась, тут ці там...»). Байка—3, 23.
- Млечны шлях («Лёг па небе шлях млечны...»). Верш—4, 7, 11.
- Магучая сіла (артыкул, 1934 г.)—23.
- Можам часта мы плакаць... Верш—4.
- Можна («Можна хатку ўбраць тынкаваннямі з плесні...»). Верш—10, 11, 13, 23.
- Мой дом («Мой дом—прыволле звёзднай далі...»). Верш—3, 10, 11, 23.
- Мой край («Цвіці-ж, каласуйся, мой край...»). Верш—28, 31.
- Мой цень («Як прыдзе дзень майго збаўлення...»). Верш—4.
- Моладзі («На цябе наша моладзь надзея...»). Верш—4.
- Мужык («Што я мужык, усе тут знаюць...»). Верш—3, 11, 13, 23, 30.

- Мужык і вужака («Раз неяк зімовай парой...»). Пер. з польскага верша А. Міцкевіча—13.
 Мусіць трэба было («Ці на небе не мільён зорак * льсніць!...»).
 Верш—4, 23.
 Мы людзі свабодныя («Мы людзі свабодныя, вольныя птахі...»).
 Верш—8, 10, 11, 12, 23, 26, 30, 31.

Н

- На адвіганне («Будзь шчасліва, дзяўчынка, у нядолі...»).
 Верш—13, 23.
 На вуліцы («Блудзіў па вуліцы я тэй...»). Верш—4, 10, 11.
 На выбары вышлі... («Вялікая сталася ў свеце прыгода...»).
 Верш—8, 11, 12, 23, 30.
 На вялікім свеце («На вялікім свеце б'е жыццё крыніцай...»).
 Верш—3.
 На добры стары лад («Забудзься і працуй...»). Верш—1, 13.
 На жалейцы («З шумам бораў, ясакораў...»). Верш—3, 10, 11, 23.
 На жалейцы («Ой! Чаму мглой палі росы...»). Пер. з польскай мовы верша М. Канапніцкай—1, 13.
 На заходне-беларускія матывы. «Верасень месяц»; «Ой, павей, вецер!...»; «Ты мне песню спей, дзяўчына...»; «Калыханка»; «Накарміліся панскаю ласкай»; «Расшумеўся лес зялёны...»; «Прамінуплі дзянькі...»; «З новай думкай»; «Ты з Заходняй, я з Усходняй...»; «Сонца свяціла нам адналькова...»; «Слава табе, Армія!...»; «Засвяціла ясна зорка...»; «Настаў чарод». Цыкл вершаў—8, 11, 12, 23.
 На Купалле («На Купалле, на святое...»). Верш—3, 10, 11.
 На могілках («Стаю на могілках і думаю...»). Верш—2.
 На нашым полі («На нашым полі, полі калгасным...»). Верш—6, 7, 10, 11, 12, 23, 24, 25, 26, 28, 30, 31.
 На папасе. Паэма—3, 5, 18, 23.
 На Палессі («Сярод багнаў і бораў...»). Пер. з польскай мовы верша Л. Кандратовіча—13.
 На полі тае («На полі стаяў бледны снег...»). Верш—4, 23.
 На польскую ноту («Свеце месяц, свеце...»). Верш—1; пад назв. «На старую ноту»—13, 23.
 На прадвесні («І сівер ледзь хаткі не зверне...»). Верш—3.
 На прызбе («Сядзіць на прызбе бледны дзед...»). Верш—4.
 На сенажаці. («Чуць на небе зара...»). Верш—3.
 На склоне лета («Пусцее поле, моўкне птушка...»). Верш—3.
 На службе («Эх, пралятая доля мая...»). Верш—11, 13, 23.
 На смерць Сцяпана Булата («Задрамаў ты з доляй, з хвалай...»).
 Верш—5, 11, 12, 23.
 На смерць таварыша Кірава («Калісь... О, не! зусім нядаўна было гэта...»). Верш—6, 7, 10, 11, 12, 23, 26, 30.
 На старую ноту («Свеце месяц, свеце...»). Верш—13, 23; пад назв. «На польскую ноту»—1.
 На суд («На суд вам, кніжнікі, сябе я аддаю»). Верш—4, 23.
 На тэму крытыкі і самакрытыкі («У век наш крытыкі сур'ёзнай...»).
 Верш—8, 11, 12, 23.
 На шляху («Ляжыць, уецца ў бел-свет, як вужака...»). Верш—4.

- На што хлеб, на што багацце. (Верш з цыкла «Аб мужыцкай доли»). Верш—3.
- Над Іматрай («На поўначы сумнай, у Фіншчыне дзіўнай...»). Верш—3, 23.
- Над калыскай («Калыхала маці сына...»). Верш—5.
- Над калыскай («Люлі, спі, мой сынку...»). Верш—2.
- Над калыскай («Спі, маленькі мой сыночак»). Пер. з рус. мовы верша М. Лермантава—1, 13, 23.
- Над ніваю у nelaгодy («Постаць нязжатая слотамі гноіцца...»). Верш—3.
- Над магіламі! («Спіце, загнанья...»). Верш—1, 13.
- Над ракой Арэсай. Паэма—6, 7, 10, 11, 12, 17, 18, 23.
- Над ракою ў спакою («Над ракою ў спакою...»). Верш—3, 10, 11, 23.
- Над Свіслачай («Плаўна Свіслач-рэчка...»). Верш—3.
- Навагоднія жаданні («Як ідзе новы год, на ўсім свеце народ...»). Верш—3.
- Навальніца («Гром глуха граюча пад небам высокім...»). Верш—31.
- Навука («Знаем мы навуку...»). Верш—4, 10, 11, 23.
- Накарміліся панскаю ласкай («Накарміліся панскаю ласкай...»). Верш з цыкла «На заходне-беларускія матывы»—8, 10, 11, 12, 23, 30.
- Настане такая часіна («Я веру—настане такая часіна...»). Верш—7, 11, 12, 23, 30.
- Настаў чарод («Настаў чарод...»). Верш з цыкла «На заходне-беларускія матывы»—8, 11, 12, 23, 30.
- Наш палкаводзец («Раскажу я маме мілай...»). Верш—25.
- Наша вёска («Горы ды каменя...»). Верш—3; пад назв. «Вёска»—10, 11, 30.
- Наша мінуўшына («Мы не жылі, як жывуць людзі...»). Верш—2.
- Наша моладзь («Мілая моладзь, слаўная моладзь...»). Верш—8, 10, 11, 12, 23, 26, 30, 31.
- Наша песня («Зазвіні ты, як звон, і ўдар, як пярун...»). Верш—3, 23.
- Нашай долі («Гэй! Усе разам без патолі...»). Верш—1, 13.
- Нашай канстытуцыі («Мудрыя законы краіны Саветаў...»). Верш—6, 11, 12, 23.
- Нашаму дэпутату («І песні, і музыка, й людзі гамоняць...»). Верш—8, 11, 12, 23, 30.
- Нашаму святу («Расчыні шырока дзверы...»). Верш—7, 10, 11, 12, 23, 25, 26, 28, 29, 30.
- Нашто? («Нашто губляць парывы чыстыя...»). Верш—4, 23.
- Нашто? («Нашто хлеб, нашто багацце...»). Верш—13.
- Не глядзі («Не глядзі на мяне, не глядзі...»). Верш—4, 13.
- Не дайце згінуць... («Не дайце згінуць пясняру...»). Верш—11, 13.
- Не для нас («Не для нас гэта сонейка майскае...»). Верш—3.
- Не дружы... («Не дружы з панамі...»). Верш—11, 13, 23.
- Не кляейка йграе («Не кляейка йграе...»). Верш—2, 23.
- Не клянiце мяне... («Не клянiце мяне...»). Верш—11, 13, 23.
- Не праспі («Спі, дзяўчына, покуль сонца...»). Верш—3, 23.
- Не рвіся к багатым («Ці пойдучь пажары, хваробы пад стрэхі...»). Верш—1, 10, 11, 13, 23.
- Не спадзейся («Не спадзейся, сын і матка...»). Верш—3.

- Не судзіла доля («Не судзіла ты мне доля...»). Верш—4, 23.
 Не тужы («Эй, дзяцюк малады, не тужы...»). Верш—11, 13.
 Не ўздыхай... («Не ўздыхай, не бядуй, брат замучаны мой!..») Верш—23.
 Не чакай... («Не чакай пацехі скорай...»). Верш—11, 13, 23.
 Не чапайся, панічок! («Не чапайся, панічок!..»). Верш—11, 13.
 Не шукай («Не шукай ты шчасця, долі...»). Верш—10, 11, 30.
 Непагода («І чаго-ж, непагода слязлівая...»). Верш—13.
 Нібы казка («На свеце, на белым жыў Янка адзін...»). Верш—11.
 Ніваў, загоны... Верш з цыкла «3 песень беззямельнага»—3, 10, 11, 23.
 Нікому. Паэма—10, 11, 18.
 Новая восень («Па-новаму восень палеткі...»). Верш—6, 7, 10, 11, 12, 23, 25, 26, 28, 30.
 Новы год («Са званам пут, са свістам пугаў...»). Верш—4, 11.
 Ноч за ночкай («Ноч за ночкай ідзе, сцішна, тайна брыдзе...»). Верш—3.
 Ночка («Лягла туманом...»). Верш—2.
 Ночы («К табе, мая ночанька цёмная...»). Верш—4.
 Нуда («Будзь ты дуж, як вада...»). Верш—1, 13.
 Нябошчык («Надаела чалавеку...»). Верш—1, 13.
 Няма грошы («Кожны гэта пэўна скеміў...»). Верш—4.

О

- О так! Я—пролетар... Верш—5.
 Ой, вяду бяду... («Ой, вяду бяду, а бяда мяне...»). Верш—5.
 Ой, гула завіруха. Верш—8.
 Ой, павей, вецер («Толькі йшчэ ўчора, не далей...»). Верш з цыкла «На заходне-беларускія матывы»—8, 11, 12, 23.
 «Ой, скажы ты, беззямельнік...». Верш з цыкла «3 песень беззямельнага»—3.
 Ой, чаму на хаты гэтыя («Ой чаму на хаты гэтыя...»). Верш—1, 13.
 Осень («3 буйных ліп і бяроз...»). Верш—25; пад назв. «Восень»—28.

П

- Па дарозе («Ідзеш па каменнях...»). Верш—11.
 Па Даўгінаўскім гасцінцы («Пусціўшы дома пагалоску...»). Верш—11.
 Па жыццёвай пуцявіне («Па жыццёвай, па церністай...»). Верш—13; пад назв. «3 пралётных думак»—1.
 Па захадзе («Мой міленькі прышоў ка мне...»). Верш—3.
 Па межах родных («Па межах родных і разорах...»). Верш—3.
 Пабоішча («Ноч не спаўшы, дзень не еўшы...»). Верш—4.
 Паводка («Крэпкі, магутны аковы зімовыя...»). Верш—3, 23.
 Пад крыжам («3 балеснаю ў сэрцы пакарай...»). Верш—3.
 Пад чырвонай зоркаю («Пад чырвонай зоркаю...»). Верш—6, 7, 11, 12, 23.
 Падарожны («Дарогай шырокай, з дарогі далёкай...»). Верш—1.
 Падарожны («Цягнецца, пляецца...»). Верш—13.

- Паднялася Беларусь. Артыкул—9.
«Падсякайце тое дрэва...». Верш—3, 23.
Падыйдзі... «Падыйдзі, пасядзі, паглядзі...». Верш—2.
Падымайся, уставай («Падымайся, уставай...»). Верш—3.
Пажалей мужыка («Пажалей мужыка-бедака...»). Верш—1; пад назв. «Пашкадуй мужыка»—13.
Пажоўкнуў ліст... Прыгаслі вочы... (Пер. з украінскай мовы верша Т. Шэўчэнкі)—13.
Пакахай мяне, дзяўчынка... («Плыве рэчачка далінкай...»). Верш—2.
Пакіньма напуста на лёс свой наракаць... Верш—13, 23.
Паклон мой народу за песню («Аб горы-нядолі народа...»). Верш—12, 23.
Палац («Стогнуць над мурам халодным таполі...»). Верш—3.
Паліліся мае слёзы («Паліліся мае слёзы...»). Верш—11.
Паляўнічы і пара галубкоў («Быў чалавек, якога ўсім было за няццем—паляванні...»). Верш—3.
Паляці, мая мысль («Паляці, мая мысль, лётам сокала...»). Верш—3, 10, 11, 23.
Паляці ты лесам, полем... (Верш з цыкла «3 песень беззямельнага») — 13.
Памаліся («Памаліся, старча...»). Верш—2.
Памрока над Польшчай завісла... («Памрока над Польшчай завісла...»). Верш—8, 11, 12, 23.
Памяці дагестанскага ашуга Сулеймана Стальскага («Уміралі, будуць уміраці людзі...»). Верш—8, 10, 11, 23, 30.
Памяці Максіма Горкага («Вачэй тваіх ясных зара-зараніца...»). Верш—8, 10, 11, 12, 23, 30.
Памяці Мар'і Канапніцкай («І зыйшла ты, пяснярка народаў...»). Верш—3.
Памяці С. Палуяна («Куды ідзем?.. куды пракляцце нас вядзе?...»). Верш—2.
Памяці Т. Шэўчэнкі («Сягоння на Украіне вялікае свята...»). Верш —2, 10, 11, 23, 30.
Памяці Шэўчэнкі («Ад гасцінца да гасцінца...»). Верш—3, 23.
Памяці Эдуарда Самуілёнка («Дружа мой, сокале ясны, крылаты...»). Верш—8, 10, 11, 12, 23.
Пані Твардоўская («Пьюць, ядуць і люлькі смалюць...»). 3 Міцкевіча. Верш—3.
Паніч і Марыся («Свецце месяц, свецце...»). Верш—1, 13.
Пара. («Раз-другі сохі-крывулі...»). Перакл. з польскай мовы верша М. Канапніцкай.—1, 13.
Парад («Во спачатку ідзе пяхота...»). Верш—25.
Партызаны («Як ішлі ў лясы партызаны...»). Верш—6, 7, 10, 11, 12, 23, 26, 30.
Пастушок («Тру-гу-гу! Тру-гу-гу...»). Верш—29.
Пастушок («Яшчэ і сонца не ўзышло...»). Верш—31; пад назв. «Пры скаціне»—1, 13.
Паўлінка (п'еса)—19, 22, 23.
Паўстаў народ («Паўстаў народ мой беларускі гераічны...»). Верш—9, 10, 11, 12, 23, 26, 30.
Пахаванне («Пахаваў я сярод злому...»). Верш—4.

- Пашкадуй мужыка! («Пашкадуй мужыка-бедака...»). Верш—13;
пад назв. «Пажалей мужыка»—1.
- Паэзія («Праўду з няпраўдай...»). Верш—4, 11, 13.
- Паэта і цензар («Цяпер ці калісьці не ўцямлю...»). Верш—5, 11.
- Паэтам («Паэты вучаць месцы, вёскі...»). Верш—11, 13.
- Паяжджане («Распаўзлася па абшары...»). Верш—4, 7, 10, 11.
- Певец свабоды (Артыкул 1937 г., прысвечан А. С. Пушкіну)—23.
- Перад бурай («Грамаздзяцца цёмны хмары...»). Верш з цыкла
«Песні вайны»—4.
- Перад бурай («Што бачу?—усё ціха, усё спіць пад няславай...»).
Верш—10, 11, 13, 23, 30.
- Перад вісельняй («Прыблуды з-пад Невы крывавай...»).
Верш—11, 30.
- Перад вясной («Рушыўся снег, зашумела вада...»). Верш—1, 13.
- Перад ночкай («Змеркла. Цёмнасць агні пале...»). Верш—3, 23.
- Перад сёмухай («Гаю, гаю, гаю...»). Верш—11, 13.
- Першыя песні («Першыя песні—першыя чуткі...»). Верш—4, 13, 23.
- Песенка для некаторых маладых людзей («У нас маладых лю-
дзеў дужа вучоных...»). Верш—1, 13, 23.
- Песні вайны: 1. Варожбы; 2. Перад бурай; 3. Склік; 4. Разлука;
5. Засталіся нівы, сёлы...; 6. Пабоішча. Цыкл вершаў—4.
- Песня («Ах адкуль-жа гэта вестка...»). Верш—4.
- Песня («Бяжыць шывка ручайка...»). Верш—2.
- Песня («Гнаны Янка доляй...»). Верш—4.
- Песня («Зайшло ўжо сонейка, цень лёг на гонейка...»). Верш—3,
10, 11, 23.
- Песня («Каб была я перапелкай, каб я волю мела...»). Верш—4,
23, 28.
- Песня («Ой, рана, рана войска ўставала...»). Верш—8, 11, 12, 23.
- Песня («Па зімовай па дарожцы...»). Верш—2, 23.
- Песня («Там, гэі на ліпе на расахатай...»). Верш—4.
- Песня («Як крыніца, льецца, рвецца...»). Верш—4, 7, 10, 11,
12, 23.
- Песня аб песнях («Туды сюды, там ды сям...»). Верш—1, 13, 23.
- Песня-байка («З-за далёку, з-пад усходу...»). Верш—3, 23.
- Песня будаўніцтву («Прыдзе новы—а мудры—гісторык...»).
Верш—6, 7, 10, 11, 12, 23, 30.
- Песня вольнага чалавека («Дарэмна свістамі нагаек...»). Верш—1,
13, 23.
- Песня жнеяў («Бор наш высокі над усе бары...»). Верш—3.
- Песня жней («Паінуўшы ў крук худыя спіны...»). Верш—1, 10,
11, 13, 23, 30.
- Песня званара («На высокай гарэ, дзе ніхто не арэ...»).
Верш—3, 23.
- Песня і казка («Песня і казка ходзяць у пары...»). Верш—5, 7,
11, 23.
- Песня і сіла («Дайце разгону, прастору...»). Верш—2, 23.
- Песня-казка («Гэй! далёка за морам, за сінім...»). Верш—2.
- Песня мая («Песня мая не ўзышла сярод кветак...»). Верш—3,
10, 11, 23, 30.
- Песня сіроткі («Трэба мне, сіротцы, доля...»). Верш—3, 23.
- Песня сонцу («Вольным гоманам хвоек высокіх...»). Верш—3, 10,
11, 23.

- Песня трактарыскі («Трактар, мілы трактар...»). Верш—7, 10, 11, 12, 23, 26, 30.
- Песняй толькі («Песняй толькі на свеце жыву я...»). Верш—11, 23.
- Песнямі ўслаўлю сваімі... Верш—29.
- Песняру-беларусу («Пытаеш ты, якім быць трэба...»). Верш—3, 23.
- Піонерскае («Будзь гатоў ты, ваяка малы...»). Верш—10, 11, 12, 30.
- Плачуць мае песні («Жудка стогнуць рэкі...»). Верш—1, 13, 23.
- Пойдзем... («Пойдзем, сушачы вечных крыві й слёз разводзе...»). Верш—11, 13, 23.
- Покуль сонца ўзыйдзе... («Покуль сонца ўзыйдзе...»). Верш—11, 13, 23.
- Поле («Звоніць поле доляй, воляй...»). Верш—24; пад назв. «Летам»—25, 28.
- Поле («Люблю цябе, поле...»). Верш—25, 28, 31.
- Поле («Поле маё, поле!...»). Верш—2.
- Поле роднае («Ты і пелікай...»). Верш—4, 13, 23, 30.
- Прагрэмела слава... Верш—8.
- Прад світаннем («Ціха... Бачце: штось варушыцца...»). Верш—3, 23.
- Праз вайну («Зіма, на дварэ мяцеліца вее...»). Верш—11, 13, 23, 30.
- Праз што плачаш, мужычок... Верш—3, 23.
- Прамінупі дзянькі («Прамінупі дзянькі роскашы вясёлай...»). Верш з цыкла «На заходне-беларускія матывы»—8, 11, 12, 23, 30.
- Прамова на юбілейным Пленуме ССП СССР у Кіеве, прысвечаным 125-годдзю з дня нараджэння Т. Г. Шэўчэнкі—23.
- Прамова на ўрачыстым паседжанні, прысвечаным 35-годдзю літаратурнай дзейнасці—23.
- Праступнік («Судзіце мяне ў ссылку...»). Верш—4, 11, 13, 23.
- Прафесару Б. Эпімах-Шыпіла. З Новым 1910 годам («Дружнымходам, год за годам...»). Верш—2.
- Працай дружнай, калектыўнай («Працай дружнай, калектыўнай...»). Верш—6, 11, 12, 23, 30.
- Працуй («Працуй, бедачышча, гаротна...»). Верш—1, 13.
- Праявы («Што за плач такі здаецца...»). Верш—4.
- Пры выпіўцы («Вось і карчомка...»). Верш—4, 13.
- Пры скаціне («Яшчэ і сонца не ўзышло...»). Верш—1, 13; пад назв. «Пастушок»—31.
- Прывет вам... («Прывет вам, вольныя паэты...»). Верш—7, 10, 11, 12, 23, 30.
- Прывітанне («Зноў я з вамі, са сваімі...»). Верш—2, 10, 11, 23.
- Прыпеўка («На што бабе агарод...»). Верш—4, 13.
- Прыстаў я жыць («Прыстаў я жыць на белым свеце...»). Верш—3.
- Прышла восень («Прышла восень, мужычок...»). Верш—3, 13, 23.
- Пусть звенят песни советские во всем мире (Падзяка Партыі і Ураду за атрыманне Сталінскай прэміі)—23.
- Пчолы («Мой сад калодамі абедзен мёдных пчол...»). Верш—4.
- Пчолы і трутні («Стаў даводзіць селяніну...»). Верш—4, 11, 23.
- Пятровы час («Вот часіна, вот агніста...»). Верш—2.

Р

- Радзіме («Беларусь, мая радзіма...»). Верш—31.
- Развейся, туман... («Развейся, туман, расплывіцеся хмары...»).
Верш—3, 10, 11, 23.
- Разлад («Куды ні глянеш—людзі, людзі...»). Верш—4, 11, 13.
- Разлука («Вецер завяў па сялібах...»). Верш з цыкла «Песні вайны»—4.
- Раскіданае гняздо. Драма—20, 22, 23.
- Растапілісь гурбы... Верш з цыкла «3 песень бяззямельнага»—3.
- Расшумеўся лес зялёны («Расшумеўся лес зялёны...»). Верш з цыкла «На заходне-беларускія матывы»—8, 11, 12, 23.
- Рвіся, думка! («Покі старасць неўдалая...»). Верш—3, 23.
- Рвуцца сілы... («Сняцца слёзы, сэрца ные...»). Верш—13.
- Роднае слова («Магутнае слова, ты, роднае слова...»). Верш—11, 23, 30.
- Роднае слова («Пад назалай крыўдаў...»). Верш—3, 10, 11.
- Родны дом («Ці любіш дом? Свой родны дом...»). Пер. з польскай мовы верша М. Канапіцкай—3.
- Родныя песні («Гэй, родныя песні! Вы ў суме і ў горы...»).
Верш—4, 11, 13, 23, 30.
- Русалка («Дайце галінку, дайце павесіцца...»). Верш—3.
- Рэчка («Між гор, далінаю, за вёску...»). Верш—3, 25, 28, 31.
- Рэчка («Рэчка ўецца і смяецца...»). Верш—29.

С

- Сагнуўшы плечы ў крук... (Верш з цыкла «Аб мужыцкай долі...»)—3, 23.
- Сад («Галлё панадна разлапушыў...»). Верш—3.
- Сажань шырынёю («Сажань шырынёю...»). Верш—3, 13.
- Садзеная («Малы сынок...»). Пер. верша Н. А. Некрасава—13.
- Самалёту «Максім Горкі» («І не ад варожае кулі ў бітве»).
Верш—6, 7, 11, 12, 23.
- Саха («Друг мой неадчэжны...»). Верш—1, 13.
- Свайму народу («Табе, народ мой, згібнуты ў аковах...»).
Верш—4.
- Сват («Гэй, лінь там у чарку! Вы-ж ціха быць хлопцы...»).
Верш—3.
- Сватаная («Прыстройся, дзяўчынка-нябожа...»). Верш—1, 13, 23.
- Сваякам па гутарцы («Шлю вам песняй, братнім словам...»).
Верш—3, 10, 11, 23, 30.
- Святочныя вершы («Не пра быўшае кайданнае...»). Верш—8, 11, 12, 23, 30, 32.
- Свінапас і стрыпатка («Свінапас, злавіўшы здрадна...»).
Верш—4, 23.
- Святая праўда («О, колькі гора з водкі ў нас...»). Верш—2.
- Сей,вольны сейбіт! («Сей, вольны сейбіт...»). Верш—11.
- Сельскія могілкі («Люблю я могілкі з каплічкай...»). Верш—3.
- Селянін і конь («Пад гарою ў селяніна...»). Верш—4, 23.
- Сёмуха («Нарэшне па віхрах, па сюжы...»). Верш—3.
- Сірочая доля («Цяжка сіраціны...»). Верш—2.

- Слава табе, армія!.. («Зя лясы шумлівыя...»). Верш з цыкла «На заходне-беларускія матывы»—8, 10, 11, 12, 23, 30.
- Слава тварцу новага шчаслівага жыцця. Артыкул—23.
- Славуты домік («Вецер свабодны гуляе па скалах...»). Урывак з верша «Грузія»—28, 31.
- Слова аб палку Ігаравым. Вершаваны пераклад з арыгінала (Друкавалася таксама пад назв. «Песня аб паходзе Ігара») —12.
- Слугам аўтарным («Не папе рымскаму служу...»). Верш—11, 23, 30.
- Сонцу. «Ой ты, маё сонца, як-жа свеціш ясна...»). Верш—11.
- Смерць забойцам А. М. Горкага («Гэтакай подласці, гэтакай здрады...»). Верш—8, 11, 12, 23, 26.
- Смутна мне, божа! («Смугна мне, божа!—Куды я ні гляну...»). Верш—2.
- Снег («Залегла, як пасцель...»). Верш—3, 23.
- Сон («Дарогай змучаны далёкай...»). Верш—2.
- Сон («Не помню дня і гэіх мінуты...»). Верш—11, 13.
- Сон на кургане. Паэма—15.
- Сон на куццю («Сюды, ка мне за стол, хто другам...»). Пер. з польскай мовы верша Іды Пілецкай—1, 13.
- Сонечнаму Шюга Руставелі («Грузінка, і сонца, і снежныя горы...»). Верш—8, 10, 11, 12, 23, 30.
- Сонца свяціла нам адналькова... («Сонца свяціла нам адналькова...»). Верш з цыкла «На заходне-беларускія матывы»—8, 10, 11, 12, 23.
- Сонцу («Ой ты маё сонца...»). Верш—6, 7, 10, 12, 23.
- Сосны («Сосны выносныя...»). Верш—6, 7, 11, 12, 13, 23, 24, 25, 26, 28, 30.
- Спадчына («Ад прадзедаў спакоп вякоў...»). Верш—4, 7, 11, 23.
- Спёка («Прыскам палае і жарам...»). Верш—3.
- Спрасоння («...Не! досыць, досыць! Трудна далей...»). Верш—13, 23.
- Спроба актавы («Удар, душа, удар ты, сэрца...»). Верш—11, 13, 23.
- Слушашніне («Га, чаго, вытрыска...»). Верш—13.
- Сталін друг наш, друг народаў... («Сталін друг наш, друг народаў...») Верш—32.
- Сталіну («Я Сталіну мудраму песню спяваю...»). Верш—31; пад назв. «Я Сталіну мудраму песню спяваю...»; у цыкле «Аб Сталіну—сейбіту»—8, 10, 11, 12, 23, 30, 32.
- Старцы («З торбай кажны, з думкай важнай...»). Верш—1, 13.
- Створым літаратуру леншую на свеце. Артыкул (1934 г.)—23.
- Станогае ліха («Станогае ліха—нядоля...»). Верш—4.
- Страх («Ці з ласкі, ці з неласкі боскай...»). Верш—3.
- Старыя акопы («Удоўж Дняпра ляглі яны—акопы...»). Верш—6, 7, 10, 11, 12, 23.
- Стужа збліжаецца («Сонца хаваецца ў хмары...»). Верш—2, 23.
- Суды («На суды павялі яе звязанай...»). Верш—3.
- Сумна, сумна жыць на свеце... Верш—4, 13, 23.
- Сцёпка Жук («Сцёпка Жук, па бацьку Есцы...»). Верш—1, 13.
- Сыны («Сыноў бацька сваіх кліча...»). Верш—6, 7, 10, 11, 12, 23, 24, 25, 26, 28, 30, 31.
- Сыходзіш, вёска, з яснай явы... («Як сон маркотны, нежаданы...»). Верш—6, 7, 10, 11, 12, 23, 26, 30.

- Сэрца і думка мне кажа... («Сэрца і думка мне кажа...»).
Верш—8, 10, 11, 12, 23, 30, 32.
- Сэрца спытай («Прыгледзься днём яснаму сонцу...»). Верш—3.
- Сяброўцам па долі («Покі маю ад сэрца патолі...»). Верш—2.
- Сявец («На заўтра з налеццю...»). Верш—4.
- Сядзь тут пад крыжам... («Сядзь тут пад крыжам, сядзь ад-
дыхні...»). Верш—2.
- Сяўцу («Скланяецца лета к закату...»). Верш—1 («Збліжаецца
лета к адходу...») —13.

Т

- Табе, правадыр... («Табе, правадыр, мае песні і думы...»).
Верш—7, 10, 11, 12, 23, 26, 30, 32.
- Так... не («Так-не, так-не...»). Верш—1, 13.
- Там («Там кроў ліецца, там за волю...»). Верш—10, 11, 13, 23, 30.
- Тарасова доля. Паэма—8, 10, 12, 18, 23.
- Тканне намёткі («Угнявілі, знаці...»). Верш—13.
- То не рыцары з князем («То не рыцары з князем...»). Верш—7,
8, 10, 11, 12, 23.
- То не шум баравы («То не шум баравы шуміць весткай доб-
рай...»). Верш—6, 12, 23.
- Трох Будрысаў («Стары Будрыс трох сыноў, як сам ёмкіх літві-
наў...»). Пер. з польскай мовы верша А. Міцкевіча—3, 13.
- Тры дарогі («Ідуць тры снежкі з хаты...»). Пер. з польскай мовы
верша М. Канапіцкай—3.
- Тры пары дня («Прыдзе світанне да маёй хаткі...»). Пер. з поль-
скай мовы верша М. Канапіцкай—3.
- Тры арліцы («Ой, далёка заляцелі...»). Верш—8, 10, 11, 23.
- Трэба нам песень («Трэба нам песень не гэткіх, што некалі...»).
Верш—6, 7, 10, 11, 12, 23, 30.
- Тут і там («Вы тут гуляеце, панове...»). Верш—4, 11.
- Ты з Заходняй, я з Усходняй («Ты з Заходняй, я з Усходняй...»).
Верш з цыкла «На заходне-беларускія матывы»—8, 11, 12,
23, 30.
- Ты, зялёная дубрава («Ты, зялёная дубрава...»). Верш—3, 10,
11, 23.
- Ты мне песню спей, дзяўчына... («Ты мне песню спей, дзяў-
чына...»). Верш з цыкла «На заходне-беларускія матывы»—
8, 11, 12, 23, 30.
- Ты прыдзі («Ты прыдзі ка мне вясною...»). Верш—3, 10, 11, 23.
- 1914-ты («Зыходзіш ты гуды, скуль не прыходзяць...»). Верш—4.

У

- У вечным бары («У вечным бары цемнатворы...»). Верш—3.
- У вучылішча! («Клумак з кніжкамі пад пахай...»). Верш—3.
- У вырай! («Гэй вольныя пгахі, саколія дзеці...»). Верш—5, 11.
- У вырай («Зашумела нудна восень...»). Верш—4, 28, 29, 31.
- У дагонку («З-пад прысад агарода бледны ўбег ваявода...»).
Пер. з польскага верша А. Міцкевіча—3.
- У дарозе («Цёмна, сумна ў сонным полі...»). Верш—4.
- У зялёным садочку («Ой не раз удваёчку...»). Верш—4, 13.

- У купальскую ноч («Цёмным летам на Купалле...»). Верш—3, 10, 11.
- У лесе («Калі бывае мне маркотна...»). Верш—11.
- У людзей і ў нас («У людзей у хаціне—прастор, чыстата...»).
Пер. з рус. мовы верша Н. А. Некрасава—13.
- У Піліпаўку («Помню, ў Піліпаўку гэта было...»). Верш—3.
- У полі («Колас з коласам гутарку дзіўную...»). Верш—29.
- У свет («Эй зямелька, загон ты мой чорны...»). Верш—3.
- У шынку («Што заснуў там, шынкар...»). Верш—3.
- Ударніку («Рабочым і калгасным працоўным калектывам...»).
Верш—6, 11, 12, 23.
- Удосвітак («Яшчэ певень пець не масціцца...»). Верш—4, 7, 11.
- Узнямайся, народзе мой, на вялікую расплату! (Прамова на радыё-
мітыngu прадстаўнікоў беларускага народа 18/І-1942 г.)—23.
- Украіна («Украіна, цвечэ любы...»). Верш—6, 10, 12, 23, 26, 28.
- Украіна («Украіна! Табе вораг ніякі не страшан...»). Верш—31.
- Улетку («Соладка ўлетку ў дзень ройны...»). Верш—7, 11, 12, 23.
- Урачыстасць («Як змаглі ваякі...»). Верш—29.
- Усе разам («Гэй-жа, братцы, усе мы разам...»). Верш—4, 11, 13.
- Успомні («Успомні, як згубіш крылі арліны...»). Верш—4, 10, 11, 23.
- Устань («Устань! Усе, глянь, пайшлі...»). Верш—11, 13, 23, 30.
- Уступ да паэмы («Скіль, мой дружа, пыху з сэрца...»). Верш—11.
- Усюды лета («Усюды лета, лета...»). Верш—4, 23.

Ф

- Фелькава вяселле («Вось і вяселейка...»). Верш—4.
- Фінляндыі («З чорнай памрокі ў праменні зарніцаў...»). Верш—8.

Х

- Хай-жа вам так не здаецца... («Хай-жа вам так не здаецца...»).
Верш—4, 10, 11, 13, 23.
- Хатка («Пахінулася, у зямлю ўехала...»). Верш—2.
- Хаўтурны марш («Гэтак звоняць! А так званы...»). Верш—5.
- Хвалююцца морскія хвалі («Хвалююцца морскія хвалі...»).
Верш—6, 7, 10, 11, 12, 23, 30.
- Хлеб («Мы і з сошкай ішлі і з баронкай ішлі...»). Верш—11, 13, 23.
- Хлопчык і лётчык («Мой мілы таварыш, мой лётчык...»).
Верш—6, 7, 9, 10, 11, 12, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 30, 31.
- Хмаркі і маладзік («Над задумаю ніў...»). Верш—3.
- Хмары і думы («Чорныя хмары па небе плывуць...»). Верш—3, 23.
- Холадна, холадна ў хатцы маёй... Верш—3.
- Хохлік («Як зайграе ў лесе хохлік...»). Верш—3.
- Хоць ты, сэрца, лопні, грэсні... Верш—1, 13.
- Хто ты гэткі («Хто ты гэткі?»). Верш—3, 23.
- Хто я? («Я не сокол зоркавокі...»). Верш—1; пад назв. «Я не сокал
зоркавокі...»—13.

Ц

- Цару неба і зямлі («За што, о божа праведны, магучы...»)
Верш—4, 11.
- Ці-ж гэта многа? («Ад свету, ад бога...»). Верш—3, 13.
- Ці-ж не доля мая! («І на што-ж мне воля вольная...»). Верш—3.
- Ці ты ўзойдзеш, калі, сонца? («З плачам думка-песня льецца...»)
Верш—2, 10, 11, 23.
- Ці ты чуеш? («Ці ты чуеш, дзяўчынка...»). Верш—3.
- «Цяжка мне, цяжка, слуге беспрытоннаму...». Верш—13, 23.

Ч

- Чаго нам трэба («Трэба нам, трэба перш-на-перш хлеба...»)
Верш—1, 13, 23.
- «Чаго хмурыцца...». Верш—3.
- Чаго-б я хацеў («Мне не трэба багатых другаў...»). Верш—1,
13, 23.
- Чалавеку («Ці ты чуеш, як стогне віхура...»). Верш—3.
- Чаму? («Няма для духу вольнага граніцы, меры...»). Верш—23.
- Чары («Покі святкі не стыдаўся...»). Верш—13.
- Чары («Покі Юрка не меў чына...»). Верш—2, 23.
- Час («Час склікаш ўжо грамаду...»). Верш—4, 23.
- Час быў тады... («Час быў тады, калі ў полі...»). Верш—8, 11,
12, 23, 30.
- Чатыры крыжы («Як Лявон прашчаўся з хатай...»). Верш—3.
- Чорныя вочы («Што скажыце, цяжнейшым на свеце ад ночы?...»)
Верш—13, 23.
- «Чын», герб і лапаць («Заспрачаліся «чын» з гербам...»)
Верш—4, 11, 23.
- Чырвонай Арміі паходы («Ты паслухай, наш маршал...»)
Верш—8, 10, 11, 12, 23.
- Чырвоная Армія («Байцы-ж нашыя героі...»). Верш—29.

Ш

- Шавец («Я шавец-маладзец...»). Верш—1, 13.
- Шлях мой («Шлях мой не сцеліцца сонцам і кветкамі...»)
Верш—3, 23.
- Шляхам гадоў («Як пацерку да пацеркі, за годам год...»)
Верш—11, 12, 23.
- Шляхі («З Масквы, з Крэмя на ўсе староны...»). Верш—8, 10,
11, 12, 23, 30, 32.
- Шоў я пушчаю («Шоў я пушчаю аднойчы...»). Верш—7, 11, 12, 23.
- «Што за шчасце, што за доля...» Верш з цыкла «3 песень без-
зямельнага»—3.
- Што ты спіш?... («Што ты спіш, што ты спіш...»). Верш—11, 13,
23, 30.
- Шуміць шумненька гаёк. («Шуміць шумненька гаёк...»). Верш—13.

- «Шумныя бярозы пабяліў мароз...» Верш—1.
 Шчаслівасць («Мець бы мне крылі саколія...»). Верш—2, 23.
 Шчасце («Мы гонімся часта за мараю блуднай...»). Верш—1,
 13, 23.
 Шчупак, лебедзь і рак («Там, дзе аднасці і згоды...»). Байка
 Крылова—1; пад назв. «Лебедзь, шчупак і рак»—13.

Э

- Эй, скажы, мужычок! («Эй, скажы, мужычок, дзе ты долю па-
 дзеў...») Верш—13, 23.
 Эпіграма («Вось так хлопец, вась так ён...»). Верш—13.
 Эпіграма («Горы абяцаші...»). Верш—13.
 Эпіграма («Мо' чалавекам з рук, з вачэй...»). Верш—13.
 Эпіграма («Што і мы аб чымсь дбаем,—выдавецкую маем су-
 полку...»). Верш—11, 13.
 Эпіграма на К. В («Шго клёпкі трэцяй не стае...»). Верш—1, 13.
 «Эх, дзяцюк, хама ўнук...» Верш з цыкла «Аб мужыцкай долі»—
 3, 23.

Ю

- Юрачка («Ой ты, Юрачка...»). Верш—24, 25, 29.

Я

- Я ад вас далёка («Я ад вас далёка...»). Верш—3, 10, 11, 23.
 Я бачыў («Я бачыў, як вецер па полі гуляў...»). Верш—13, 23.
 Я відзеў душы сільныя... Верш—1, 13, 23.
 Я і воля мая («Мы радзілісь на свет...»). Верш—4, 11, 23.
 Я казак—не казак... («Я казак—не казак...»). Верш—4, 11, 23.
 Я—калгасніца... («Я—калгасніца маладая...»). Верш—6, 7, 10, 11,
 12, 23, 24, 25, 26, 28, 29, 30, 31.
 Я люблю («Я люблю ўсходы нашых палеткаў...»). Верш—3, 23.
 Я мужык-беларус... («Я мужык-беларус, пан сахі і касы...»).
 Верш—1, 10, 11, 13, 23.
 Я не для вас («Я не для вас, паны, о не...»). Верш—10, 11, 13,
 23, 30.
 Я не паэта («Я не паэта, о крый мяне божа...»). Верш—1, 10, 11,
 23, 30.
 Я не плачу над братняй магілай. Верш—11.
 Я не сокал... («Я не сокал зоркавокі...»). Верш—13; пад назв.
 «Хто я?»—1.
 Я нясу вам дар... Верш—2, 23.
 Я хацеў-бы («Я хацеў-бы душу адшукаць такую...»). Верш—3.
 Я Сталіну мудраму песню спяваю... Верш з цыкла «Аб Сталіне-
 сейбіту»—8, 10, 11, 12, 23, 30, 32; пад назв. «Сталіну»—31.
 Явар («За пакутнай за гарою...»). Верш—3, 23.
 Явар і каліна («Песняй вясны лебядзінаю...»). Верш—3, 10, 11,
 23, 30.
 Як вазьму жалейку ў рукі... Верш—2, 23.
 Як выйду за хату... Верш з цыкла «Аб мужыцкай долі»—3, 23.
 Як ішлі ў паходы... Верш—8.

- Як кароль у паход выходзіў («Як кароль у паход выходзіў...»).
Пер. з польскай мовы верша М. Канапніцкай—13.
- Як пайду я, пайду... («Як пайду я, пайду па загонах...»).
Верш—1, 13, 23.
- Як тут весела спяваці?.. («Як тут весела спяваці...»). Верш—2, 23.
- Як у госці сын прыехаў... («Як у госці сын прыехаў...»). Верш—7,
10, 11, 12, 23, 26, 30.
- Як у лесе зацвіталі («Як у лесе зацвіталі...»). Верш—3, 10, 11.
- Як у повесці («Шлях. Каля шляху лес хілки...»). Верш—3, 23.
- Як спыніўся я за хатай... Верш з цыкла «3 песень беззямель-
нага»—3.
- Як я молада была («Як я молада была...»). Верш—6, 10, 11, 24,
25, 26, 28.
- Як я полем іду... («Як я полем іду, гнецца колас ка мне...»).
Верш—10, 11, 23.
- Якія («Сыты, раскормлены...»). Верш—10, 11, 13, 23.
- Якубу Коласу («Жыві ў радасці і ў шчасці...»). Верш—6, 7, 10,
11, 12, 23.
- Якубу Коласу («Як калісь спявалі...»). Верш—11, 23.
- Яна і я. Паэма—4, 11, 18, 23.
- Янка і свабода («Прачытаўшы ў газеце...»). Верш—11, 23.
- Янінцы Паўловіч («Для Янінкі, для цёскі...»). Верш—3.
- Янка Канцавы («Янка Канцавы—гаспадар не злом...»). Верш—
4, 13.
- Японскім самураям («Грозіць мікада Советам...»). Верш—8, 11,
12, 23.
- «Яркай зімою, шумлівым прадвеснем...». Верш з цыкла «Аб
Сталіне-сейбіту». 8, 10, 11, 12, 23, 30, 32.
- Ястраб («Дзе голуб з галубкой варкуе, сядзіць...»). Верш—3.
- Ястраб, лісіца і певень («Неяк, стрэўшыся няўмысле...»).
Верш—4, 23.
- Яшчэ прыдзе вясна («Не пужайся, што здрадныя хмары...»).
Верш—10, 11, 23, 30.

ЗМЕСТ

	<i>Стар.</i>
Прадмова	5
Пісьменнікі пра Янку Купалу	7
Асноўныя даты жыцця і творчасці Янкі Купалы	13
Творы Янкі Купалы (Асобныя выданні)	35
I. Вершы	36
II. Паэмы	41
III. Драматычныя творы	43
IV. Зборы твораў розных жанраў	44
V. Выданні твораў Я. Купалы для дзяцей	44
VI. Творы Янкі Купалы ў перакладзе на рускую мову	45
VII. Пераклады Янкі Купалы	43
Літаратура аб жыцці і творчасці Янкі Купалы	50
1. Кнігі	50
2. Артыкулы	51
а) Біяграфічныя матэрыялы	51
б) Крытычныя артыкулы	53
Мастацкія творы, прысвечаныя жыццю і творчасці Янкі Купалы	56
Алфавітны ўказатель твораў Я. Купалы, змешчаных у зборніках, паказаных у тэксце	59

НА БЕЛОРУССКОМ ЯЗЫКЕ
ЯНКА КУПАЛА 1882—1942
Библиографический справочник
Издательство АН БССР
Минск 1953 г.

Тэхрэдактар *Х. Аляксандравіч*
Карэктар *Т. Зайцава*

АТ 04049. Здана ў набор 16.VII 1953 г. Падпісана да друку 2/X 1953 г.
Тыраж 3000 экз. Выд. арк. 4,7. Аўт. арк. 4,1. Друк. арк. 4,3.
Кольк. зн. у 1 друк. арк. 71552. Папера 84×108¹/₃₂. Заказ 672.
Цана 2 руб. 35 кап.

Друкарня выдавецтва АН БССР, Мінск, праспект імя Сталіна, 110.

Р.
2 руб. 35 кап.